

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
2019- YL- 179

EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLERİN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
Melike DOĞAN ŞEN

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AKKAYA

EĞF-18009 proje koduyla bilimsel araştırma projeleri koordinasyon birimi tarafında desteklenmiştir.

AYDIN- 2019

T.C
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Melike DOĞAN ŞEN tarafından hazırlanan “Eğitim İçerikli Filmlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi” başlıklı tez, 22/08/2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Kurumu	İmzası
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AKKAYA	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Adil Adnan ÖZTÜRK	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Kamil UYGUN	Uşak Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... sayılı kararıyla ..... tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Can BAKKALCI
Enstitü Müdürü V.

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLGİLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Tez yazma sürecinde bilimsel etik kurallarına uyduğumu, tüm bilgi ve sonuçların tarafımdan elde edildiğini, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme kurallarına uygun olarak belirttiğimi, kaynak göstermediğim tüm verilerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

22/09/2019

Melike DOĞAN ŞEN

ÖZET

EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLERİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Melike DOĞAN ŞEN

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AKKAYA

2019

Değer; bir milletin sahip olduğu, toplumun tamamı tarafından kabul gören, maddi, manevi, olumlu, olumsuz öğelerin bütünüdür. Değerlerin nesilden nesile aktarılmasında başta aile olmak üzere birçok faktör etkili olmaktadır. Son zamanlarda ise etkisi giderek artan kitle iletişim araçları, değer aktarımında üst sıralara çıkmıştır. Özellikle çocukların dünyasında önemli bir yere sahip olan televizyon, önemli konuma ulaşmıştır. Filmler, eğlendirmenin, güldürmenin, düşündürmenin yanı sıra eğitici yönleriyle değer aktarımında da önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda; araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerin eğitim içerikli filmlerde var olma düzeyini belirlemek ve bu değerlerin filmlerde ne ölçüde işlendiğini ortaya koymaktır. Araştırmanın evreni eğitim içerikli filmlerdir. Araştırmanın örneklemini ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın tavsiye ettiği filmler arasından kasti örnekleme ile seçilen “Üç Aptal”, “İmparatorlar Kulübü”, “Ölü Ozanlar Derneği”, “Yerdeki Yıldızlar”, “Kara” ve “İki Dil Bir Bavul” adlı filmlerden oluşturmaktadır. Belirlenen filmlerde, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan; adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yönelik sözel ve görsel öğeler tespit edilmiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle elde edilen bulgular, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş, değerlere ait frekans ve yüzdeler tablolarla belirtilmiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde; filmlerde toplam 336 değere rastlanmıştır. En çok değer içeren film 74 değer ile Kara adlı film olmuştur. En az değer içeren film 18 değer ile İki Dil Bir Bavul adlı film olmuştur. En çok vurgulanan değerler ise %17,85 ile çalışkanlık, %13,69 ile özgürlük, %9,52 ile sevgi ve %8,92 ile saygı değeri olmuştur. Bütün filmlerde yer verilen değerler; aile birliğine önem verme,

bilimsellik, dayanışma, saygı ve yardımseverlik olmuştur. Bağımsızlık değerine yönelik bulgulara ise hiçbir filmde rastlanmamıştır. Bu bulgulardan hareketle, eğitim içerikli filmlerin değerler eğitimi bakımından uygun ve olumlu bir içeriğe sahip olduğu, filmde çocukların örnek alabileceği rol modellerin sergilendiği söylenebilir. Filmde değerlerin yer aldığı sahneler, öğrenme alanlarıyla da bağlantılı olarak eğitim sürecinde etkin bir şekilde faydalanılabilir. Filmlerin çocuklar üzerindeki etkileri dikkate alındığında, değer aktarımında filmler alternatif bir yöntem olabileceği söylenebilir.

ANAHTAR KELİMELELER: Sosyal Bilgiler, Değer, Film, Değer Eğitimi.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE FILMS CONTAINED IN EDUCATION IN TERMS OF THE VALUES IN THE SOCIAL STUDIES EDUCATION PROGRAM

Melike DOĞAN ŞEN

Master Thesis, Department of Social Studies Education

Thesis Advisor: Dr. Assistant Professor Mustafa AKKAYA

2019

Value; It is a collection of material, spiritual, positive and negative elements that are accepted by the whole society. Many factors, especially the family, are effective in transferring values from generation to generation. Recently, the mass media, whose influence has been increasing, has been at the top of value transfer. Television, which has an important place especially in the world of children, has reached an important position. In addition to entertaining, laughing and thinking, films have an important place in the transfer of value with their educational aspects. In this context; The aim of the research is to determine the level of existence of the values included in the Social Studies Curriculum in educational films and to show the extent to which these values are processed in the films. The universe of the research is educational films. The sample of the study consists of the films “Three Idiots”, “Emperor's Club”, “Dead Poets Association”, “Yıldız Stars on the Ground”, “Black” and “Two Languages and a Suitcase” films which are selected by the Ministry of National Education. In the selected films, in the Social Studies Curriculum; verbal and visual elements were determined for the values of justice, caring for family unity, independence, peace, science, diligence, solidarity, sensitivity, honesty, aesthetics, equality, freedom, respect, love, responsibility, saving, patriotism and philanthropy. Findings obtained by document analysis method were analyzed by content analysis method and frequency and percentages of values were indicated in tables. When the findings of the research were examined; a total of 336 values were found in the films. The film with the highest value was Kara with 74 values. The film with the least value was the film Two Languages One Suitcase with 18 values. The most emphasized values were diligence with 17.85%, freedom with 13.69%, love with 9.52% and respect with 8.92%. Values included in all films; importance of family unity, scientific, solidarity, respect and helpfulness. Findings regarding the value of

independence were not found in any film. Based on these findings, it can be said that films with educational content have a positive and positive content in terms of values education, and role models that children can take as an example are exhibited in the film. The scenes in which the values take place in the film can be used effectively in the education process in connection with the learning areas. Considering the effects of films on children, it can be said that films can be an alternative method of value transfer.

KEY WORDS: Social Studies, Value, Film, Value Education.

ÖNSÖZ

Günümüzde bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi, toplumun bireylerden, bireylerin de toplumdan beklentilerinin değişmesini beraberinde getirmiştir. Yaşanan gelişmeler ışığında eğitimin öncelikli amacı, bu değişime uyum sağlayabilecek ve katkıda bulunabilecek bireyler yetiştirmek olmuştur. Beklenti ve ihtiyaçların değişmesi sonucunda değer eğitiminde de yeni yöntem arayışlarına gidilmiştir. Teknoloji kullanımının artmasıyla birlikte medya, günümüzde öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Özellikle çocukların televizyon karşısında geçirdikleri süreler düşünüldüğünde, filmlerin çocuklar üzerinde olumlu ya da olumsuz yönde etkileri olacağı yadsınamaz bir gerçektir. Bu etki, belirli noktalara dikkat edildiğinde etkileme gücüne sahip filmlerle olumlu yönde bir faydaya dönüştürülebilir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği filmler listesinden seçilen eğitim içerikli filmler, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerler açısından incelenmiş ve filmlerde değerlerin yer alma düzeyleri tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarından hareketle; eğitim içerikli filmlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan öğrencilere kazandırılması ön görülen değerlere sahip oldukları ve değer eğitiminde alternatif bir kaynak olarak kullanılabilecekleri söylenebilir.

Bu araştırmanın her aşamasında bana bilgi, tecrübe ve desteklerini esirgemeyen, umutsuzluğa düştüğümde 'zaman ve sabır en iyi ilaçtır' diyerek beni cesaretlendiren değerli danışmanım, kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AKKAYA'ya, her konuda sağladığı katkılardan dolayı Araş. Gör. Lütfi BUDAK'a, öneri ve destekleriyle yol gösteren Dr. Öğr. Üyesi Adnan Adil ÖZTÜRK ve Dr. Öğr. Üyesi Kamil UYGUN hocalarıma minnettarım. Aynı zamanda bu projeyi EĞF-18009 proje koduyla destekleyen Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi ve çalışanlarına sonsuz teşekkür ederim.

Beni bugünlere getiren, her kararımda arkamda duran, varlıklarını hep yanımda hissettiğim canım aileme, lisans eğitimimden bugüne benim her konuda yanımda olan, beni cesaretlendiren, bana güç veren hayat arkadaşım, en büyük destekçim eşim Oğuzhan ŞEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Melike DOĞAN ŞEN

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. 2005 ve 2007 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Değerler Açısından Karşılaştırılması.....	21
Şekil 2. Edgar Dale'nin Yaşantı Konisi.....	24

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Filmlerde Değerlerin Yer Alma Sıklığı ve Yüzdesi.....	31
Tablo 2. Üç Aptal Filminde Değerlerin Yer Alma Sıklığı ve Yüzdesi.....	34
Tablo 3. İmparatorlar Kulübü Filminde Değerlerin Yer Alma Sıklığı ve Yüzdesi.....	45
Tablo 4. Ölü Ozanlar Derneği Filminde Değerlerin Yer Alma Sıklığı ve Yüzdesi.....	51
Tablo 5. Kara Filminde Değerlerin Yer Alma Sıklığı ve Yüzdesi	69
Tablo 6. İki Dil Bir Bavul Filminde Değerlerin Yer Alma Sıklığı ve Yüzdesi.....	78

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Örnek Film Listesi.....	101
Ek 2. Özgeçmiş.....	102

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SBÖP	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı
TDK	Türk Dil Kurumu

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xi
EKLER DİZİNİ.....	xv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	10
1. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
1.1.Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı.....	10
1.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı.....	11
1.2.Değer Kavramı.....	12
1.3.Değerler Eğitimi.....	13
1.4.Değer Eğitimi Yaklaşımı.....	14
1.4.1. Telkin Etme Yaklaşımı.....	14
1.4.2. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı.....	15
1.4.3. Değer Açıklama Yaklaşımı.....	16
1.4.4. Değer Analizi Yaklaşımı.....	17
1.4.5. Eylem ve Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı.....	18
1.5.Okulda Değerler Eğitimi.....	18
1.6.Sosyal Bilgiler ve Değerler.....	19
1.7. Değerler Eğitimi ve Medya.....	22
1.7.1. Filmlerin Çocukların Gelişimi Üzerindeki Etkisi.....	23
1.7.2. Filmler ve Değerler Eğitimi.....	24
1.8.İlgili Literatür.....	25

1.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	25
1.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	27
2. BÖLÜM.....	29
2.YÖNTEM.....	29
2.1.Araştırmanın Modeli.....	29
2.2.Evren ve Örneklem.....	29
2.3.Verilerin Toplanması.....	30
2.4.Verilerin Analizi.....	30
2.5.Güvenirlilik ve Geçerlilik.....	31
3. BÖLÜM.....	33
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	33
3.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular.....	33
3.1.1. “Üç Aptal” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular.....	33
3.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular.....	44
3.2.1. “İmparatorlar Kulübü” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular.....	44
3.3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular.....	50
3.3.1. “Ölü Ozanlar Derneği” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular.....	50
3.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular.....	59
3.4.1. “Yerdeki Yıldızlar” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular.....	59
3.5. Beşinci Alt Probleme Dair Bulgular.....	68
3.5.1. “Kara” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular.....	68
3.6. Altıncı Alt Probleme Dair Bulgular.....	77
3.6.1. “İki Dil Bir Bavul” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular.....	77
4. BÖLÜM.....	81
4. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	81
KAYNAKLAR.....	88
EKLER.....	101

EK 1. Örnek Filmler Listesi.....101

Ek 2. Özgeçmiş.....102

GİRİŞ

Bireyler toplumsal yaşamın gerektirdiği bilgi, beceri, değer, tutum ve davranış özelliklerini ilk olarak ailelerinde ve yakın çevrelerinde daha sonra eğitim kurumlarında kazanmaktadırlar. Demokratik, sağlam ve yenilikçi bir toplumsal temelin oluşması için değerler eğitime önem verilmesi gerekmektedir. Genel itibariyle bütün eğitim uygulamalarının özelde ise Sosyal Bilgiler eğitiminin öğrencilere demokratik değer, tutum ve inanç sağlama, sahip olunan değerlerin farkına varma ve bunların başka insanlarla etkileşimlerine katkısının bilincinde olmalarını sağlayan etkenlerden biridir (Doğanay, 2012: 3). Ondan dolayıdır ki, Sosyal Bilgiler dersinde kavram, bilgi ve beceri öğretimiyle birlikte değerler eğitiminin de gereken özeni görmesi, öğrencilere hedeflenen değerlerin kazandırılması açısından önemlidir.

Eğitimin planlı ve istendik bir şekilde yol alması için, belirli bir programla gerçekleştirilmesi şarttır. Bu sebeple öğretim programları, belli bir ders ve zaman dilimi çerçevesinde gerçekleştirilecek olan öğretim faaliyetlerini ve öğrencilere aktarılması amaçlanan değerlerin tümünü ele alması açısından öğretmenlere ya da araştırmacılara yol gösterici bir etkiye sahiptir. Ülkemiz ve Dünya'daki başka ülkelerin eğitim sistemlerinde bulunan derslerin öğretim programları araştırıldığında Sosyal Bilgilerin, öğrencilere, aktif birer yurttaş olabilmeleri için birtakım değerlerin kazandırılmayı amaçlayan bir ders olduğu anlaşılmaktadır (Kurtde Fidan, 2013: 362). Bundan dolayı sosyal bilgiler dersi ve sosyal bilgiler dersinin öğretim programlarının değerler eğitimi açısından önemli bir yere sahip olduğunu söylenebilir.

Eğitimin amaçlarından birisi değer oluşturmak, diğeri ise oluşturulan ve toplumca onaylanan değerleri davranış biçimine dönüştüren kişiler yetiştirmektir. Bireylerin davranışları dolaylı veya dolaysız şekilde değerler tarafından şekillenir. Çocukların doğruları öğrenmesi ve bu doğrularda hareketle hangi davranışların diğer insanlar tarafından tasdik edilebilir olduğunu anlaması için desteğe ihtiyaçları olduğu gerçeği yadsınamazdır. Bu kısımda değerler eğitimi ön plana çıkmaktadır (Eğitim Sen Yayınları, 2015: 7).

Değerler eğitimi açısından ilköğretim, ilköğretim seviyesindeki dersler arasında da Sosyal Bilgiler dersi çok önemli bir role sahiptir. Görsel dünyanın baskın dili, günümüzde yadsınamaz boyutlara ulaşmıştır. Öyle ki hareketli görsellerle birlikte kitle

iletişimin yaygınlığı göz önüne alındığında, hayatımızda önemli etkilere sahip olduğu gözlenmektedir (Temizel, 2012: 15). Bununla birlikte en çok kullanılan kitle iletişim araçlarından biri olan film, toplumun her kesimine hitap edebilen, okuma yazma bilmeyenlerin dahi kolayca algılayabileceği hareketli resim, söz veya yazı ve sesle oluşmuş bir anlatım imkânı sağlar (Onaran, 1968: 7). Film; insanlığın bireysel olarak, medeniyet sahnesinde görölmeye başlamasıyla beraber, ilk adımını atmıştır. Demokratik gelişim aşamasının başlama noktası olmak üzere, insanları sinema salonlarına yöneltmiştir (Hauser, 1984: 421). Öteki sanayi ürünlerinden farklı olarak genelde sanat yönünden ele alındığında, filmlerin bireylere daha uygun, duygusal ve etik etkileri olduğu görölmüştür. Üstelik karşılaşılan hadiseye göre içinde bulunulan dünyada, davranış biçimimizin nasıl olacağı sorununa yönelik bize çözüm önerileri gösterirler (Kolker, 2009: 215). Gösterilen önerilere karşın bu nedenden dolayı ki, insanın bilinçlenmesinde sinemanın etkisinin farkına varmış olanlar, bunun belirli bir yönde ve hızlı bir şekilde gerçekteşmesine neden olan tarihsel süreçlerde, sinemaya sektörüne el koymuşlardır. Daha sonra geniş çapta sinemadan faydalanmışlardır (Dorsay, 1984: 33). Bu yönüyle eğitimcilerin sinemadan yararlanabilecekleri ileri sürölmüştür. Böylelikle eğitim içerikli filmlerin, eğitim ortamına olan etkileri değerlendirilmiştir.

Filmler, insanları bazen eskilere, çocukluk ve gençlik dönemlerine sürüklerken, bazen de hayatın bir tekrarını gözler önüne serer. Böyle bir durumla karşı karşıya gelindiğin de kişi ruhunu ve aklını kontrol altına alabileceği düşünölmektedir. Sinemanın etkisiyle insan aklı beslenir. İnsanlar hareketli resimlerin neler ifade ettiğini merak ederler. Etkileyici bir film, yıllarca hafızalardan silinmez (Budak, 1986: 15). Bazı duyguların, filmle birlikte dışa yansıdığı gözlenir. Sinemanın diğer kültür türlerinden daha çok duygulara tercüman olduğu söylenebilir. Bu alanda fazlasıyla başarılıdır (Abisel, 1995: 7). Film yapımcıları filmlerin bu etkilerinden faydalanmak amacıyla eğitim içerikli filmler yapmaya başlamışlardır. Bu şekilde toplum üzerinde etkili olmayı amaçlamışlardır (Oruç ve Sarıbudak: 21).

Eğitimcilere göre, bilgiyi elde etmek yalnız başına yeterli olmaz. Öğretmenin, bilgi elde edilecek konuya karşı dikkatini çekmek için konuya dair ilgi uyandırmak gerekir. İşte bunun da farklı yolları vardır. Bilhassa keyif alarak bilgiye ulaşılmasına yardımcı olacak etkenlerden biri de kitle iletişim araçlarıdır (Tezcan, 1998: 45). İlk olarak filmler, eğitimcilerin dışında diğer grupların üzerinde etkide bulunmak ve onları

eğitmek maksadıyla kullanmıştır. Sonuç olarak sinemayı ülkemizde halkın geneline ulaştırmayı hedef edinen girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimler 1932’de kurulan Halkevleri vesilesiyle yürütülmüştür. Bu çalışmaların başlıca sebebi, aynı siyasi görüşe sahip olan aydınlar vasıtasıyla halka ideolojik düşünceyi empoze etmek için, halkı eğitmek amacına yönelik olmuştur. Böylelikle sinema bu yönde başvurulan bir araç haline gelmiştir. 1930’lu yılların başından itibaren, sinema ve kitle iletişimini sağlayan diğer araçlar iktidarın siyasi ve ideolojik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla hizmetinde kullanılmıştır (Öztürk, 2005: 180).

Bazı araştırmalarda film incelemelerine yer verildiği görülmüştür. Üstündağ’ın (2012) çalışmasında, örnek olması için, biçimsel, eğitsel ve kendine has özellikleri bakımından, belirli kıstaslara göre belgesel bir film incelenmiş ve Chansel’in (2004) kitabında, derste gösterilebilecek tarihi filmlerin araştırılması yapılmıştır. Bir başka örnek olarak Neibaur (2010) kitabında, Buster Keaton’ın, 1934-1937 tarihleri arasında rol aldığı 16 eğitim filmini listelemiştir. Buradan yola çıkarak bu çalışmaların araştırmacıları eğitim içerikli filmler üzerinde araştırma yapmaya teşvik ettiği söylenebilir.

Bununla birlikte, farklı çalışma konularında filmler üzerinde durulmuştur. Bu konu hakkında Birkök (2008), bir bildiri sunmuştur. Literatürde karşılaşılan birçok çalışmada, filmlerin öğrenciler açısından incelendiği tespit edilmiştir. Nevil (2012), master projesi; Öztaş (2007); Eskandari (2007); Efe (2010), yüksek lisans gibi araştırmalar yapılmıştır. İnce Yakar (2013); Pattison (2006); Marcus (2004) Goldenberg Lee ve O’Bannon (2008), konuyla ilgili araştırma makalesi hazırlamışlardır. Bu araştırmalarda genel itibarıyla filmler, öğrenciler bakımından öğrenmeyi daha kolay hale getiren kaynak olarak ele alınmıştır. Bazılarında öğrencilere kattığı davranışlarda araştırılmıştır. Günümüzde sinema gibi kitle iletişim araçlarının, bireylerin hayatında kapsadığı alan oldukça fazladır. Kitle iletişim araçlarının etki düzeyine bakıldığında, bilgi aktarmanın yanı sıra, davranış rol modelleri de sunarak bireyleri etki alanlarına almaktadır. Hatta bazen kişiler, onları taklit bile edebilirler (Özyurt, 1999: 92). Buradan yola çıkarak, filmlerin çocuklar üzerindeki etkileri de düşünüldüğünde, eğitim içerikli filmleri Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerler boyutunda inceleyip, bu filmlerin değer eğitimine alternatif bir materyal olabileceği düşünülmüştür.

Problem Durumu

Günümüzde bilgi ve teknoloji alanında hızlı bir gelişim ve değişim yaşanmaktadır. Şüphesiz, bu değişimden en çok etkilenen alanların başında eğitim gelmektedir. Eğitim, kısaca bireyin davranışlarında yaşantı yoluyla istendik davranış oluşturma sürecidir (Pehlivan, 2006: 40). Uygulamalı bir sosyal bilim dalı olarak eğitim, bilginin gerek edinilmesi ve gerekse yayılmasıyla, hemen her alanda yapılması gereken değişme ve gelişmelerin temel aracıdır. Bu bağlamda, eğitimi toplumun diğer alanlarındaki değişmelerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bugün hemen bütün toplumların problemi, bu değişmelerin aracı olarak eğitimin nasıl organize edileceğidir. Bu noktada, özellikle istenen insan tipinin belirlenmesi ve bu doğrultuda planların, programların hazırlanması ve uygulamaya konulması büyük önem arz etmektedir (Genç, 2017: 2).

Çağın gereklerine uygun olarak Türkiye’de ilköğretim okullarında ders müfredatları yenilenmiş ve 2017 yılından itibaren yeni programlar uygulanmaya başlanmıştır. Bu derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgiler; sorumlu ve iyi vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencileri sosyal hayata hazırlamayı amaçlayan, toplumsal yaşamla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir ders olarak tanımlanabilir. Bu bilgi, beceri ve değerlerin önemli bir kısmı, okullarda, ilk üç yıl Hayat Bilgisi, 4-7.sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla öğrencilere kazandırılmaya çalışılır ve bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi ilk ve ortaokullarda verilen önemli derslerden biridir (Erden, tarihsiz: 5-8). Sosyal Bilgiler dersinde üniteler; disiplinler arası bir yaklaşımla beceri, değer ve kavram temelinde hazırlanmıştır. Her üniteye, doğrudan verilecek bir değer ve beceri konmuştur (Tonga, 2013: 92).

Eğitim ailede başlar, planlı ve programlı bir şekilde eğitim kurumlarında devam eder. Eğitimin amacını ve okulların işleyişini yeniden tanımlamanın bir zorunluluk haline gelmesinin temelinde ise toplumsal yapıdaki “inanç, değer ve tekniklerin” değişmesi vardır (Genç, 2007: 2). Kültürü oluşturan temel unsurlardan biri olan ve davranışlara yön veren değerler, iyi veya kötü, doğru veya yanlış, yapılması beklenen veya beklenmeyen davranışların neler olduğunu gösteren kriterlerdir (Eser, 2013: 18). Sosyal Bilgiler Programı’nda ise değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve

devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar olarak tanımlanmıştır (Özgüven, 1999: 367).

Toplumun amacı, içinde yaşanan toplumun sürekliliğini sağlayacak güçlü nesiller yetiştirmektir. Bu nesillerin tarihini bilen, geleceğe umutla bakan ve kültürel mirasa duyarlı bireyler olarak yetişmesi gerekmektedir. Bu da ancak değerler ve değerler eğitimi yoluyla olmaktadır çünkü bir toplumun güçlü ve sorumluluklarını bilen bir nesil yetiştirmesi ve bu toplumun devamlılığının sağlanması ancak değerlerin kazanılmasıyla mümkündür (Beldağ, 2012: 29). Değerler eğitiminde, Sosyal Bilgiler dersi üzerinde önemle durulması gereken derslerden biridir çünkü Sosyal Bilgiler dersine verilmesi beklenen değerler ülkenin geleceği açısından önem taşır. Sorumlu bireyler ve etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan ve Sosyal Bilgilerin bu evrensel amacını yerine getirmek için yine Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin özellikle vurgulanması gerekmektedir (Gömleksiz ve Cüro, 2011: 104).

Gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte ortaya çıkan değer değişimlerine paralel olarak, değer eğitiminde de yeni materyal arayışlarına gidilmiştir. Günümüzde medya, bu arayışa bir alternatif olarak düşünülmüş ve değer eğitimi başta olmak üzere birçok alanda etkili bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Buradan hareketle; araştırmanın problem cümlesi “Milli Eğitim Bakanlığı’nın tavsiye ettiği filmlerde, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” şeklindedir. Araştırmanın alt problemleri ise şöyledir:

- 1) “Üç Aptal” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?
- 2) “İmparatorlar Kulübü” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?
- 3) “Ölü Ozanlar Derneği” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?
- 4) “Yerdeki Yıldızlar” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?
- 5) “Kara” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?

- 6) “İki Dil, Bir Bavul” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?

Araştırmanın Amacı

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi ve yayılmasıyla birlikte medya, toplumun vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bu denli ön planda olan medyanın eğitimde kullanılma fikri ise kaçınılmaz olmuştur. Eğitimde medyanın kullanımı, özellikle soyut kazanımlar içeren Sosyal Bilgiler için büyük önem teşkil etmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının yapı taşlarından biri olan değerler, öğrencilere kazandırılması beklenen soyut kazanımlardandır. Sosyal Bilgiler Dersini alan öğrencilerin yaş düzeyleri düşünüldüğünde, değerlerin somutlaştırarak verilmesi kalıcılığı daha çok sağlayabilmektedir. Bu bağlamda; çalışmanın amacı eğitim içerikli filmlerde Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki değerlerin yer alma durumunu belirlemek ve bu değerlerin filmlerde ne ölçüde ele alındığını ortaya koymaktır.

Araştırmanın Önemi

Bilindiği gibi bireyler öğrenilenlerinin %75’ini gördükleriyle, %13’ünü işittikleriyle, %6’sını dokunduklarıyla, %3’ünü kokladıklarıyla ve %3’ünü de tat alarak öğrenirler (Küçükahmet, 2001: 43). Filmler, görme ve işitme duyularına yani öğrenmenin %88’ine hitap etmeleri sebebiyle öğrenmede oldukça etkili araçlardır. Bu yüzden filmlerin eğitim öğretim sürecinde kullanılması önemlidir (Öztaş, 2014: 343).

İlköğretim 4. ve 5. sınıflardan başlayarak 6. ve 7. sınıflara doğru öğrenciler, bilişsel açıdan somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçiş aşamasında oldukları için onlara özellikle soyut kavramların öğretiminde, somutlaştırmalarına yardımcı olacak gösterimlerden yararlanılmalıdır (Sözer, 1998: 127-128). Sosyal Bilgiler programında yer alan değerler de soyut kavramlar olduğu için bu değerleri içeren filmlerin izletilmesi değer öğretimi açısından büyük ölçüde katkısı olacağı beklenmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın özelliği gereği bütün eğitim içerikli filmlerin tespit edilmesi, tek tek seyredilmesi, yorumlanması ve değerlendirmelerinin yapılması oldukça zaman almaktadır; bu da bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu araştırmanın diğer sınırlılıkları da aşağıda belirtildiği gibidir:

- ✓ İnceleme, eğitim içerikli filmleri kapsamaktadır. Araştırma, eğitim içerikli filmlerden Milli Eğitim Bakanlığı tarafından önerilenler arasından seçilen 6 film ile sınırlıdır.
- ✓ Filmlerdeki tespitler, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda var olan değerlerle sınırlıdır.
- ✓ Yapılacak tespitler, kahramanların konuşma ifadeleri ve beden dili vasıtasıyla doğrudan veya dolaylı yollarla söylenenler ve gösterilenler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Adalet; yasaların vermiş olduğu hakların herkesçe kullanılmasının sağlanması, hak ve hukuka uygunluk, her vatandaşa kendine uygun olanı, kendi hak ettiğini vermedir.

Aile birliğine önem verme; aile bireyleri arasında sadakatin olması, aile bireylerinin beraber zaman geçirmesi, iletişim, ortak inanç ve değerlerin benimsenmesidir.

Bağımsızlık; bir milletin veya ulusun millet iradesince yönetilmesidir.

Barış; sorun çıkarmama isteği, sorunları çözme ve uzlaştırma kültüründe olma. Huzurlu ve mutlu bir ortam oluşturma gayreti. Tanışma, arkadaşlık kurma. Bunlara özendirme.

Bilimsellik; öğrencilere gerçeğe ulaştırmak amacıyla gerekli olan bilgi, tutum ve davranışları kazandırdığı ifade edilebilir.

Çalışkanlık; gayretli olma, çalışmayı sevmedir.

Dayanışma; olaylar ve durumlar karşısında birlik beraberlik içinde olma, insanları ve diğer varlıkları bir araya getirebilme. İş birliği. Dayanışmaya ve iş birliğine özendirme.

Duyarlılık; kendisi ve başkaları hakkında gerçeği olduğu gibi görebilmek, başkalarının duygularını anlayabilmektir. Bir başka deyişle toplum içinde yaşayan bireyin, toplumda meydana gelen olay ve olgular karşısındaki duygu ve tutumlarıdır.

Dürüstlük; doğruyu söyleme, verilen sözleri tutma, adil olma. Dürüstlüğe özendirme, onu övme.

Estetik; güzellik ve estetik duygusu ile ilgili olma. Güzelliği ifade etme. Estetik ve güzel olarak bir şeyin farkında olma (dış estetik-gözlem).

Eşitlik; Kanunlar yönünden insanlar arasında ayrım bulunmaması durumu. Bedensel, ruhsal başkalıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasi haklar yönünden ayrım bulunmaması

Özgürlük; eylemde bulunurken kendimizi ve başkalarını çıkarlarımızı gerçekleştirmek için bir araç olarak görmemek.

Saygı; karşıt düşünce veya insanların var olduğunu kabul etmek, farklı görüşlere değer vermektir. Saygı Sosyal Bilgiler programında yer alan bir toplumun huzuru ve düzeni için gerekli olan değerlerden biridir.

Sevgi; inanmaktır, paylaşmaktır kısacası sevgi hayattır, bu değer bireyin içinde yaşadığı toplumu, kültürü, insanları sevmesini sağlaması açısından Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılması beklenen önemli bir değerdir. İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygular.

Sorumluluk; kişinin kendisine, yakın çevresine, doğaya, milletine ve insanlığa karşı sorumlu olması.

Tasarruf; bilinçsizce tüketimden uzak durma, tutumlu olma.

Vatanseverlik; ülke, bayrak ve millet sevgisi; bu değerlere saygı. Milletini, yurdunu, malını, mülkünü koruma ve kollama. Vatanının özelliklerinin farkında olma.

Yardımselik; yardım etme, yardım etmeyi sevmek. Yardımseliliği övmek ve ona özendirmek.

1.BÖLÜM

1. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Bilgiler Kavramı

Sosyal Bilgiler MEB tarafından “Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını içeren; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” şeklinde tanımlamıştır (MEB, 2005: 51). Milli Eğitim Bakanlığı 2015 yılında hazırlamış olduğu Sosyal Bilgiler taslak programında ise Sosyal Bilgiler kavramı: “Etkin ve üretici bireyler yetiştirmek, aynı zamanda onların vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacını taşıyan ve sosyal bilimleri kaynaştıran bir ilköğretim dersidir” biçiminde tanımlı yenilemiştir (MEB, 2015: 2).

Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili bilgi üreten ve bu alanda uluslararası en büyük kuruluşlardan biri olan ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) Sosyal Bilgileri şu şekilde tanımlamaktadır: “Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır” (NCSS, 1993; aktaran: Doğanay, 2012: 16).

Sosyal Bilgiler, insan ilişkilerini göz önünde tutarak, insanların toplumsal ve fiziksel çevresiyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilim olarak tanımlanır. Türkiye’deki Sosyal Bilgilerin tanımı şöyle yapılabilir: “Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler vatandaşlık eğitimi programı, (1) Türk demokratik toplumundaki sorumluluk sahibi vatandaşların görevine uygun amaçlar üreten, (2) içeriğini tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi

konularını ilişkilendirerek oluşturan ve (3) yaşam boyu sürecek vatandaşlık becerileri sunan bir eğitim planıdır (Barth ve Demirtaş, 1997: 16).

Bu açıklamaların ışığında sosyal bilgileri; sosyal bilimlerin bulgularını entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak, öğrencilere, sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programı olarak tanımlayabiliriz.

1.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Eğitim kurumlarında bir konu ya da ders olarak Sosyal Bilgiler'in okutulmaya başlanması, ABD'de 20. yüzyılın başında, toplumsal yaşamda ortaya çıkan değişimin ve çatışmaların artmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Sosyal Bilgiler'in bir ders olarak eğitim ve öğretim programlarına dahil edilmesi, "demokratik toplum için vatandaş yetiştirme" düşüncesinin eğitimde ilerlemecilikle beraber etkin olmasıyla gerçekleşmiştir. Eğitimciler 1930'lu ve 1940'lı yıllardan itibaren öğrenci merkezli yaklaşımı ve yenidenkurmacılığı benimseyen Sosyal bilgiler programının oluşması için çalışmışlardır. Bütün bu çalışmalara rağmen 1940'lı ve 1950'li yıllarda Sosyal bilgiler programı büyük ölçüde Tarih ve Coğrafya olarak uygulanmaya devam edilmiştir (Kılıçoğlu, 2012: 8).

İlk kez 1960'lı senelerde ülkemizde Sosyal bilgiler öğretimi başlamış; 1962'ye kadar okutulan coğrafya, tarih ve vatandaşlık dersleri "Toplum ve Ülke İncelemeleri" dersine dönüşmüş, Sosyal Bilgiler" adını ise 1968 yılında almıştır. "Milli Tarih" ve "Milli Coğrafya" şeklinde tek disiplinli olarak okutulmaya başlanması 1980 askeri müdahalesinden sonra gerçekleşmiştir. Programın 4. ve 7. sınıfları içine alan bir ders haline dönüşmesi 1998 yılında olmuştur. Ülkemizdeki geliştirilen ve daha da geliştirilmeye devam eden SBÖP, dünyada var olan ya da oluşumu devam eden eğitimi ilgilendiren gelişmelerle aynı yönde yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Mesela, Türkiye'de geliştirilen 1968 öğretim programı, aynı senelerde ABD'de meydana gelen yeni Sosyal bilgiler harekâtından esinlenilerek oluşturulmuştur. 1998'de başlanan program geliştirme çalışmaları 2005'e gelindiğinde sonuca ulaşmıştır. Bahsi geçen bu çalışmalar neticesinde geliştirilen program, tüm yurttan 2005–2006 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (Kaya, 2011: 36). Halihazırda uygulanan program, çağın

gereklerine uygun olarak 2017’de bazı değişikliklere uğramış ve hala da geliştirilmeye devam etmektedir.

1.2. Değer Kavramı

Değerler, insan davranışlarını etkileyen faktörlerden sadece biridir. Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır. İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir (Bilgin, 1995; 83). Kluckhohn (1951) değeri, araçların seçimini ve eylemlerin sonuçlarını etkileyen, arzu edilen, bir bireyin veya bir grubun karakteristik özelliklerinin açık ya da örtük olmasını ayırt eden bir anlayış olarak tanımlamıştır. Rokeach (1973) değer için, belirli bir davranış biçimini kişisel ya da toplumsal olarak tercih edilen, karşıt ya da karşı konucu davranış biçimine dönüştüren kalıcı bir inançtır ifadesini kullanırken; Feather (1996), Rokeach’ın yaptığı tanımına benzer bir şekilde değeri, istenen veya istenmeyen davranış biçimlerine ilişkin inançlar, arzulanabilirlik ve bunların dışındaki genel hedefler olarak değerlendirmiştir. Fichter (2006) değerlere sosyolojik açıdan bakarak, değeri kültür ve topluma anlam ve önem veren ölçütler olarak tanımlamıştır. Rohan (2000), değeri kavram olarak, yalnızca insanların değer önceliklerine, bunların örgütlenmesine ve değer sistemlerine atıfta bulunmak amacıyla değil; aynı zamanda yargıları ve karar kategorilerini tanımlamak için de kullanmıştır. Başka bir tanımda Hill (2004) değeri; bireylerin yaşantılarını yönlendiren, tercihlerinde etkili olan tutum ve tecrübeler bütünü olarak tanımlamıştır. Buradan hareketle değerlerin, bireylerin hayatları boyunca yapacağı seçimlerde etkili olan bir belirleyici olduğu söylenebilir. Bu sebeple bir toplumda bazı ortak değerlere sahip olan bireylerin; hem kendi yaşantılarında hem de toplumsal yaşamlarında refahın ve demokratik karakterin gelişimi için önem teşkil etmektedir (Doğanay, 2012: 18).

Değerler, daima araştırmacıların dikkatini çeken bir konu olmuştur. Rokeach (1968), değerler üzerinde uzun süren çalışmalar yapan araştırmacıdan sadece biridir. Bu çalışmaların sonunda değerleri, amaç ve araç değerler olarak ikiye ayırmıştır. Amaç değerler, yaşamın temel amaçlarını (özgürlük, mutluluk, aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dinî olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, kendine saygı, rahat bir yaşam, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk); araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılabilecek davranış

tarzlarını (bağımsız olma, bağışlayıcı, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol eden, kibar, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk sahibi, temiz, yardımsever, yaratıcı olma) içermektedir (Akbaş, 2004: 30). Rokeach'ın hazırladığı değerler listesine farklı bir açıdan yaklaşan Schwartz ve Bilsky (1987) ise, değerlerin bazı temel boyutlar yardımıyla incelenebileceğini görmüşlerdir. Rokeach'ın listesini de temel alarak, değerleri 10 farklı değer türünde gruplandırmış ve bu grupları toplam 56 değerden oluşturmuştur. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 54 ülkeden yaklaşık 44.000 kişiye ulaşmıştır. Schwartz, topladığı verileri iki düzeyde incelemiştir. Değerlerin kültürel düzeyde incelenmesindeki amaç, toplumun genelinin paylaştığı ve toplumsal normlara dayanan soyut fikirlerden bilgi üretmektir. Değerleri bireysel düzeyde incelemekteki amaç ise, bireylerin kendi yaşamlarını yönlendirmelerindeki öneme göre ele almaktır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60-61).

1.3. Değerler Eğitimi

Değer eğitimi, insana özgü bütün etkinlikleri amaçlarına uygun gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmaktır (Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 7). Keskin (2008) ise değerler eğitimini, “Değerleri öğretmek için açık ve bilinçli bir girişim” olarak tanımlamaktadır. Değerlerin aktarımıyla bireyde istendik davranışlar geliştirmek de eğitimin amacıdır. Yani değerler davranışa dönüşmelidir. Davranışa dönüşmeyen değer bir anlam ifade etmemektedir. Değerlerin davranışa dönüştürülmesi değerlerin içselleştirilmesiyle mümkündür. Değerleri içselleştiren birey için sosyal baskı ve çatışma en az düzeye inerken, bireyin sahip olduğu değer sistemine uygun davranışları sergileme olasılığı da artmaktadır. Toplumun devamlılığı ancak değerleri içselleştirmiş bireylerle sağlanabilmektedir. Bu durum gerçekleşmediğinde insanların bir arada bulunması zorlaşabilir ve toplumsal yapıyı tehdit eden, istenmeyen davranışların ortaya çıkması artabilmektedir (Akbaş, 2004: 86). Doğanay'a (2012) göre ise değer eğitiminin formal eğitimin bir parçası olarak, planlı öğrenme yaşantılarıyla kazandırılması gerekmektedir.

Değerler, hem eğitim kuramı hem de okulların pratik faaliyetleri için iki yönden merkezi bir noktadır. Birincisi; okullar öğretmenlerin, ailelerin, medyanın ve akran grubunun yanı sıra çocukların ve gençlerin, dolayısıyla da toplumun gelişen değerleri üzerine önemli bir etkisi vardır. İkinci olarak; okullar, toplumun değerlerini yansıttıkları ve somutlaştırdıkları için varlıklarını, topluluğun eğitime önem verdiği ve gelecekteki

gelişim modelinin eğitimden etkilendiği gerçeğine borçludurlar (Halstead ve Taylor, 1996: 11). Günümüz demokratik toplumlarında, akademik başarı kadar, insan ilişkilerini düzenleyen pek çok değer giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede aile, toplum, medyanın yanı sıra öğretim programlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Değerlerin kazanılma sürecinde rehber olan öğretmen, öğretim programında yer verilen bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra neyin iyi ve doğru olduğunu model olarak ve etkinlikler yoluyla sunabilmelidir (MEB, 2017: 4).

Değerlerin kazandırılması konusunda eğitim sistemine ve değerleri uygulayıcı konumundaki okullara önemli sorumluluklar düşmektedir. Eğitim sisteminin temeli olan ilköğretim kademesinde, bireylere öncelikli olarak yaşadığı toplumdaki diğer bireylerle uyumlu bir şekilde hayat sürmelerini ve yaşamlarını daha iyi devam ettirebilmelerine yardımcı olacak temel bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır (Fidan ve Erden, 2001: 71). Bu belirtilen niteliklerin her biri bir değeri ifade etmektedir. Okullarda değer eğitimi dersi olmasa bile, Örtük Program aracılığıyla değer öğretimi gerçekleştirilmektedir. Bu okulu ortamı, öğretmenlerin disiplin anlayışı ve beklentileri gibi yapılar, değer öğretmekte veya öğrencilerin değer gelişimine katkı sağlamaktadır (Akbaş, 2004: 30). Söz konusu bu katkı, bireylerin büyük ölçüde şekillendiği ilköğretim kademesinde, sağlıklı bir değer eğitiminin verilmesi, çocuğun ileriki hayatında dengeli bir kişilik oluşturması açısından önem teşkil etmektedir. Bu yüzden de bilhassa ilköğretim çağından başlayıp, bireylere belirli değerleri kazandırmak, eğitim sisteminin önemli görevleri arasında yer almaktadır (Aladağ, 2012: 126).

1.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları

Değer eğitimi yaklaşımları; değerlerin bireylere kazandırılma sürecinde etkili olan, telkin etme, ahlaki muhakeme, değer açıklama, değer analizi ve değer gerçekleştirme olmak üzere beş başlıkta incelenecektir.

1.4.1. Telkin Etme Yaklaşımı

Değer telkininde, daha önce insanların tecrübeleri sonucu ortaya çıkan değerler, genel doğrular olarak kabul edilir. Bu değerler, öğretmen tarafından öğrencilere anlatılır. Anlatılan değer, mutlak doğru olarak değerlendirildiği için ne yetişkinler ne de öğrenciler tarafından sorgulanır. Öğretmenden beklenen bu doğruları öğrenciye söylemek iken,

öğrenciden beklenen de öğretmenin kendisine anlattığı değerleri sorgulamadan almaktır. 1970’te Blanchette ve diğerleri tarafından telkin etme yaklaşımı geliştirilmiş (İşcan, 2007: 34)

Öğretmenler ve yetişkinlerce öğrencilere tekrar yoluyla neyi öğrenip neyi öğrenmemeleri gerektiğini içeren öğrenme yöntemi sürecidir (Ulusoy ve Dilmaç, 2015: 71). Telkin yoluyla değer öğretimi de denir (Aktepe, 2014: 81). Bu yaklaşım, temel olarak çocukların davranışlarını şekillendirme ve iyi alışkanlıklar geliştirmesinde yardımcı olmak için yetişkinlerin çocuklara ahlaki değerleri doğrudan öğretmekle yükümlü olduğu inancına dayanmaktadır (Gaikward, 2004: 8; Halstead ve Taylor, 2000: 181). Telkin yaklaşımında, yetişkinlerin tarihsel süreç ve tecrübeler sonucu elde ettiği inanç, değer ve tutumların, bilinçdışı bir süreç tarafından öğrencilere aşılması esastır (Akbaş, 2014: 255).

1.4.2. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Kohlberg; bireylerin ve toplumun ahlaki gelişimlerini desteklemeyi hedef alan ve bu amaç doğrultusunda “adil topluluk okulları” kurmuş, böylelikle öğrencilerinin ahlaki akıl yürütme becerilerine katkı sağlamaya çalışmıştır. Eşitlik, adalet ve demokrasi bu okulunun temelini oluşturmaktadır. Ahlaki tartışmalar ve katılımlı proje grupları ile okulda kararların alınması sağlanmıştır (Yüksel, 2005: 332). Ayrıca Kohlberg öğrencilerine ahlaki ikilem içerikli hikayeler vererek, onların ahlaki yargılarını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Öğretmenin bu yaklaşımdaki rolü, ahlaki ikilemler içeren örnekler aracılığıyla öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine katkı sağlamaktır. Öğretmen bunu gerçekleştirirken her öğrenciyi ahlaki ikilemle karşılaştırarak, diğer öğrencilerin verilen örnek durumla ilgili söylediklerini duyma fırsatı sağlar. Bu yaklaşımın amacı öğrencilerin zihnine önceden belirlenmiş birtakım değerleri yerleştirmek değildir (Leming, 2000: 418).

Uygulama sırasında öğretmen, sınıfı gruplara ayırarak örnek durum karşısında yapılacak en iyi davranışın ne olabileceğini sorar. Bütün gruplar bu soruyu tartışır. öğrencilerin tecrübe ve gelişim kademelerine göre çıkmazların çözümü gerçekleştirilir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin düşüncelerini belirtirken diğer öğrencilerin etkisi altında kalmadıklarını göstermiştir (Ryan ve Bohlin, 1999: 14). Öğrenci bu yaklaşım sayesinde, hayatın gelecekte karşısına çıkabilecek olası durumlara karşı dolaylı olarak

deneyim kazanmalarını sağlar. Bu sayede öğrenci, gelecekteki tutumunun toplumun genelinin benimseyeceği standartları karşılayıp karşılamayacağını anlamış olur (Brimi, 2008: 127). Ahlaki ikilem yönteminde asıl amaç öğrencilerin davranışlarına yön verebilecek ahlaki ilkeler geliştirmelerine yardımcı olmaktır.

1.4.3. Değer Açıklama Yaklaşımı

Sidney Simon ve arkadaşları telkine dayalı değer öğretiminin etkisini kaybettiğinin düşünülmesinden hareketle tarafından bu yaklaşımı geliştirilmiştir. Özellikle 1960'ların sonu ve 1970'li yıllarda ABD'de etkili olmuştur. Simon ve arkadaşlarına göre gençler, aile bireyleri ve öğretmenlerinin haricinde, kendi yaşlılarından, televizyondan, gazete ve dergilerden, sinema ve sanat dünyasının starlarından etkilenmeye başlamışlardır. Model sayısındaki bu artış, gençlerin karar alma sürecini olumsuz etkilemiş, onların iyiyi seçme noktasında bocalamalarına sebep olmuştur. Gençler, kendi değerlerinin farkına varmadıkları gibi karar alma sürecinde yaşlılarının etkisinde kalmıştır (Simon, Leland ve Kirschenbaum, 1972: 33).

Bu yaklaşım öğrencilerin kendi değerlerini açıkça anlayamayacakları varsayımına dayandığı için, onların bu değerlerin farkına varmasına yardımcı olunur (Welton ve Mallan, 1999: 284). Yani yaklaşımda, bireylere dışardan destek yoluyla, onların kendi değer sistemlerini oluşturmaları sağlanır. Buradan hareketle yaklaşımın, bireylerin kendi değerlerinin içeriğinden çok onların değer kurma süreciyle ilgilendiğini söylemek mümkündür (Simon, Leland ve Kirschenbaum, 1972: 35).

Ryan (1991)'a göre öğretmenlere düşen; öğrencilerin ihtiyaçlardan yola çıkılarak oluşturulmuş alıştırma sınıf oyunları, sergiler ve özel konular içeren etkinliklerle onlara kendi değerlerini açıklama olanağı sunmaktır. Bu yaklaşımda daha çok grupta etkinliklerine önem verilir. Uygulama esnasında belirli değerleri dayatılmadan, bütün düşüncelere saygı duyulur ve bireyler değerlerini açıkça belirtmeye teşvik edilir (Bacanlı, 2000: 186). Brimi (2008) ise bu yaklaşımının temelinde, öğretmenlerin öğrencilere kendi kurguladıkları gerçek olmayan durumlar sunarak, onların da bu durumlarla karşılaştıklarında sergileyebilecekleri olası davranışları tartışması ve bir karara bağlamasının yattığını ileri sürmektedir.

1.4.4. Değer Analizi Yaklaşımı

Değer analizi yaklaşımı; öğrencilerin kendi değerlerini oluşturarak birtakım becerileri geliştirmesine yardımcı olmak için faydalanılır. Bu yaklaşımında duygusallığa yer yoktur; değer içeren problemler karşısında öğrencilerden akılcı, mantıklı bir yaklaşım sergilemeleri beklenir. Bu süreçte öğrenciler çözüme yönelik fikirler sunarak, değerlendirme yapar ve sonuçlara ulaşır (Naylor ve Diem, 1987: 347). Yaklaşımla ilgili bir başka görüş ise Ryan (1991) tarafından ortaya atılmıştır. O, bireylerin örnek durumlardan yola çıkarak ahlaki düşünme beceri kazandıklarını ayrıca sosyal sorunlarda bilimsel problem çözme yollarını uygulamayı da bu süreçte öğrendiklerini iddia eder. Bu yaklaşım sayesinde bireyler, değerlerin niçin önemli olduğunu ve değerlere uygun yaşamının niçin gerektiği noktasında ikna olur. Bu yaklaşımda “başkalarına ait eşyaları almamalıyız” demek yerine, bulduğu cüzdanı ait olduğu kişiye vermenin neden doğru ve dürüst bir davranış olduğu tüm yönleriyle tartışılır. Bunun öğütler vermekten etkili olduğu varsayılır (Erden ve Akman, 1998: 92).

Yaklaşım, bilimsel problem çözme basamaklarıyla paralellik içeren yedi aşamada gerçekleştirilir (Welton ve Mallan, 1999: 285; Ryan, 1991: 122). Bunlar:

1. Problemi tanımlama.
2. Problemin ve olası yolların açıklanma.
3. Tüm seçeneklerle ilgili ispatlar toplayarak sonucu tahmin etme.
4. İspatların değerlendirilmesi ve uzun süreçli sonuçları öngörülme.
5. Ortaya çıkabilecek durumu tekrardan tanımlanma.
6. Her durum için mümkün olan sonucu değerlendirilme ve açıklanma.
7. Seçenekler arasından seçim yapma ve buna uygun hareket için karar alma.

Aşamalar öğretmenin soracağı seri sorulara bağlı olarak, öğrenciler tüm yeterlilikleri kazanana kadar uygulanır. (Welton ve Mallan, 1999: 286).

1.4.5. Eylem ve Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı

Değer eğitimi yaklaşımlarından eylem yoluyla öğrenme; öğrencilerin etkin öğrenme yollarıyla yaparak ve yaşayarak kazanım elde etmelerini sağlayacak etkinlikler oluşturulmasını destekleyen bir yaklaşımdır. Huitt (2004) bu öğrenme sürecinin işlem basamaklarını, değer açıklama yaklaşımının aşamalarına benzetmektedir. Ona göre eylem yoluyla öğrenme yaklaşımı:

1. Öğrencilerin yaşantılarındaki değerlerin ve değer problemlerinin seçilerek olası çözüm yollarının ve seçeneklerin belirlenmesi,
2. Çözüm yollarından en uygunun/uygunlarının seçilmesi ve uygulanması,
3. Sonuçların değerlendirilmesi şeklindedir.

Bu nedenledir ki eylem öğrenme yaklaşımı düz anlatım tekniğinin kullanıldığı sınıf ortamlarından çok, toplumu etkileyen sosyal etkinliklerle ilişkilidir.

Değerlerin; sadece bilişsel değil, duyuşsal yönleri de vardır. MEB (2005) sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yazan açıklamaya göre duyuşsal değerlerin en iyi öğrenilme şekli gözlem yoluyla öğrenmedir. Çünkü bu yaklaşım öğrenciyi aktif kılarak gözlem yoluyla değerleri öğrenmesini amaçlamaktadır (MEB, 2005: 89).

Gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımının temeli, öğrenciyi etkin kılarak ilk elden öğrenmelerini gerçekleştirmeye dayanır. Bu yaklaşım bireylerdeki çoğu sosyal davranışın ya da kazanılan değerlerin kaynağıdır. Gözlem yoluyla öğrenme, birçok sosyal davranışın ve değerlerin kazanılmasında kaynaklık etmektedir. Günümüzde çocuklar sosyal yaşantılarındaki davranışlarının büyük çoğunluğunu ve çevrelerindeki sosyal hayatı, televizyon programları ya da internet gibi sosyal ağlardan izleyerek ve onları model alarak edinirler. Model alınan kişiler çevresindeki aile bireyleri, öğretmeni, akran grubu, beğendiği bir televizyon karakteri, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan futbolcu veya şarkıcı olabilmektedir. Bu noktada öğretmenlere düşen görev; öğrencilerin model aldıkları kişilerin olumlu değerlerini ön plana çıkararak, bu değerleri öğrencilerin içselleştirilmesini sağlamaktır (Tahiroğlu, 2014: 341).

1.5. Okulda Değerler Eğitimi

Bireylerin değerleri kazanmasında etkili olan bazı temel belirleyiciler bulunmaktadır. Bu belirleyicilerden üç ana faktörü aile, toplum ve eğitim olarak

belirlenmiştir. Bireyler doğdukları andan başlayarak içinde bulundukları aile ve toplum tarafından davranışları şekillendirilmeye başlar. Aile ve toplum değerlerin kazanılmasında belirli bir yaşa kadar etkili olan unsurlardandır. Daha sonra bireylerin okul çatısı altında bulunmaya başlaması değer kazanımı açısından hayatlarında önemli bir noktaya sahiptir. Böylece değer kazanımı konusunda aile ve topluma ek olarak yeni bir kaynak olan okul katılmaktadır (Doğanay, 2012: 233).

Bireylere değer kazandırma bakımından okulu diğer kaynaklardan ayıran temel bir fark bulunmaktadır. Bu farklılığı oluşturan ise okulda verilen eğitimin planlı ve istemli bir halde ilerlemesinden kaynaklanmaktadır. Aile ve toplumdan farklı olarak okul ortamında verilen birtakım değerler kasıtlı olarak bireylere aktarılmakta ve bu doğrultuda çeşitli öğretim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Değerlerin planlı bir şekilde bireylere kazandırılması işi, değerler eğitimi işaret etmektedir. Değer eğitimi; toplum ve Dünya’da kabul edilen bazı değerlerin programlar aracılığıyla öğrencilere aktarılmasıdır. (Yel ve Aladağ, 2012: 135).

Okulların başlıca görevi kültür aktarımında öğretim programlarında açık olarak belirtilen ya da belirtilmeyen değerleri öğretmek, bireyleri belirlenen değerler doğrultusunda hayata hazırlamak, bireylerin kişisel gelişimine katkı sağlamaktır. Okulun öğrencilere karşı böylesine yaklaşımı, çocuk ve gençlerin karakterini ve benlik algısını olumlu bir şekilde etkiler. Bundan dolayı kişinin belirli değerlerin farkında olması, yeni değerler üretmesi, benimsemesi ve özümseyerek davranış haline getirmesi eğitim sisteminin başlıca sorumluluk alanı olmak zorundadır. Demokratik toplumlarda eğitim kurumları; yalnızca bilişsel hedeflere ulaşmak için değil, aynı zamanda insanı insan yapan bütün evrensel değerlerin, öğrencilere verildiği bir yapı olma özelliğine sahip olmak içinde çaba sarf etmek zorundadır. Eğitim en azından iyi bir insan, iyi bir hayat ve sağlıklı bir toplum haline gelme konusu doğrultusunda gösterilen çabalar bütünü olarak görülmelidir (Eğitim Sen Yayınları, 2015: 8).

1.6. Sosyal Bilgiler ve Değerler

Sosyal Bilgiler bireylere toplumsal hayatın bilgi, beceri, tutum ve değerlerini kazandırmayı hedef edinen bir ders olarak değer eğitiminde bir yere sahiptir. Öztürk (2009: 10) Sosyal Bilgiler öğretiminin demokratik vatandaşlık anlayışını özümsemiş bireylerde farklılıklara saygı, adalet, eşitlik, sorumluluk ve işbirliği gibi değerleri

geliştirmeyi hedeflediğini açıklamaktadır. Safran (2008: 15) ise geleneksel değerlerin artı taraflarını muhafaza etmekle birlikte yenilikçi ve evrensel değerleri kabul etmeye açık yeni nesiller yetiştirmenin Sosyal Bilgiler eğitiminin sorumluluğu arasında olduğunu vurgulamaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretim programını oluşturan temel unsurlar; beceriler, kavramlar, değerler, genel amaçlar ve öğrenme alanlarından oluşmaktadır. İlköğretim sosyal bilgiler öğretim programı “21. Yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donatılmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal kalıtım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretkeni haklarını ve sorumluluklarını bilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır” (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2005: 5).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda bulunan Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları incelendiğinde, Türk Eğitim Sisteminde değerlere önemli bir yer verildiği söylenebilir. Değerlerin eğitim sistemindeki bu önemli yeri ilköğretim programının değiştirilmesi zarfında da korunmuş, değerler genel itibariyle bütün programda altının çizilmesiyle birlikte, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında belirgin bir şekilde oluşturulmuştur. Değerler konusu Sosyal Bilgiler Öğretim Programında geniş bir şekilde ele alınmış ve hangi değerlerin öğrencilere kazandırılacağı, hangi öğrenme alanında ne gibi değerlerin öğrencilere doğrudan verileceği ve bu süre zarfında hangi yaklaşımların kullanılabileceği ve hangi faaliyetlerin yapılabileceği örneklerle belirtilmiştir (MEB, 2005: 83).

Sosyal bilgiler öğretim programında bulunan değerler; aile birliğine önem verme, adil olma, bağımsızlık, barış, özgürlük, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik olarak ifade edilmektedir. Yenilenen 2017 SBÖP’ta yapılan değişikliklerle hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme ve temizlik değerleri çıkarılmıştır.

2017 programıyla birlikte “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” olmak üzere toplam yedi öğrenme alanına yönelik sınıf seviyeleri ve kazandırılması öngörülen değerler aşağıda Şekil 2’de belirtilmiştir.

Öğrenme alanları	2005 programı*				2017 Programı**			
	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf
1 Birey ve toplum	Duygu ve düşüncelere saygı ve hoşgörü	Sorumluluk	Bilimsellik	Farklılıklara saygı	Saygı ve sorumluluk	Bilimsellik, aile birliğine önem verme ve sorumluluk	Dayanışma ve yardımseverlik	Özgürlük ve sorumluluk
2 Kültür ve miras	Türk büyüklüklerine saygı, aile birliğine önem verme ve vatanseverlik	Estetik	Kültürel mirasa duyarlılık	Estetik	Aile bir önem verme, kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik	Estetik ve kültürel mirasa duyarlılık	Kültürel mirasa duyarlılık	Kültürel mirasa duyarlılık ve estetik
3 İnsanlar yerler ve çevreler	Doğa sevgisi	Doğal çevreye duyarlılık	Doğal çevreye duyarlılık	Vatanseverlik	Doğal çevreye duyarlılık	Doğal çevreye duyarlılık ve dayanışma	Vatanseverlik ve doğal çevreye duyarlılık	Özgürlük
4 Dağıtım ve tüketim	Temizlik, sağlıklı olmaya önem verme	Çalışkanlık	Sorumluluk	Dürüstlük	Sorumluluk ve tasarruf	Sorumluluk	Vatanseverlik, doğal çevreye karşı duyarlılık ve sorumluluk	Dayanışma, dürüstlük ve çalışkanlık
5 Bilim teknoloji ve toplum	Bilimsellik	Akademik dürüstlük	Çalışkanlık	Bilimsellik	Bilimsellik ve doğal çevreye duyarlılık	Dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği	Bilimsellik	Bilimsellik ve özgürlük
6 Güç yönetim ve toplum / Aktif vatandaşlık	Bağımsızlık	Adil olma, bayrağa ve İstiklâl Marşı’na saygı	Hak ve özgürlüklere saygı	Adil olma	Sorumluluk ve bağımsızlık	Özgürlük ve bağımsızlık	Eşitlik	Barış
7 Gruplar kurumlar ve örgütler	Yardımseverlik	Dayanışma	-	-	-	-	-	-
8 Küresel bağlantılar	Misafirperverlik	Tarihsel mirasa duyarlılık	Yardımseverlik	Barış	Kültürel mirasa duyarlılık ve saygı	Kültürel mirasa duyarlılık	Kültürel mirasa duyarlılık	Barış ve saygı

Şekil 1: 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının değerler açısından karşılaştırılması
(Kaynak: Çoban ve Akşit, 2018)

Şekil 2 incelendiğinde; öğrenme alanlarına ve sınıflara seviyelerine göre oluşturulan değerlerden temizlik, misafirperverlik, hoşgörü ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri 2017 programıyla birlikte çıkarıldığı görülmektedir.

1.7. Değerler Eğitimi ve Medya

Televizyon ve internet globalleşen dünyada iletişim amaçlı kullanılan en etkili araçlardandır. Günümüzde hayatın her alanında bu iletişim araçlarından çok amaçlı olarak yararlanılmaktadır. Kullanımı kolay olan bu araçlar dünyayı ve farklı insanları tanımalarına, sosyalleşmelerine, bilgi ve beceri kazanmalarında fayda sağlamaktadır. Bu yönden bakıldığında televizyon ve internet günümüzde en etkili ve yaygın iletişim araçlarındandır. Buna bağlı olarak ileri teknolojiye görsel olarak hazırlanmış yapımlara ve programlara, televizyon ya da internetten ulaşabilen her yaştan insanın ilgisini çekmekte, böylelikle bahsi geçen iletişim araçları da insanları çok etkilemektedir. Dolayısıyla televizyon ve internet, bireyleri ve toplumları yönlendirme gücüne sahiptir (Oktay, 2011: 43).

İnsanların ilgi alanlarını iyi takip eden teknoloji sektörü televizyona ve internete olan bu ilgiyi etkili bir şekilde değerlendirmekte; değerlendirme verilerine göre de televizyon ve internet teknolojileri ile birlikte reklam ve sinema filmleri, diziler, çeşitli içerikteki programları insanlara aktarmaktadır. Bilhassa ekonomi dünyasında ticari amaçları için tek tipte insan oluşturma hedefinde olan küresel sermayeli büyük firmalar bu konuda çok çalışmaktadır. Bu yoğun çalışma, kitle iletişim araçlarını önemli bir seviyeye getirmiştir. Bundan dolayı bu çalışmaların neticesi ekonomiye de katkı sağlamaktadır (Ertunç, 2011: 1).

Özellikle ürettikleri sanal kahramanlarından yararlanarak bir ticaret ortamı oluşturan, o kahramanlar aracılığıyla da birçok araç-gereç, kıyafet ve oyuncaklar satan küresel sermayeli ekonomik güçler; insanları aynı zamanda kültürel düzeyde de etkilenmektedir. Yani; insanlar yapımlarda ve programlarda kullanılan dilden onların içerdiği maddi ve manevi değer yargılarına kadar her unsurdan olumlu veya olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bu sebeptendir ki; bazı televizyon programları, filmler, reklamlar, çizgi filmler gibi yapımlar olumlu olduğu kadar olumsuz anlamda da insanları etkileyebilir, aynı zamanda bireyde ve toplumda kültür yozlaşmasına sebep olabilmektedir. Yayınlarında yapılan etkileme teknikleriyle de kavramların taşıdığı

değerler boşaltılıp kelimeler kendi anlamlarından uzaklaştırılarak toplumun ve bireyin algısı değiştirilebilmektedir (Ertunç, 2011: 1). Toplum ve insanlar için bu denli önem teşkil eden medya, değerlerimizi olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilme potansiyeline sahip olduğu için özellikle çocuklar tarafından doğru ve kontrollü kullanılmalıdır.

1.8. Filmlerin Çocukların Gelişimi Üzerindeki Etkisi

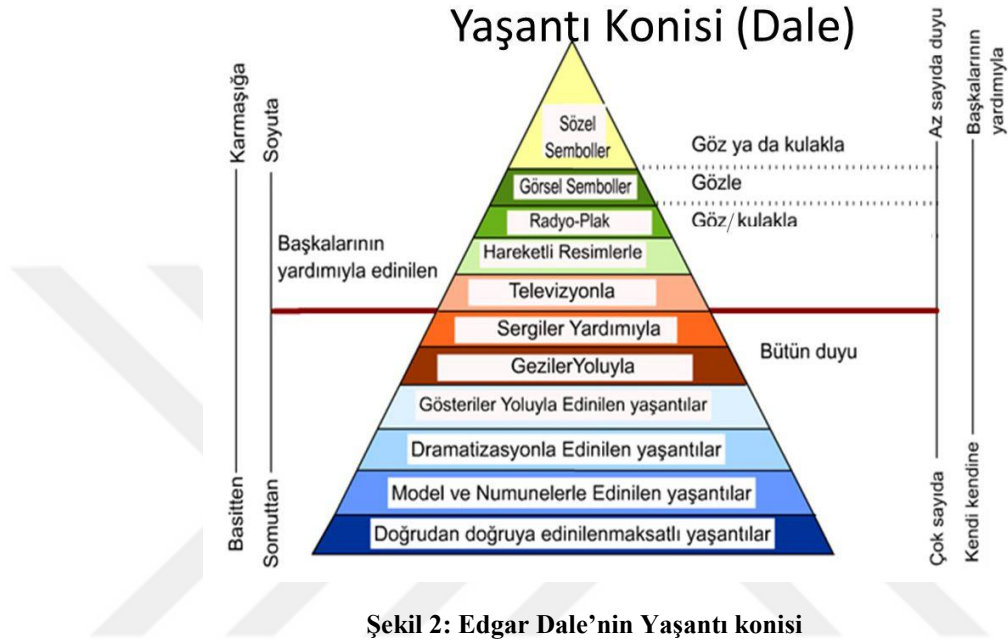
Çocuklar doğaları gereği okuduklarından, duyduklarından veya gördüklerinden etkilenebilmektedirler. Bunlar içinde şüphesiz çocukları hafızalarında en çok yer eden ve dolayısıyla onları en çok etkileyen gördükleridir. Bunun sebebi ise insanın görme duyusu, öğrenme sürecinin %83 gibi büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Buradan hareketle iletilerin görsel etkinlikler sayesinde daha etkin bir biçimde verilebileceğini söylemek mümkündür (Kaba, 1992: 24).

Muratoğlu'na göre (2009), çocukların çizgi film izlerken filmin dünyasına dahil olmalarının ve kendilerini o dünyaya kaptırmalarının ve filmin en heyecanlı yerlerinde duygu yoğunluğuna katılmalarının sebebi, kendilerini filmin kahramanlarıyla özdeşleştiriyor olmalarıdır. Bu da ekrandan zihinlerine iletilen mesajları benimsemelerini daha mümkün hale getirir.

İlköğretim öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada “Mighty Morphin Power Rangers” adlı çizgi film çocuklara izletilmiştir. Kullanılan sözel ve fiziksel saldırganlık ölçüm analizlerine göre bu çizgi filmi izleyen çocukların izlemeyenlere kıyasla daha fazla saldırgan davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir (Strasburger ve Wilson'den aktaran Çamlıbel İrkin, 2012). Buradan hareketler; çocuk kimle veya neyle daha çok zaman geçirirse, ondan etkilenir ve kendisine onu örnek alır çıkarımı yapılmıştır. Bundan dolayıdır ki günümüzde medya şirketleri, görme duyusuna hitap eden çizgi filmlerini daha çok çocukları etkilemede kullanmaktadırlar. Bunlara ek olarak bu şirketler çocuklara hitaben reklamlar oluşturmuş ve bu noktada imgelerden, afişlerden ve çizgi filmlerden faydalanmışlardır (Kaba, 1992: 26). Çizgi filmlerle oluşan bilinçaltı mesajlar, yaş seviyesi yükseldikçe yerini bilgisayar oyunlarına bırakmış, sonrasında ise zirveyi sinema filmleri almıştır (Gökdemir ve Kurtoğlu, 2013: 52).

1.8.1. Filmler ve Değerler Eğitimi

Edgar Dale, Amerikalı eğitimcidir. Dale, öğretmen ve eğitimcilere yardımcı için yaşantılar ve kavramların arasındaki ilişkilerden faydalanarak, öğrencilerin istenen davranışlara ulaşmalarını sağlayacak öğrenme yaşantılarının seçiminde “yaşantı konisi” adlı bir model geliştirmiştir (Çilenti, 1979: 39; Yalın, 2006: 20).

Şekil 2: Edgar Dale'nin Yaşantı konisi

Dale'nin geliştirdiği bu yaşantı konisinin temel dayanağı olan ilkeleri, Çilenti (1979: 40) şöyle sıralamıştır:

- Öğrenme işlemine ne kadar fazla duyu organlarımız katılırsa o kadar iyi öğrenir ve aynı zamanda o kadar da geç unuturuz.
- En iyi bildiğimiz şeyler, kendi kendimize -yaparak- öğrendiğimiz şeylerdir.
- Öğrendiklerimizin çoğunu gözlerimizden yardım alarak öğreniriz.
- En iyi öğretim, basitten karmaşığa ve somuttan soyuta doğru gidenidir.

Öğrencinin neredeyse bütün duyu organlarına hitap edilmesi öğretimden istenilen sonuca ulaşılması temel etmendir. Texas Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmaya göre, zaman sabit tutularak insanlar; okuduklarının %10'unu, duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem duyduklarının %50'sini, söylediklerinin %70'ini, yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadırlar (Akt: Çilenti, 1979: 40).

Buradan hareketle öğrenmenin kalıcılığı öğrenme ortamına katılan duyu organların sayısıyla doğru oranda artmaktadır.

Filmlerin eğitim amaçlı kullanılması düşüncesi ise yeni değildir. Dünyada birçok tarih eğitimcileri başta olmak üzere filmlerden öğretimde faydalanılmak düşünülmüş, ayrıca bu konuyla ilgili neler yapılabileceği, ne tür etkinliklerle bu öğretimin gerçekleşeceğini ortaya koymak için çalışmalar yapılmıştır. 1916'da yaptığı bir konuşmada yönetmen Griffith "Bir Ulusun Doğuşu (1915)" adlı film sayesinde, öğrencilerin on yıl içerisinde tarih derslerini, tarih kitapları okuyarak değil de tarihi olayları konu edinen filmlerle öğrenebileceğini öne sürmüştür (O'Connor, 1987: 1). Buradan hareketle filmlerin tarihi gerçekleri içermesiyle öğrenciler geçmişe bir geçiş yapıp, tarihi karakterlerle yüz yüze kalacak ve olaylara tanıklık etmiş olacaklardır. Yani filmlerdeki gerçeklik ve verilen mesajın, öğrencilerin öğrenmelerine etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

1.9. İlgili Literatür

Bu bölümde; SBÖP'te yer alan değerler hakkında yapılan çalışmalara ek olarak, filmlerin eğitimde kullanımlarına ilişkin yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

1.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bektaş Öztaşkın (2013), araştırmasında belgesel filmler üzerine çalışmış ve ön test – son test tekniğini uygulamışlardır. Elde ettikleri sonuçlara göre öğrencilerin farkındalıklarında belgesel filmlerin olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür.

Kaya ve Çengelci (2011), Sosyal Bilgilerde ders aracı olarak filmlere başvurulmasına yönelik öğretmen görüşlerini almışlardır. Araştırmaya katılan örneklem grubu; filmlerin birçok duyu organına hitap edebilme özelliğinden dolayı kalıcı öğrenme gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Buna ek olarak filmlerin Sosyal Bilgiler programının temel unsurları olan bilgi, beceri ve değerleri kazandırmada etkili olmaları bakımından önem teşkil ettiğini ifade etmişlerdir.

Savaş ve Arslan (2014) ise İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için yaptığı çalışmada öğrenci görüşlerine başvurmuşlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin, derste

tarihi filmlerin kullanılmasını olumlu buldukları, tarihsel bilgi sahibi oldukları ve tarihsel empati becerilerinin geliştiğini görmüşlerdir.

Savaş filmlerinin derlemesi yaparak tarih dersinde kullanılmasına yönelik bir çalışma yürüten Aktaş (2015) ise, öğretmenlerin savaşları anlatırken konu edilen filmleri, film izleme kılavuzu yardımıyla kullanabileceklerini belirtmiştir.

Yakar (2013), filmlerden eğitim amaçlı faydalanmaya yönelik bir değerlendirme yapmıştır. Amerika’da ve Avrupa’da yapılan çalışmaların, filmlerin sosyal becerileri etkilediği, aktarılan bilgilerin kalıcılığını, öğrencilerin dersten aldığı hazzı ve akademik başarıyı arttığını ortaya koymuştur.

Beldağ (2017) çalışmasında, incelediği animasyon filmin SBÖP’te yer alan 16 değere, Unesco yaşayan değerler listesinin ise hepsine vurgu yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Beldağ (2017), değer öğretiminde alternatif bir materyal olarak filmlerin kullanılabileceğini önermiştir.

Karakuş (2015) makalesinde, değerler eğitiminde çizgi filmlerin kullanımının etkisini incelemiştir. İncelediği Niloya çizgi filminde en çok “sevgi, duyarlılık, hoşgörü, iyilik” değerlerini yansıtan örnekler bulmuştur. Ayrıca “duyarlılık, hoşgörü, sevgi ve iyilik” değerlerinin her bölümde vurgulandığını tespit etmiştir.

Arslan (2019) yüksek lisans tezinde, sinema filmlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim programındaki değerlerin kazandırılmasındaki etkiyi araştırmıştır. Yaptığı eylem araştırması sonucunda; uyguladığı filmlerin öğrencilerde değer eğitimi konusunda olumlu bir etki yaptığı, derse katılan öğrenci sayısının arttığı ve değerlendirmede istenilen sonuçları elde ettiğini vurgulamıştır.

Erdoğan (2010) makalesinde, televizyonun değerlere ve sosyal gelişime etkisini erken çocukluk dönemiyle ele almıştır. Televizyonun doğru ve etkili kullanıldığı takdirde çocuğun yaşadığı dünya farklı bir bakış açısıyla bakmasına yardım edeceğini, televizyonun çocuklara rol model olması gerektiğini ve toplumun önemli bir parçası olan milli ve manevi değerlerin kazandırılmasında televizyonun büyük bir rolünün olduğunu belirtmiştir.

Konuyla ilgili diğer çalışmalara bakıldığında; ders kitapları veya eğitim programlarında değerlerin analizi üzerine Ercan (2001), Sarıcan, (2006) ve Keskin (2008) çalışmaları bulunmaktadır. Değerler eğitime yönelik öğretmenlerin, öğrencilerin veya velilerin görüşlerine başvuran çalışmalardan bazıları Tokdemir (2007), Deveci ve Dal (2008), Tepecik (2008), Yaşar ve Çengelci (2009) tarafından yapılmıştır. Dilmaç (1991), Akbaş (2004), İşcan (2007), Baydar (2009), Kuş (2009) ise yaptıkları çalışmalarda değer eğitiminin etkililiğini ve öğrencilerdeki değer kazanımlarını değerlendirmişlerdir. Öztaş (2008) ise yaptığı çalışmadan elde ettiği sonuçlara göre; tarih öğretiminde filmlerden yararlanılmasının dersin etkililiğini artırdığını ortaya koymuştur.

1.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında yapılan araştırmalar tarandığında; Mikulics (1998), değerler eğitiminde faydalanılan çeşitli yaklaşım, model ve programların etkililiğini incelemiştir. Rainey (1999), Veugelers ve Kat (2003) ise değerler eğitiminde öğretmenlerin rolünden bahsetmişlerdir. Prencip (2001), öğrencilerin değerler eğitime yönelik görüşlerine başvurmuştur. Husu ve Tirri (2007) ise yaptıkları çalışmada öğretmenlerin değerlerini belirlemeye değerlendirmede bulunmuşlardır.

Dalacosta, Paparrigopoulou-Kamariotaki ve Pavlatou (2011) makalelerinde çizgi filmleri, fen bilgisi öğretiminde bir değerlendirme aracı olarak kullanmışlardır. Sonuç olarak; örneklem gruplarındaki öğrencilerin gözlem ve düşünme becerileri, çizgi filmler sayesinde gelişme göstermiş, ayrıca öğrencilerin bilimsel uygulama yetenekleri de olumlu yönde değişmiştir. Son olarak da çizgi filmlerin öğretmenler için fırsat olduğunu, öğrencileri özgün bir biçimde değerlendirme imkanı oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Khalid, Meerah ve Halim (2010) yaptıkları çalışmalarında fizik öğretmenlerinin görüşlerine başvurarak, öğrenme ve öğretme sürecindeki çizgi filmlerin nasıl bir etkiye sahip olduklarını araştırmışlardır. Çalışmanın sonunda öğretmenler, çizgi filmlerin öğrencilerin hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmeye yardım olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca filmlerin, öğrenciler için olumlu bir öğrenme ortamı sağlayabileceğini ifade etmişlerdir.

Iamurai (2009) ilköğretimde animasyon çizgi filmlerinin öğrencilerdeki davranış değişikliklerine etkilerini araştırmıştır. Çalışmasında animasyon çizgi filminden

yararlanmış, öğrencilerin olumlu düşüncelerini ve bunu sosyal hayatlarında alışkanlık haline getirmelerini hedeflemiştir. Elde ettiği bulgulardan yola çıkarak; öğrencilerin saldırgan tutumları kısa vadede azalmış olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Etherington (2013) değer eğitimi ve okullarda bu eğitimin gerekliliği hakkında bir çalışma gerçekleştirmiştir. Özellikle son dönemlerde eğitimciler, hükümetler ve toplum tarafından değerlerin okullarda öğretilmesi için artan bir taleplerinin olduğunu ve bundan dolayı da değer eğitimi uygulamasına geçildiğini ifade etmiştir.

Reeve (2002), öğrencilerin güncel bilimsel bilgilere ulaşmalarını sağlamak ve yanlış yönlendirilmelerini önlemek amacıyla alternatif öğretim kaynaklardan faydalanılabileceğini; bunlara ek olarak çizgi filmler, videolar ve gazete başlıklarının öğrencilerin bilimsel süreç içerisindeki eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için kullanılabileceğini tespit etmiştir.

Gill (1970), çalışmasında okul öncesi dönemdeki dezavantajlı çocukları konu edinmiş, karikatür karakterlerinin bu çocuklar üzerinde ne gibi etkilerinin olduğunu incelemiştir. Elde ettiği bulguları çözümlediğinde; karikatürlerin bilgi verici yönlerinin varlığına ve özlü bir uyarıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca çizgi filmin çocuklarda daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine destek olabileceğini ve sınıfta yeni bir görev üstlenebileceğini önermiştir.

Alsmadi, Al-Kabi ve Sharadgah (2013) çocuklar üzerinde yaptıkları çalışmalarında; çizgi film karakterlerinden öğretim sırasında faydalanılmasının öğrencilerin dikkatlerini çekebileceğini ve olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmişlerdir.

Alloway, Williams, Jones ve Cochrane (2014) ise yaptıkları araştırmada çocukların kelime bilgisi becerilerinde, televizyon izleme alışkanlıklarının etkisi üzerinde durmuşlardır. Elde ettikleri bulgular sonucunda; çocukların kelime bilgileri üzerinde televizyon izleme alışkanlıklarının olumlu ya da olumsuz herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir.

2. BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırılan konunun hangi yöntem, teknik ve desenlerle oluşturulduğuna, evren ve örneklerin nasıl seçildiğine, araştırma verilerinin nasıl toplandığına, elde edilen verilerin analizinde hangi yöntemlerin kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konduğu çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Başka bir ifadeyle nitel araştırma, teori oluşturmayı hedef alan, sosyal olguları bulundukları çevre içerisinde anlamayı ve araştırmayı ön planda tutan bir yaklaşımdır. Nitel araştırmaların genel bir tanımını yapmak zor olsa da bazı özelliklerinden bahsedilebilir. Bunlar:

- 1) Doğal ortama duyarlılık,
- 2) Araştırmacının katılımcı rolü,
- 3) Bütüncül yaklaşım,
- 4) Araştırma deseninde esneklik,
- 5) Algıların ortaya konulması,
- 6) Tümevarıma dayalı analiz şeklindedir (Yıldırım, 1999).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini eğitim içerikli filmlerdir. Araştırmanın örnekleme ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın tavsiye ettiği filmler arasından kasti örnekleme ile seçilen 6 filminden oluşmaktadır. Bu örnekleme türünde deneklerin belirlenmesinde ölçüt, araştırmacının tercihinin bırakılmıştır (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2002: 63). Örneklem seçilirken; önce MEB'in tavsiye ettiği film listesindeki bütün filmler tek tek izlenmiş, içlerinden en fazla değer vurgusu yapılan filmler seçilmiştir. Sadece “İki Dil Bir Bavul Filmi” değer vurgusuna bakılmaksızın seçilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. Doküman incelemesi Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından “Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan geleneksel olarak tarihçilerin, antropologların ve dil bilimcilerin kullandığı bir yöntemdir.” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca, Yıldırım ve Şimşek (2011)’in belirttiği üzere “Doküman incelemesinde hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceği araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Yazılı kaynakların yanı sıra; film, video ve fotoğraf gibi görsel malzemeler de nitel araştırmalarda kullanılabilir.” Karasar (2014) ise doküman incelemesi tekniğini, belgesel tarama olarak adlandırarak, bu yöntemin belli bir amaca yönelik kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme basamaklarını kapsadığından bahsetmiştir. Yazılı materyallerin yanı sıra; film, video ve fotoğraf gibi görsel kaynaklar da tek başlarına bir araştırmanın temel veri toplama aracı olabilmektedir. Bu araştırmada görsel malzeme olarak film videoları kullanıldığı için araştırmanın yöntemi doküman incelemesidir. Eğitim içerikli filmler arasından Milli Eğitim Bakanlığı’nın önerdiklerine göre seçilen 6 film, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan 18 değere göre izlenip değer unsurları tespit edilmiştir. Filmlerde Sosyal Bilgiler programında yer alan değerlerin davranışsal ya da sözel olarak nasıl ve ne sıklıkta yer verildiği tespit edilmeye çalışılıp, filmlerin bu değerleri ele alış biçimleriyle sunulmuştur. Çalışmada kaynak taraması yoluyla edinilen bilgi ve tecrübelerden de yararlanılmış, tespitler yapılırken uzmanlardan görüş alınmıştır. Filmler 10.09.2017- 17.09.2017 tarihlerinde ilk kez, 19.03.2018- 01.04.2018 tarihlerinde ikinci kez, 08.08.2018- 14.08.2018 tarihlerinde üçüncü kez, 11.01.2019- 16.01.2019 tarihlerinde dördüncü kez ve son olarak da 21.06.2019- 28.06.2019 tarihlerinde izlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu bir araştırma tekniğidir. Bu yorumlar, mesajın göndereni, mesajın kendisi ve mesajın alıcısı hakkındadır (Weber: 1989: 5). İçerik analizi; işaretlerin sınıflanması ve bu işaretlerin hangi yargıları içerdiğini ortaya koymak için, açıkça formüle edilmiş kurallar ışığında,

araştırmacının ortaya koyduğu yargıların bilimsel rapor olarak değerlendirilmesini sağlar (Janis 1949: 425).

Araştırmada içerik analizi kullanılmasının temel nedeni ise, bir metinde veya metinler grubu içerisinde yer alan belirli sözcük veya kavramların bulunma durumunu incelemektir. Araştırmacı, metinde yer alan kavramların sayısını, anlamına ve birbiri ile ilişkisine, kavram ile ifadelerin vurgusuna bakarak metni yorumlar, değerlendirir ve eldeki metin hakkında bir yargıya ulaşır (Şencan 2005: 743).

Yapılan analizler sonucunda; Üç Aptal, İmparatorlar Kulübü, Ölü Ozanlar Derneği, Yerdeki Yıldızlar, Kara ve İki Dil Bir Bavul filmlerinde SBÖP’te yer alan değerler tespit edilerek verilere ait frekans ve yüzdelere hesaplanmıştır. Ortaya çıkan sonuç tablolastırılarak Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Filmlerde değerlerin yer alma sıklığı ve yüzdeleri

DEĞERLER	Üç Aptal	İmparatorlar Kulübü	Ölü Ozanlar Derneği	Yerdeki Yıldızlar	Kara	İki Dil Bir Bavul	Frekans	Yüzde
Adalet	3	3	-	-	1	-	7	2,08
Aile Birliği	7	2	3	7	4	2	25	7,44
Barış	-	1	1	1	-	1	4	1,19
Bağımsızlık	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilimsellik	6	5	4	4	4	1	24	7,14
Çalışkanlık	11	8	6	13	22	-	60	17,85
Duyarlılık	3	3	4	2	2	-	14	4,16
Dürüstlük	5	2	1	-	-	-	8	2,38
Dayanışma	7	4	6	1	3	1	22	6,54
Eşitlik	1	-	-	3	1	-	5	1,48
Estetik	1	-	3	7	1	-	12	3,57
Özgürlük	7	3	13	12	11	-	46	13,69
Saygı	2	3	12	2	6	5	30	8,92
Sevgi	11	2	3	9	7	-	32	9,52
Sorumluluk	-	-	7	1	8	2	18	5,35
Tasarruf	2	-	-	2	-	-	4	1,19
Vatanseverlik	-	4	-	1	-	2	7	2,08
Yardımseverlik	3	2	1	3	4	4	18	5,35
Toplam	69	42	64	68	74	18	336	100

2.5. Güvenirlilik ve Geçerlilik

İlk olarak filmlerde, SBÖP yer alan değerlerin davranışsal ve sözel olarak vurgulandığı sahneler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak “Üç Aptal”, “İmparatorlar Kulübü”, “Ölü Ozanlar Derneği”, “Yerdeki Yıldızlar”, “Kara” ve “İki Dil Bir Bavul” filmlerindeki kahramanların söylediği sözler ve sergilediği davranışlar SBÖP’de yer alan adalet, aile birliğine önem verme, barış, bağımsızlık, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri ile ilişkilendirilmiştir. Daha sonra hangi verinin hangi değer kapsamına girdiği incelenmiştir. Bu ilişkilendirmeler için birbirinden bağımsız iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Görüş ayrılığına düşülen ilişkilendirmelerde düzenlemeler yapılarak, araştırmanın güvenirliliği sağlanmıştır. Araştırmanın güvenirlilik hesaplamasında Miles ve Huberman’ın (1994) güvenirlilik formülünden yararlanılmıştır. Formüle göre;

Güvenirlilik= Görüş Birliği/ (Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı) şeklinde hesaplanır.

Hesaplamalar sonucunda çalışmanın güvenirliliği %90 çıkmıştır. Miles ve Huberman’a (1994) göre güvenirlilik hesaplamalarının %70’in üstünde çıkması, o araştırmanın güvenilir kabul edilmesi için yeterlidir. Buradan hareketle araştırma güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada geçerliliği sağlamak için ise filmlerde değerlerin davranışsal ve sözel olarak vurgulanan sahneler olabildiğince yansız bir şekilde verilmiş, bu yansızlığı sağlamak adına da filmlerdeki repliklerden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

3. BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, öncelikle filmlerin içeriğinden kısaca bahsedilmiştir. Ardından filmleri incelemede ölçüt alınan değerlerin TDK Türkçe sözlükteki tanımlamalarından yola çıkılarak filmlerde değerlerin yer aldığı sahneler yer verilmiştir. Araştırmada SBÖP yer alan değerlerin tespitinde beden dili ve konuşmalar ölçüt olarak alınmıştır. İnceleme sonucu elde edilen bulgular tablolaştırılarak aktarılmış ve yorumlar yapılmıştır.

3.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular

3.1.1. “Üç Aptal” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular

Orijinal Adı: 3 Idiots

Yönetmen: Rajkumar Hirani

Yapım Yılı: 2009

Ülke: Hindistan

Tür: Komedi, Dram

Filmin Konusu: Rancho Chhanced, Farhan Qureshi ve Raju Rastogi Hindistan'ın en önemli bir okulunda mühendislik okuyan ve okulun yurdunda aynı odada kalan üç öğrencidir. Raju ailesini fakirlikten kurtarma gibi bir ideale sahipken Farhan ailesinin isteği doğrultusunda bu bölümü seçmiştir. Rancho ise makinelere duyduğu tutku nedeniyle mühendis olmayı istemektedir. Bu üçlü ve profesörleri Viru arasında yaşananlar, dostluk kavramını beyaz perdeye yansıtırken eğitim sistemini de sert ve eğlenceli bir şekilde eleştirir niteliktedir. Dönemin fazlasıyla dikkat çeken yapıtlarında biri olan film Hindistan'ın en çok izlenen filmlerden biri olurken özellikle Amerika'da da dikkat çekmiştir (beyazperde.com).

Araştırmanın ilk problem cümlesi olan “Üç Aptal” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” sorusuna cevap olarak filmdeki görsel ve sözel öğelerden yararlanılarak Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2: Üç Aptal filminde değerlerin yer alma sıklığı

DEĞERLER	Frekans	Yüzde
Çalışkanlık	11	15,94
Sevgi	11	15,94
Aile Birliğine Önem Verme	7	10,14
Dayanışma	7	10,14
Özgürlük	7	10,14
Bilimsellik	6	8,69
Dürüstlük	5	7,24
Adalet	3	4,34
Duyarlılık	3	4,34
Yardımseverlik	3	4,34
Saygı	2	2,89
Tasarruf	2	2,89
Eşitlik	1	1,44
Estetik	1	1,44
Barış	-	-
Bağımsızlık	-	-
Sorumluluk	-	-
Vatanseverlik	-	-
Toplam	69	100

Tablo 2 incelendiğinde “Çalışkanlık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 11, yüzdesi ise %15,94; “Sevgi” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 11, yüzdesi ise %15, 94; “Aile Birliğine Önem Verme” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %10,14; “Dayanışma” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %10,14; “Özgürlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %10,14; “Bilimsellik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 6, yüzdesi ise %8,69; “Dürüstlük” değerlerini içeren ifade ve davranışların frekansı 5, yüzdesi ise %7,24; “Adalet” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,34; “Duyarlılık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,34; “Yardımseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,34; “Saygı” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %2,89; “Tasarruf” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %2,89; “Eşitlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise 1,44; “Estetik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,44 olarak hesaplanmıştır.

Sonuçlardan hareketle “Üç Aptal” filminde en çok vurgulanan değerler “çalışkanlık” ve “sevgi” olurken; filmde “barış”, “bağımsızlık”, “sorumluluk” ve “vatanseverlik” değerlerine yer verilmemiştir.

Üç Aptal filminde en çok vurgu yapılan değer olan çalışkanlık, çok çalışmak, başarılı olmak, azimli olmak ve amacına ulaşmak için çabalamak alt boyutlarıyla yansıtılmıştır. Filmdeki çalışkanlık vurgusu yapılan bazı sahneler şöyledir:

Farhan: “Doğumda öğretilmişti bize hayat bir yarışdır. Hızlı koşmazsan ezerler seni.”

Virüs: “Unutmayın ki hayat bir yarışdır. Hızlı koşmazsanız ezilirsiniz. Size ilginç bir hikaye anlatayım. Bu bir astronot kalemi. Dolmakalemler uzayda işe yaramaz. Bu yüzden bilim adamları bunu icat edebilmek için milyonlar harcadı. Her sıcaklıkta, her açıda, sıfır yer çekiminde yazabilir. Öğrencilik yıllarımda bir gün dekan beni yanına çağırdı ve bana bu kalemi gösterdi. Dedi ki ‘Bu mükemmelliğin sembolüdür. Bunu sana veriyorum. Sen de harika bir öğrenci ile karşılaştığında bunu ona verirsin.’ 32 yıldır bu öğrenciyi bekliyorum. Daha gelmedi. Hanginiz bu kalemi kazanmak için yarışacak?” der ve hemen hemen bütün öğrenciler parmak kaldırır.

Ranço “İyi işler yapmak için çalış, zengin olmak için değil. Mükemmeli yakalamaya uğraş, o zaman başarı zaten seni kovalar.”

Ranço: “ Mühendislik okumak benim hayalimdi efendim. Sonunda burada olduğum için çok mutluyum.”

Virüs “Burası en iyi okullardan biri. 28.’likten birinciliğe yükselttim ben burayı.”

Farhan: “Hocalar Ranço’yu dersten kovduklarında, kaçınıcı sınıf olduğuna bakmaksızın başka bir sınıfa girer ders dinlerdi. Bilgi, bilgidir derdi.”

Ranço çatur’a : “Başarının peşinden koşup durma, sen iyi bir mühendis olursan başarı zaten gelir seni bulur.”

“Mükemmeli yakalamaya uğraş o zaman başarı zaten seni kovalar.”

Ranço patentli 400 icada sahip bir bilim adamı olur.

Gerçek Ranço: “Öğrenmeye çok hevesliydi. Benim eski formamı giyer okula giderdi. Ve canının istediği derse girerdi. Benim için hava hoştu. Ödevlerimi yaptırırdım,

sınavlarıma girdirirdim. Ta ki o güne kadar. Hocanın biri altıncı sınıf öğrencisinin onuncu sınıf matematiği yaptığını görünce.”

Gerçek Ranço’nun söylediklerinden sonra Farhan: “Bugün, şu aptala duyduğum saygı daha da arttı. Çoğumuz üniversiteye diploma için gitmiştik, diploman olmazsa düzgün bir eşin veya eşin olamazdı. Kredi kartların, saygınlığın olamazdı. Ama onun için bunların hiçbirinin önemi yoktu. O üniversiteye sadece öğrenmek için gelmişti. Birinci gelmeyi, sonuncu olmayı dert etmemiştir.”

Ayrıca filmdeki Ranço isimli karakterin çok çalışarak patentli 400 icada sahip bir bilim adamı olması da çalışkanlık, aynı zamanda bilimsellik değerlerine örnektir.

Filmde en çok tekrarlanan bir diğer değer sevgidir. Bu değer filmde daha çok arkadaş sevgisi yani dostluk olarak vurgulanmıştır. Aynı zamanda bu değer karşı cinse duyulan sevgi ve tutku olarak da sahnelenmiştir. Sevgi değerinin filmde yer aldığı bazı sahneler şu şekildedir:

Farhan: “Ben uçan uçağı geri döndürdüm bu adam da pantolonsuz geldi, sırf Ranço geliyor diye.”

“5 yıldır arıyoruz, hayatta mı onu bile bilmiyoruz.”

Ranço Pia’ya: “Onu gördüğünde rüzgar şarkı söylüyor mu? Şalın ağır çekimde uçuşuyor mu? Ay gözlerinde büyüyor mu?” Pia: “O dediğin filmlerde olur gerçek hayatta değil.” Ranço: “Bir insanı sevdiğinde gerçek hayatta da oluyor.”

Farhan: “Kalbim parçalanmıştı. Sıralamada gerideyiz diye değil, arkadaşımız sınavlarını veremedi diye.”

Gerçek Ranço: “Ama hep, iki aptal beni sormaya gelecek derdi. İkinizi de çok özliyordur. Size adresini vereceğim yanına gidin. Ama lütfen sırrımı saklayın.”

Ranço kendini tehlikeye atarak Pia’nın evine gider ve aşkını itiraf eder.

Arkadaşının işe alınmasına çok sevinen Ranço, mutluluktan ağlar. Arkadaşları da bu başarının mimarı olduğunu düşündükleri için Ranço’ya teşekkür ederler.

Farhan ve Raju arkadaşları için gittikleri yoldan geri dönerek, arkadaşlarının sevdiği kızı almaya giderler.

Arkadaşlarını doktora yetiştirmek için ellerinden geleni yapar ve şoktan çıkarmak için her yolu denerler. Sonunda Raju'yu uyandırmayı başarırlar. Arkadaşının uyanmasına çok sevinen Ranço hastanedekilere tatlı dağıtır.

Farhan Pia'ya: “ Hala Ranço'ya aşıksın, hala onun en sevdiği yemeği yiyorsun Pia.” der.

Farhan, Ranço'dan bahsederken: “ Makineler onun tutkusuydu. Bir tane görsün hemen içini açardı.” der.

Bir başka değer olan özgürlük, filmde çok vurgu yapılan değerler arasında yer almıştır. Filmde özgürlük daha çok düşünce özgürlüğü olarak ifade edilmiştir. Fikirleri ve düşüncelerin özgür bırakılması, kişinin kendi geleceğine kendisinin karar vermesi gerektiği, geleceğe yönelik korkuyla yaklaşmak yerine cesurca hareket etmenin gerekliliği şeklinde vurgulanmıştır. Bu değerın atıfta bulunulduğu sahnelerin bazıları şunlardır:

“Rüzgar kadar özgürdü, süzülen bir uçurtmaydı o. Nereler kayboldu, bulalım onu. Biz takip ettik olan yolları, o ise açtı kendi yollarını. Düşe kalka aldırılmazca yürüdü durdu. Biz düşünürken yarını, o bugüne baktı, her anını dolu dolu yaşadı. Nereden geldi böyle, kalplerimize dokundu ve kayboldu. Nerelere kayboldu bulalım onu. Kavurucu güneşte, bir parça gölge gibiydi. Uçsuz bucaksız bir çölde bir vaha, yaralı kalbe ise yumuşacık bir merhem gibiydi. Korkup kuyudan öteye gidemezken biz, korkmadan nehirlerle daldı o. Akıntıya karşı yüzmekten hiç çekinmeden. Bir bulut gibi yalnız dolaşırdı. Ama yine de bizim en iyi arkadaşımızdı. Nerelere kayboldu bulalım onu.”

“Tüm hayatım boyunca, başkasının hayatını yaşadım. Sadece bir dakika olsun, kendi hayatımı yaşasam. Biraz güneşliği ver bana, biraz yağmur. Bir şans daha ver bana, büyüyeyim bu sefer dilediğimce.”

Farhan: “O farklıydı. Her fırsatta düzene karşı çıkardı. Virüs'ün yuvasına özgür ruhlu bir kuş konmuştu. Bizler robottuk, hocalar ne derse sorgusuzca yapardık. Makine olmayan tek insan oydu.”

Raju: “Ben mühendisliği seviyorum ama neden başarısızım?” Ranço: “Çünkü hep korku içindesin. Şuna bak yüzükler parmaklarından taşıyor. Her korkun için bir tane, sınavlar ablanın evliliği, iş bulma. Yarından bu korku duyarsan, bugünü nasıl yaşarsın? Derslerine nasıl odaklanırsın?”

Ranço, Farhan’dan habersiz mektubu gönderir ve kabul edilir. Babasının izin vermeyeceğini düşünene Farhan’a Ranço: “İçtenlikle git konuş onunla. Bir kere olsun korkma. Ömür boyu bunun pişmanlığıyla mı yaşamak istiyorsun? Biraz cesaretle hayatını değiştirebilirsin.” der.

Farhan adlı karakterin babası: “Bunu geri ver, profesyonel bir makine ne kadar ediyor oğlum? Laptop ile değiştirebilir miyiz?” Farhan babasına sarılır, babası: “Git istediğin hayatı yaşa evlat!” der.

Virü yeni doğan torununa: “Ne istersen onu ol.” der.

“Artık annenin saatini takmakta özgürsün.”

Üç Aptal filminde bilimsellik değeri, bilimsel tanımlara yer verme ve bilimsel bilgiyi kullanarak yeni icatlar gerçekleştirme alt boyutlarıyla ifade edilmiştir. Bilimsellik değerinin geçtiği sahneler örnekler aşağıda belirtilmiştir.

Üst sınıflardan bir öğrenci Ranço’ya sinirlenir. Ranço odasına geçer ve kapıyı kapatır. Kkendine kapıyı açmasını söyleyen kişinin açmadığı takdirde kapısını kırleteceğini söylemesi üzerine Ranço yaratıcılığını kullanarak elindeki imkanlarla adamı göndermeyi başarır. Farhan “Tuz çözeltisi iyi bir iletkenidir. 8. sınıf fen bilgisi dersi. Biz derste görmüştük, o ise günlük hayatta uygulamıştı.”

Ranço: “Helikoptere bağlı kablosuz bir kamera. Trafik durumu ve güvenlik için kullanılabilir. Enfes.”

Ranço: “Körlemesine ezber yapma, bilimin harikalarını eğlenerek anla, keşfet.”

Derste bir öğretmen: “Bir makine nedir?” diye sorar. Öğretmenin istediği tanım kitaplardaki klasik tanımlardır. Fakat Ranço, ezbere bir tanım yapmak yerine örnekler vererek daha basit bir dil kullanarak tanımlar. Öğretmen bunu beğenmez. Başka birine kitaptaki daha akademik bir şekilde tanımlatır ve çok beğenir. Ranço ise daha basit bir

dille aynı şeyleri söylediğini iddia eder. “Ama efendim, anlamını da bilmemiz gerekmiyor mu? Sadece kitaptaki tanımları ezberlemenin anlamı nedir ki?” Öğretmen: “Kitaptan daha zeki olduğunuzu mu söylüyorsunuz? Geçmek istiyorsanız kitaptaki tanımları yazacaksınız küçük bey.” Ranço: “Ama başka kitaplar da var” deyince dersin öğretmeni Ranço’yu dersten atar. Sınıftan çıkmadan geri dönen Ranço, öğretmenin neden geri döndüğünü sorusuna karşılık bir şey unuttuğunu söyler. Neyi unuttuğunu sorduğunda ise bilimsel ve ezbere bir tanımla kitabı tasvir eder. Öğretmen bir şey anlamaz, “Bu da ne demek der?” Ranço’nun kitap cevabını vermesi üzerine öğretmen bunu neden daha basitçe söylemediğini sorar. Ranço: “Az önce denemiştik efendim, ama basitçesi işe yaramadı.” cevabını verir.

Ranço arabaların akülerini elektrik enerjisine çeviren dönüştürücü yapar.

Virü, Ranço’nun elinden tutup sınıfa götürür ve mühendislik öğretmesini ister. Ranço, masanın üzerindeki kitabı eline alıp sayfalarını karıştırdıktan sonra daha tahtaya iki kelime yazar ve sınıftakilere doğru dönerek “Bu terimleri tanımlamak için 30 saniyeniz var. Kim birinci olacak, kim sonuncu olacak görelim.” der. Bunun üzerine herkes ellerindeki bütün kitapları karıştırıp kelimeleri bulmaya çalışırlar. Süre bittiğinde ise kimse cevabı bulamamıştır. Buna karşılık Ranço “Şimdi bir dakika önceki bir düşünün. Ben bu soruları sorduğumda sizde heyecan ya da merak oldu mu? Yeni bir şey öğreneceğiniz için sevindiniz mi?” diye sorduğunda kimseden yanıt alamaz. Sonra devam eder “Hepiniz hemen bir yarışa giriştiniz. Bu yöntemde birinci gelseniz bile ne faydası var ki? Bilgi hazineniz artmayacak sadece üzerinizdeki baskı artacak. Bir aslan bile bir kırbaça korkusuyla sandalyeye oturmayı öğreniyor. Ama biz bu aslana ‘iyi eğitilmiş aslan’ diyoruz, ‘iyi eğitim almış’ demiyoruz.” der. Tahtadaki kelimelerin anlamlarını sorduklarında ise “Bu kelimeleri ben arkadaşlarımdan isimlerinden uydurdum. Ben size mühendislik öğretmiyorum efendim, o sizin uzmanlık alanınız. Ben size nasıl öğretileceğini öğretiyordum.” şeklinde karşılık verir.

Filmde yardımseverlik değeri, yol gösterme ve yardıma ihtiyacı olan kimseye destek olma şeklinde sahnelenmiştir. Yardımseverlik değerinin sergilendiği sahnelere örnekler şöyledir:

Man Mohan adlı karakterin Farhan'ın okula yeni gelen bir öğrenci olduğunu fark edip odasını bulmasına ve eşyalarını taşımasına yardım eder. Ve birçok konuda belli bir ücret karşılığı da olsa yardım edebileceğini söyler.

Ranço, çalışması gerektiği için okula gitmeyen Man Mohan'a "Okula gitmek için harç parasını ödemen gerek yok, üniforma parasını öde yeter. Kendine bir okul beğen, üniformasını al, derse gir." der ve cebinden çıkardığı parayı verir. "o kadar çocuk içinden seni kimse tanımaz." Man Mohan: "Yakalanırsam?" Ranço: "O zaman yeni bir okul, yeni bir forma."

Raju'nun babasının kötü olduğunu duyunca Pia'dan yardım etmesini ister. Pia yardım eder. Raju'nun babasını hastaneye yetiştirmek için Pia'nın motoruna üçü birden biner. Doktor: "Kılıpayı kurtuldu. Biraz daha gecikseydi hastayı kaybedebilirdik. İyi ki ambulansı beklemeyip motosikletle getirmişsiniz." Bunun üzerine Raju, Ranço'ya teşekkür eder.

Filmde aile birliğine önem verme değeri; fedakarlık, aile bireylerine bağlılık, aileye karşı duyulan sorumluluk, sadakat, birlik olma, büyüklerin sözünü dinleme alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Aile birliğine önem verme değerine ait filmde yer alan bazı sahneler aşağıda örneklenmiştir.

Farhan'ın babası "Eve sadece bir tane klima almaya gücümüz yetiyordu. Onu da rahat ders çalışabilsin diye Farhan'ın odasına koymuştuk. Araba almadım, motosikletle idare ediyorum. Elimizde ne varsa Farhan'ın eğitimine harcadık. Kendi rahatlığımızı hiç düşünmedik, hep onun geleceğini düşündük."

Raju, annesine ve babasına laf söylendiğinde sinirlenir, "Anneme ve babama laf söyleme!" der. Başka bir sahnede "Benim sorumlu olduğum bir ailem var." der.

Raju: "İyi bir iş için iyi notlara ihtiyacım var. Benim sorumlu olduğum bir ailem var." der.

Pia: "Hadi çabuk gidin yarın sınavınız var." Ranço: "Sınavlar hep var, ama babalar ise bir kere var. Postacı olmadan buradan bir yere kıvıldamıyoruz merak etme." Raju: "Ranço affet beni korkmuştum." Birbirlerine sarılır ve ağlarlar.

Ranço: “Bağımsızlık günün kutlu olsun. Artık annenin saatini takmakta özgüsün.” Pia: “Annemin saati olduğunu nerden biliyorsun?” R: “Kız kardeşinin düğününde giydiğin o şık kıyafete rağmen o eski saati takıyordun. Bunun anlamı başka ne olabilirdi ki? O gün annenin yanında olmasını istiyordun değil mi?”

Gerçek Ranço: “Son isteğini yerine getiremediğim için üzgünüm baba. Hacca götür beni deyip duruyordun. Ben ise yeni yolun açılmasını bekliyordum. Şimdi yeni yol açıldı ama senin gözlerin kapandı. Çok üzgünüm babacığım sana hayırlı bir evlat olamadım.”

Farhan: “Ben mühendisliği sevmiyorum, çok kötü bir mühendis olurdum. Ranço’nun mantığı basit; tutkulu olduğun şeyi meslek edin. O zaman işini severek yaparsın. Maaşım az olacak ama çok şey öğreneceğim. Bana klima sağlayan, ben mışıl mışıl uyurken uyumayan, beni omzunda hayvanat bahçesine götüren kişi Kapur Bey değildi; sendin baba. Senin ne düşündüğün önemli, Kapur Bey’in değil. Sevmediğin Ranço cebime bu resmi koydu. İntihar aklımdan geçerse bu fotoğrafa bakmamı ve ölü bedenimi gördüğünüzde bu gülen yüzlere ne olacağını düşünmemi söyledi. Size sevgimi hiç kaybetmeyeceğim. Hep senin sözünü dinledim, bir kere olsun kendi kalbimi dinlememe izin ver.”

Üç Aptal filminde tasarruf değeri; zamandan tasarruf ve parayı ya da tüketilecek herhangi bir şeyi dikkatli kullanma, idareli harcama alt boyutlarıyla sahnelenmiştir. Tasarruf değerinin vurgulandığı sahnelere örnekler aşağıda verilmiştir.

Farhan: “Virü, hayatta gördüğüm en mücadeleci ruhlu insandır. Kimsenin kendisini geçmesine dayanamazdı. Zaman kazanmak için tüm gömlekleri cırt cırtlıydı. Kravatları da kopçalı. Aynı anda iki eliyle de yazabilmek için kendini eğitmiştir. Her gün zindelik için öğlen 2’de 7,5 dakikalık bir öğlen uykusuna yatar, ninni olarak opera eşliğinde. Çalışanına tüm talimatları vermişti. Tıraş, tırnak kesme gibi tüm işe yaramaz şeyleri bu sırada yapılacaktı.”

Ranço parmağını kaldırarak bir sorusu olduğunu söyler. “Efendim, uzayda dolmakalemler işe yaramadıysa, neden kurşun kalem kullanmamışlar? Milyonlarca dolar tasarruf ederlerdi.”

Filmde saygı değeri; dini inançlara saygı gösterme, kişinin inancını dilediği gibi yerine getirmesi ve ölen aile bireye saygı göstererek cenaze töreninin düzenlenmesi şeklinde sunulmuştur. Bu değere ait sahneler aşağıda sıralanmıştır.

Raju rahatça ibadetini eder.

Gerçek Ranço 'nun babası vefat eder ve cenaze töreni düzenlenir.

Filmde dayanışma değeri; zorda kalan arkadaşına destek olma, elindeki paylaşma ve arkadaşları için elinden geleni yapma alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Dayanışma değerinin yer aldığı sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

Virüs, Joy Lobo adlı öğrencinin çok gerçek dışı bir projesi olduğunu ve teslim tarihlerini kaçırdığı için de mezun olamayacağını babasına söyler. Joy Lobo projesini bitirmek üzere olduğu için biraz daha zaman ister ama kesin bir şekilde karşı çıkar. Bunun üzerine Joy, projesini çöpe atar. Bütün bunlara şahit olan Ranço, helikopteri çöpten çıkarır, saatlerce uğraşır ve tamamlar.

Pia; Ranço, Raju ve Farhan sınavlarına girsinler diye onların yerine babasının başında bekler. Geç kalmamaları için kendi motorunu onlara verir.

Raju: “Karl Marx, elimizde ne varsa paylaşmamızı söyler.”

Farhan: “ Düne kadar yasalara uyan bir vatandaştım. Ama son 24 saatte bir uçuşa engel oldum, Şamaldas'ın küllerini neredeyse kanalizasyona yolladım ve düğünden gelin kaçırdım. Hepsi R. için. Ama o da arkadaşları için her şeyi yapardı.”

Pia'nın ablasının doğuma yetişmesi gerekir ama yağmurda ambulans yolda kalır, ulaşım imkansızlaşır. Pia, Ranço'ya telefonda yapması gerekenleri söyler o da yapar ve doğum sorunsuzca gerçekleşir.

Üç Aptal filminde duyarlılık değeri daha çok başkalarının duygularını anlayabilmek, doğal çevreye duyarlılık, kendisi ya da başkaları hakkındaki gerçeği olduğu gibi görebilmek ve farkında olmak alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Duyarlılık değerinin bahsedildiği sahnelere ait örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Farhan vahşi doğa fotoğrafçısı olmak ister.

Ranço: “Ben neden birinci geliyorum biliyor musun? Çünkü makineleri seviyorum, mühendislik benim tutkum. Ama senin tutkun vahşi doğa fotoğrafçılığı. Bırak mühenlisliği, fotoğrafçılığa geç. Yeteneğin var. Michael Jackson’ın babası onu boksör olmaya Muhammed Ali’ninki de şarkıcı olmaya zorlasaydı ne olurdu? Felaket olurdu. Anlatabiliyor muyum?”

Virü, Ranço’yu okuldan atmak için kendine mektup yazdırır. Ranço’yu affetmesi için yalvarır. O da “Ordan kendi adını sil Ranço’yu yaz, dün gece yanında olduğunu biliyorum, görgü tanıgım ol seni affedeyim.” der. Raju bir yandan babasını, bir yandan annesini, bir yandan da ablasını düşünür. Ama arkadaşının kendi için yaptığı iyilikleri de görmezden gelemmez.

Filmde adalet değeri; kanunlara uygun davranmak, kanunların gerektirdiklerinin farkında olmak ve adil olmak alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Adalet değerinin sahnelendiği örnekler aşağıda verilmiştir.

Gerçek Ranço: “Bu yaptığınız haneye tecavüzdür, sizi dava edeceğim.”

Farhan: “Asıl biz seni dava ediyoruz. Tahkikat başlattık bile. Kontratlarla imza atabilmek için o diplomayı kullanıyorsun.”

Raju: “Kendi çabamla geçeceğim. Geçemezsek de olsun.”

Filmde vurgulanan bir başka değer olan dürüstlük; daha çok sözünde durma, doğruları söyleme, dürüst olma alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Dürüstlük değerinin ifade edildiği sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

Ranço’nun.Pia’ya sevdiğini itiraf etmesi üzerine Raju ve Farhan da verdikleri sözü tutarlar.

Raju mülakatta sorulan bütün sorulara içtenlikle ve dürüstçe cevap verir. Bu sayede işe alınır.

Raju: “Korktukça, daha çok tütsü yaktım, yüzük taktım. Her şey için Tanrı’ya dua eder oldum. Yalvarır oldum. 16 gün boyunca düşündüm durdum ve mantığım ağır bastı. Bugün bir iş için Tanrı’ya yalvarmadım, sadece verdiği hayata şükrettim. Kabul edilmezsem üzölmeyeceğim. Başka iyi şeyler yapabileceğimden eminim.”

Mülakatta Raju'ya dürüst olmasının firma için iyi bir şey olmadığını, müşterileri idare edebilmek için daha diplomatik insanlara ihtiyaçları olduğunu ve kendini kontrol edeceğinin garantisini vermesi halinde işe alınabileceğini söylemelerine rağmen Rj: “Değişemem. İşiniz size, açık sözlülüğüm de bana kalsın.” der ve teklifi reddeder. Bunun üzerine işe alınır.

Farhan: “Ranço, bize doğruyu göstermişti. Ailem gibi sarasım gelmişti.”

Filmde vurgulanan son değer ise eşitliktir. Eşitlik değeri filmde; toplumsal haklar bakımından kişiler arasında hiçbir ayrımın bulunmaması alt boyutuyla vurgulanmıştır. Eşitlik değerinin yer aldığı tek sahne aşağıdadır.

Sınav sonuçlarından sonra okul fotoğrafı çekimi olur. Çekimde kimin nereye oturacağı aldığı puana göre yapılmaktadır. Bunu üzerine Ranço: “Efendim, neden puan sıralamasına göre koltuk düzenlemesi yapılıyor? Bu notlama olayı kast sistemi gibi. A alanlar efendiler, C alanlar köleler.. pek hoş değil efendim.” Viru: “Daha iyi bir fikrin mi var?” Ranço: “Evet, sonuçlar bile böyle ifşa edilmemeli bence. Neden birinin başarısızlığı böyle herkese ilan ediliyor ki? Eğer demir eksikliğiniz varsa doktor size ilaç mı yazar, yoksa bunu televizyona mı verir? Demek istediğim, notlar insanları sıralamaya sokuyor.”

3.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular

3.2.1. “İmparatorlar Kulübü” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular

Orijinal Adı: Emperor's Club

Yönetmen: Michael Hoffman

Yapım Yılı: 2003

Ülke: ABD

Tür: Komedi, Dram

Filmin Konusu: William Hundert, mesleğine aşık olan son derece idealist ve tutkulu bir profesördür. St. Benedict's Akademi'de öğretmenlik yapan Hundert'in sınıfına yeni okul döneminin açılmasıyla birlikte yeni öğrenciler gelmiştir. 'The Emperor's Club'

isimli geleneksel sınıf yarışması için öğrencilerin son derece sıkı çalışması ve seçilen üç öğrenciden biri olması gerekmektedir. Ancak öğretmenin hayatı sınıfa ünlü bir politikacının oğlu olan Sedgewick Bell isimli öğrencinin gelmesiyle değişecektir.

Araştırmanın ikinci problem cümlesi olan “‘İmparatorlar Kulübü’ filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” sorusuna cevap olarak filmdeki görsel ve sözel öğelerden yararlanılarak Tablo 3 oluşturulmuştur.

Tablo 3: İmparatorlar Kulübü filminde değerlerin yer alma sıklığı ve yüzdeleri

DEĞERLER	Frekans	Yüzde
Çalışkanlık	8	19,04
Bilimsellik	5	11,90
Dayanışma	4	9,52
Vatanseverlik	4	9,52
Adalet	3	7,14
Duyarlılık	3	7,14
Özgürlük	3	7,14
Saygı	3	7,14
Aile Birliğine Önem Verme	2	4,76
Dürüstlük	2	4,76
Sevgi	2	4,76
Yardımseverlik	2	4,76
Barış	1	2,38
Bağımsızlık	-	-
Eşitlik	-	-
Estetik	-	-
Sorumluluk	-	-
Tasarruf	-	-
Toplam	42	100

Tablo 3 analiz edildiğinde “Çalışkanlık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 8, yüzdesi ise %19,04; “Bilimsellik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 5, yüzdesi ise %11,90; “Dayanışma” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise %9,52; “Vatanseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi %9,52; “Adalet” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %7,14; “Duyarlılık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %7,14; “Özgürlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %7,14; “Saygı” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %7,14; “Aile Birliğine Önem Verme” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %4,76; “Dürüstlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %4,76; “Sevgi” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %4,76;

“Yardımseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %4,76; “Barış” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %2,38 olarak tespit edilmiştir.

İmparatorlar Kulübü adlı filmde elde edilen veriler göre en çok vurgulanan değerlerin “Çalışkanlık” ve “Bilimsellik” olduğu; “Bağımsızlık”, “Eşitlik”, “Estetik”, “Sorumluluk” ve “Tasarruf” değerlerine ise filmde yer verilmediği görülmüştür.

Filmde en çok vurgulanan değerlerden biri olan çalışkanlık; başarılı olmak, çok çalışmak, en iyi olmak, gücü ortaya çıkarmak, çabalamak ve katkı sağlamak alt boyutlarıyla sahnelenmiştir. Çalışkanlık değerine yönelik veriler aşağıda örneklenmiştir.

“Size, gelmeyi neden kabul ettiğimi tam olarak söyleyemem. Bildiğimden emin değilim. Umutlarımla ilgili bir şey. Burada toplanan genç adamlar nesillerinin en başarılı ve sözü geçen kişileri.”

“Bir St. Benedict geleneğidir. Bu, her yıl düzenlenen iki aşamalı bir yarışma. Birinci aşama kısa sınavlardan oluşur. Bu, yarışmacı sayısını üçe düşürür. İkincisi halka açık turnuva. Geri kalan üç kişi, St. Benedict Salonu'nda Roma tarihi hakkındaki soruları yanıtlar. Sona kalan kişi kazanır ve ona, Bay Julius Sezar'ın tacı takılır.”

Öğretmen, Bell'in yanına gelerek “Bu benim lise ders kitabımdı. Oldukça iyidir. İlk bölüm, bu dönem işleyeceğimiz tüm konuların özetini kapsıyor. Bay Julius Sezar yarışması için yardımcı olabileceğini düşündüm. İlk sınavlar yarın sabah. Üçüncü bölümdeki “Cumhuriyetin Kuruluşu”nu oku. Sedgewick, bu kitabı sana inandığım için veriyorum. Bence, eğer istersen sınıfın en üstünde olabilirsin. Bu tamamen sana bağlı.” der ve öğretmenin bu sözlerinden sonra Bell artık derslerine çalışmaya başlar ve başarılı olur.

Öğrencilerin Bay Hundert'a hediye ettikleri levhanın üzerinde ““Büyük bir öğretmenin kaydedebileceği çok az tarih vardır. Onun yaşamı, başkalarının yaşamları üstüne geçer. Bu insanlar okulumuzun direkleridir. Onlar taşlardan ya da kirişlerden daha değerlidirler. Onlar, ateşleyici bir güç olmaya devam ederler ve yaşamlarımızdaki gücü ortaya çıkarırlar.” yazar.

“En iyi olan kazansın.”

“Oraya kendi çabasıyla çıktı.”

Larry “Bay Hundert, St. Benedict'e katkılarınız olağanüstü. İşinizi mükemmel yapıyorsunuz ve herkes sizi sevip sayıyor.” der.

İmparatorlar Kulübü adlı filmde en çok bahsedilen bir başka değer olan bilimsellik; bilimsel bilgiyi tanımlama, felsefî bilgi alt boyutlarıyla tanımlanmıştır. Filmde bilimsellik değeri daha çok eski düşünürlerin sözlerine atıfta bulunularak sağlanmıştır. Bu değere ait bulgular aşağıda verilmiştir.

-Bay Masoudi, "Yol" kelimesini benim için tanımlayabilir misiniz? -Sanırım bunun birçok tanımı var. -"Bir şeyin ya da bir kimsenin gittiği yer olabilir mi? Yolu takip edin Bay Masoudi. Sizden önce buralardan geçmiş büyük insanların yolundan yürüyün.” diyerek çimlere basmaması yapılan yoldan gitmesi gerektiğini işaret eder.

“Bunlar elbise değil, Toga. Bunlar Eski Roma yerlileri tarafından giyilen bol giysiler.”

Antisthenes: "Ruhun zenginleştirilmesi gerekiyor." - Herculitus: "Bir adamın karakteri, onun kaderidir." - Julius Sezar: "Doğmadan önce neler olduğunu bilmemek için, hep çocuk kalmak gerekir."

Bay Bell Size bir uyarı olarak Aristoteles'in bir cümlesini söyleyeyim: "Genç yaşlarda olgunlaşmamışlık ortaya çıkar. Cahillik eğitilebilir. Sarhoşluk ayıltılabilir ama aptallık sonsuza dek sürer."

Heraclitus'a göre aynı nehre iki defa ayak basamayız. Ona göre; "Akış esnasında kaybedilen fırsat, sonsuza dek kaybedilmiştir."

Filmde vatanseverlik değerine; tarihi karakterlere sahip çıkma ve saygı duyma, devletin geleceğini önemseme gibi alt boyutlarla vurgu yapılmıştır. Bu değerın yer aldığı sahneler aşağıda sıralanmıştır.

Shutruk-Nahhunte. Kral! Elam Toprakları'nın hanedanı. Sippar'ın yok edicisi. Buna rağmen, bu başarıları hiç bir tarih kitabında yer almıyor. Neden? Çünkü yazılı olmayan hırslar ve fetihler değersizdir. Sizin değeriniz ne olacak? Tarih sizi nasıl hatırlayacak? Shutruk-Nahhunte, etrafınızda gördüğünüz Aristoteles, Sezar, Augustus,

Platon, Çiçero ve Sokrates gibi büyük adamların tersine tamamen unutulmuş durumda. Bunlar tarihin devleri, büyük karakterler. Bu adamlar başarıları, onların döneminden bizim dönemimize kadar süregelen adamlar. Onların hikâyesi bizim hikâyemiz.

“Evet. Brutus rolünüzün biraz daha inandırıcı olması gerekiyor Bay Bell. Ne dediğinizin farkında mısınız? Devletin geleceği tehlikede!”

“Çocuklar Platon'u Aristoteles'i, Çiçero'yu ve Julius Sezar'ı okuduklarında bu büyük insanların, onların yaşındayken yaptıkları yüce vazifeleri devlet işlerini nasıl yürüttüklerini ve daha pek çok şeyi öğrenmiş oluyorlar.”

Bell: “Bu toplantının, hepimizi ilgilendiren daha önemli bir yanı var. Çünkü eminim ki buradaki herkes, bu ülkenin eğitim kalitesini önemsiyor. Bunu sadece St. Benedict için ya da çocuklarımız için değil tüm ulusun çocukları için önemsiyoruz. Çünkü hepimiz, ülkemizin geleceğini önemsiyoruz.”

Filmde vurgulanan bir başka değer olan duyarlılık; daha çok çevresindeki insanlara karşı duyarlılık olarak vurgulanmıştır. Bu değere ait örnekler ise aşağıda sıralanmıştır.

“Bay Bell, rahat olduğunuzdan emin olmak istedi.” duyarlılık

“Lütfen Bay Bell'e, güzel meyve sepeti için teşekkürlerimi iletin. Oldukça detaylı düşünülmüş.”

“Ayrıca Bay Bell, sabah, yarışmadan sonra sizin şerefınıza, bir kahvaltı düzenlendiğini söylememi istedi.”

Filmde saygı değeri; onur duyma ve ahlak kurallarına uygun hareket etme alt boyutlarıyla sahnelenmiştir. Saygı değerine yönelik örnekler aşağıda belirtilmiştir.

“Babanız kazanmıştı değil mi Bay Blythe? Gerçekten büyük bir onur.”

Bell'in öğretmeninin odasına girmek için kapıyı çalması.

Öğretmen, Bell'in babasına ziyarete gider. Babası “Bu onuru neye borçluyum?” diyerek öğretmenin yanına gelmesinden duyduğu onuru bildirir ve bu öğretmenlik mesleğine duyulan saygıyı gösterir.

İmparatorlar Kulübü filminde dürüstlük değeri; doğru yaşamak ve doğruluktan yana olmak alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Dürüstlük değerinin yer aldığı sahneler aşağıda sıralanmıştır.

"Önemli olan yaşamak değil, doğru yaşamaktır." Socrates, Atina'nın kurallarını yıkmaktansa adil olmayan bir şekilde ölmeyi seçti.

"James Ellerby. Dürüstlüğü ve okula yaptığı şüphesiz katkılarla çok iyi bir iletişimci."

Filmde adalet değeri; adil olma, adil kararlar verme ve adil hareket etme alt boyutlarıyla ifade edilmiştir. Adalet kavramının vurgulandığı sahnelere ait örnekler ise aşağıda belirtilmiştir.

Dört arkadaşın gölde sandalla dolaşması üzerine "St. Benedict'de yönetimin, ortak güvene bağlı olduğu bir kanun vardır. Siz, bu güveni ihlal ettiniz. Ve okulun saygınlığına gölge düşürdünüz. Tüm bunları bilmediğinizi düşünseydik, bu yaptığınız bağışlanabilirdi ama gönüllü cehalet bağışlanamaz." der öğretmen.

Bell, kütüphaneden bir kitap almak ister ama kütüphane görevlisi Bayan Peters "üçüncü forumdaki tüm çocuklar bu gece bu kitaba göz atmak istedi. Şu an bunu size vermem hiç de adil olmaz. Tüm öğrencilere karşı adil olmak için ve St. Benedict kurallarına uygun olması için bu kitabın burada kalması gerekiyor." diyerek geri çevirir. Bu sahnede adalet vurgusu yapılırken sahnenin devamında; Bunun üzerine Bell, kitabı sabah geri getireceğine dair söz verir. Ordan geçmekte olan öğretmen konuşmaya dahil olur ve "Bayan Peters, ben kefil olurum. O benim en iyi öğrencilerimden biri. Kitap sabah masanızda olacak diyorsa, olacaktır. Ben şahsen sorumluluğu alıyorum. Lütfen." der. Burada ise sorumluluk değerine atıfta bulunulduğu görülmüştür.

Ayrıca başka bir sahnede; *"Müdürümüz Terence Woodbridge çok derin bir üzüntü hissettim. O, yarım yüzyıl boyunca St. Benedict'teki akademik liderlik geleneğini başarıyla sürdürmeye devam etti. Bu korumacı gelenek artık bana geçmişti."* repliği yer alır. Yine bu sahnede de sorumluluk değerine vurgu yapılmıştır.

Filmde dayanışma değeri; birlik olma, birlikte hareket etme ve birbirine destek olma alt boyutlarıyla ön plana çıkmıştır. Bu değer daha çok *filmdeki üç karakterin bir araya gelip birbirlerine soru sorarak ders çalışmasıyla* vurgulanmıştır.

İmparatorlar Kulübü adlı filmde özgürlük değeri; fikir özgürlüğü ve siyasi özgürlük alt boyutlarıyla belirtilmiştir. Özgürlük değerine yönelik örnek aşağıdadır.

“Monarşinin yıkımıyla yerine gelen iki sistemden birincisinin adı Oligarşi.”

Filmde bazı sahnelerde ise birden fazla değere vurgu yapılmıştır. Bu sahnelerin birinde; *“Yunanlılar, soğuk mermeri hayata dönene kadar oymuşlar harika söylevler yazmışlar ve cenneti o kadar iyi ölçmüşler ki yükselen yıldızları bulabilmişler. Ama siz Romalılar, mükemmel bir kalbe sahipsiniz. Kalbinizle insanları yönettiniz, kanunlarla barışı sağladınız ve güçlüyü yenip onun da bir zamanlar güçlü olduğunu düşünerek ona merhamet ettiniz.”* repliği yer almaktadır. Burada *“Yunanlılar, soğuk mermeri hayata dönene kadar oymuşlar”* ifadesi Yunanlıların çalışkanlığını göstermektedir. Sahnenin devamındaki *“kanunlarla barışı sağladınız ve güçlüyü yenip onun da bir zamanlar güçlü olduğunu düşünerek ona merhamet ettiniz.”* sözü ise adalet ve barış değerlerini birlikte içermektedir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular

3.3.1. “Ölü Ozanlar Derneği” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular

Orijinal Adı: Dead Poets Society

Yönetmen: Peter Weir

Yapım Yılı: 1989

Ülke: ABD

Tür: Komedi, Dram

Filmin Konusu: 1950’lerin Welton Akademisi ciddi, disiplinli ve akademik çevrelerde saygınlığı yüksek olan ancak geri kafalılığın iktidarda olduğu bir okuldur. Okul yönetiminin muhafazakar ve Ortodoks tavırları okulu öğrenciler için sıkıcı ve bunaltıcı bir yer haline getirmektedir. Fakat yeni İngilizce öğretmeni John Keating’in

okula atanmasıyla çok şey değişecektir. Keating öğrencilerine ders kitaplarını yırtıp atmalarını, kalıplaşmış düşünce şekillerinden uzaklaşmalarını ve hayatlarını dolu dolu yaşamalarını öğütlemesiyle okulun statükocu tavrına son derece zıt bir profil çizmektedir. Öğrencilerini şiir ve nitelikli edebi yapıtlarla tanıştıran Keating onların pek çoğu üzerinde derin bir etki yaratır ve onların geleceğe dair hayallerinin şekillenmesini sağlar. Elbette Keating'in yaklaşımının okul yönetimi tarafından fark edilmesi ve üstüne gidilmesi uzun sürmeyecektir. Fakat okul müdürü Nolan, Keating'i okuldan uzaklaştırma kararı aldığı anda hayatlarını değiştirdiği öğrencileri Keating'i savunmak için harekete geçerler (beyazperde.com).

Araştırmanın üçüncü problem cümlesi olan ““Ölü Ozanlar Derneği” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” sorusuna cevap olarak filmdeki görsel ve sözel öğelerden yararlanılarak Tablo 4 oluşturulmuştur.

Tablo 4: Ölü Ozanlar Derneği filminde değerlerin yer alma sıklığı ve yüzdesi

DEĞERLER	Frekans	Yüzde
Özgürlük	13	20,31
Saygı	12	18,75
Sorumluluk	7	10,93
Çalışkanlık	6	9,37
Dayanışma	6	9,37
Bilimsellik	4	6,25
Duyarlılık	4	6,25
Aile Birliğine Önem Verme	3	4,68
Estetik	3	4,68
Sevgi	3	4,68
Barış	1	1,56
Dürüstlük	1	1,56
Yardımseverlik	1	1,56
Adalet	-	-
Bağımsızlık	-	-
Eşitlik	-	-
Tasarruf	-	-
Vatanseverlik	-	-
Toplam	64	100

Tablo 4 incelendiğinde “Özgürlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 13, yüzdesi ise %20,31; “Saygı” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 12, yüzdesi ise %18,75; “Sorumluluk” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %10,93; “Çalışkanlık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 6, yüzdesi ise %9,37; “Dayanışma” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 6, yüzdesi ise %9,37; “Bilimsellik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4,

yüzdesi ise %6,25; “Duyarlılık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise % 6,25; “Aile Birliğine Önem Verme” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,68; “Estetik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,68; “Sevgi” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,68; “Barış” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,56; “Dürüstlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,56; “Yardımseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,56 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma sonuçlarından hareketle Ölü Ozanlar Derneği filminde en çok dikkat çekilen değerlerin “Özgürlük” ve “Saygı” olduğu tespit edilmiştir. Filmde “Adalet”, “Bağımsızlık”, “Eşitlik” , “Tasarruf” ve “Vatanseverlik” değerlerine ise vurgu yapılmamıştır.

Filme en çok başvurulanan değer olan özgürlük; düşünce özgürlüğü, cesurca hareket etme, içindeki duyguları özgür bırakma, kendi olma, inanç özgürlüğü, ne yapıp ne yapmama özgürlüğüne sahip olma ve kendi kararlarını kendi verebilme alt boyutlarıyla ifade edilmiştir. Özgürlük değerine yönelik örnekler ise aşağıda sıralanmıştır.

Kendiniz için düşünmeyi tekrar öğreneceksiniz. Sözcüklerin ve dilin tadını hissetmeyi öğreneceksiniz. Size kim ne derse desin sözcükler ve fikirler dünyayı değiştirebilir.

Müdür, “Onları sanatçı olmaya teşvik etme riskini göze alıyorsunuz. Birer Ramrant ya da Sheakspear olmadıklarını anladıkları zaman sizden nefret edecekler.” deyince “Ben sanatçı değil, özgür düşünen beyinler peşindeyim” der öğretmen. “İnsanlar sadece hayallerinde özgürdür. Hep böyleydi, her zaman da böyle olacak.”

Toro şöyle der “Çoğu kişi sessiz bir çaresizlikle yaşar buna teslim olmayın. Kalıplarınızı kırın, Remix oyunundaki gibi sürü olarak uçurumdan aşağı atlamayın. Etrafınıza bakın. Yeni bir zemin bulmak için cesaretinizi kullanın.”

Todd; çekingen, duygularını topluluk önünde ifade edemeyen bir öğrencidir. Keating bunu fark eder. Tahtaya “İçimdeki barbarca çılgılığı dünyanın çatısından haykırıyorum.” der ve Todd’dan da barbarca bir haykırma örneği sunmasını ister. Onu tahtaya kaldırarak sorular sorup konuşturmaya çalışır. “Daha iyisini yapabilirsin!

Hayal gücünü kullan, aklına ilk gelen şeyi söyle. Ne kadar aptalca olursa olsun fark etmez.” Todd’un gözlerini kapatır ve içinden gelen şeyleri söyler. Sınıftakiler Todd’un söylediklerini beğenir ve onu alkışlarlar.

Hepimizin kabullenmeye ihtiyacı vardır. Ama inançlarınızın size özgü olduğuna güvenin. Diğerleri onları, garip bulsa, koyun sürüsü, bu kötü bee dese bile.

Frost der ki: Ormanda yol ikiye ayrıldı ve ben daha az kullanılanı seçtim. Bu hayatımdaki bütün farkı yarattı.

Şimdi kendi yürüyüşünüzü, kendi adım atışınızı bulmanızı istiyorum. İstedığınız yönde, istediğiniz gibi! Gururlu, aptalca, nasıl isterseniz! Rol yapmanıza gerek yok! Kendiniz olun, yeter!

Dalton: Yürümeme hakkımı kullanıyorum efendim! Keating: Sağ olun. Çok net bir şekilde ifade ettiniz. Akıntıya karşı kürek çekin!

Sen sözleşmeli bir hizmetçi değilsin. Tutkunu göstererek bunun bir heves olmadığı ispat et.

Keating, müdüre “Eğitim kendi başına düşünmeyi öğrenmektir.” der. Burada düşünce özgürlüğü vurgusu yapılırken sahnenin devamında Pitts’in notlarının kötü gidiyor olmasına Perry’nin “sen yardım edersin Max” demesi ise yardımseverlik değerinin bir örneğidir.

Bunlara ek olarak başka bir sahnede Neil adlı karakterin “Her yere gidebilirsin. Neden buraya katlanıyorsun? sorusunu sorması özgürlük değeri ile bağlantılı iken; sahnenin devamında öğretmen Keating’in “Öğretmenliği seviyorum. Başka bir yerde olmak istemiyorum.” diyerek cevap vermesi ise sevgi değeri ile ilişkilidir.

Filmde en çok vurgulanan bir başka değer olan saygı; geleneklere saygı, bayrağa saygı, büyüklere saygı, düşüncelere saygı ve inançlara saygı alt boyutlarıyla verilmiştir. Saygı değerinin vurgulandığı sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

Okulun 4 ilkesi; gelenek, şeref, disiplin, mükemmeliyet.

Flamaları kaldırın.

Hazır mısın Olstry, hazırım efendim.

Perry, Todd okumak istemediği için gelmek istemeyince, okumayıp sadece dinleyebileceğini söyler. Todd ise bunun kurallara aykırı olduğunu ifade edince Perry arkadaşlarının yanına giderek sadece dinlemeye gelmesi için izin ister.

Eski Ölü Ozanlar Derneği'nde olduğu gibi geleneği devam ettirerek Henry Davidi'in açılış dizeleriyle başlarlar.

Müdür: Gelenek, John! Disiplin!

Babasına sinirlenen Neil, arkadaşına; babasına karşı saygısızca konuşmadığı ifade eder.

Onları karşınıza alay konusu olsunlar diye değil, başkalarının karşısında, inançlarınızı korumanın zorluğunu göstermek için çıkardım.

Filmde sıkça başvurulmuş bir diğer değer de çalışkanlıktır. Çalışkanlık değeri filmde; başarılı olmak, çok çalışmak, azmetmek ve eldeki imkanlarla yeni bir şeyler ortaya koymak alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Çalışkanlık değerine yönelik örnekler aşağıda belirtilmiştir.

Konuşmacı: "İlk yılında Welton Lisesi 5 mezun verdi. Geçen yıl 51 mezun verdik. Bunların %75'ten fazlası Doğu eyaletlerin prestijli üniversitelerine girdi. Bu tür bir başarının kaynağı ise burada öğretilen prensiplere gösterilen bağlılıktır. Siz aileler o yüzden oğullarınızı buraya gönderiyorsunuz. O yüzden biz Amerika'nın en iyi üniversiteye hazırlık okuluyuz.

Neil'in babası derslerde öne geçsin diye Neil'e yaz okulundan ders aldırır.

Öğrencilerden gözlüklü olan ve Pitt ellerindeki imkanlarla radyo gibi işleyen bir cihaz yaparlar ve sinyal almayı başarırlar.

Keating, Sheakspear'i işleyeceğini söyleyince öğrenciler söylenmeye başlar ama Keating, onu farklı yanlarıyla canlandırarak anlatır bu da öğrencileri hem mutlu eder hem de dikkatlerini çeker.

Keating, “Benim için spor insanların kendini ve rakiplerinin kendilerini aşmaya zorlayacağı bir fırsat” diyerek öğrencilerin her birinin ellerine motive edici sözler yazılı kağıtlar verir ve toplara o sözleri okuyarak vurmalarını ister. Bir yandan da gramofondan müzik açar. Böylece öğrenciler toplara daha istekli vurur.

“Bay Pitts, elbet bir gün oraya ulaşacağını biliyordu.”

Filmde sorumluluk değeri; sorumlu olma, ödevlendirme ve sorumluluk verme alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Sorumluluk değerine yönelik örneklerle aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerden birinin babası oğlunu okula teslim ederken, öğrencilerle ilgilenen kişiye “Bu sinüsleri için, eğer yutamazsa bunlardan bir tane verin. Eğer nefes almakta zorlanırsa bundan verin.” diyerek tembih eder. sorumluluk

Müdür: “Neil bu yıl senden çok şey bekliyoruz.” Neil: “Elimden geleni yapacağım.”

Güçlülerin mizansenini devam ederken sen de birkaç dize katkı yapabilirsin.

Keating: “Beyler sır tutabilir misiniz?”

Keating: “Yazılı ödev dışından herkesin kendinize ait bir şiir yazmanızı istiyorum. Size ait bir şiir. “

Neil Perry’nin babası çok fazla okul aktivitelerine katılmanın derslerini olumsuz etkileyeceğini düşündüğü için Neil’e yıllık komitesinden çıkmasını söyler. Neil karşı çıkar. Bunun üzerine Neil’i arkadaşlarının yanından dışarı çıkararak: “Bir daha başkalarının yanında bana itiraz etme. Tıp fakültesini bitirdikten sonra canın ne isterse yaparsın. O zaman kadar sözümden Öne atılacağın zamanlar var, tedbirli olacağın zamanlar var. Akıllı olanlar bunu anlar. der Keating Dalton’a.

Perry elinde ‘Bir Yaz Gecesi Rüyası’ yazılı tiyatro seçmelerinin olduğu bir broşürle Todd’un yanına gelerek “Buldum, ne olmak istediğimi buldum. Aktör olacağım. Bunu her zaman denemek istemişimdir ama babam izin vermemişti. Hayatım boyunca ilk kez ne yapmak istediğimi biliyorum ve bunu babam ne derse desin mutlaka yapacağım. ‘carpe diem.’” der ve seçmeleri geçmeyi başarır.

Filmde aile birliğine önem verme değeri; aile bireyleri arasındaki bağıllık, fedakarlık ve aile bireylerini önemseme alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Aile birliğine önem verme değerinin sahnelendiği örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Aileler ayrılırken çocuklar sarılır ve ağlarlar.

Neil adlı karakterin babası: “Seni burada okutmak için çok fedakarlıkta bulundum, Neil. O yüzden beni hayal kırıklığına uğratmayacaksın, değil mi?” der.

Başka bir sahnede Neil Perry’nin babası çok fazla okul aktivitelerine katılmanın derslerini olumsuz etkileyeceğini düşündüğü için Neil’e yıllık komitesinden çıkmasını söyler. Neil karşı çıkar. Bunun üzerine Neil’i arkadaşlarının yanından dışarı çıkararak: “Bir daha başkalarının yanında bana itiraz etme. Tıp fakültesini bitirdikten sonra canın ne isterse yaparsın. O zaman kadar sözünden çıkmayacaksın.” der. Neil, çaresiz kabul eder ve özür diler. Burada Neil’in babasına karşı gösterdiği saygı vurgulanırken, babasından özür dilemesi barış değeriyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca sahnenin devamında Babası: “Eğer bir şeye ihtiyacın olursa bize haber ver.” der. Konuşmalara şahit olan Neil’in arkadaşları neden istediğini yapmasına izin vermediklerini sorar. Neil: “Siz ailenize karşı çıkıyor musunuz? O zaman babamla nasıl konuşacağımıza karışma.” der. Bu sahnelerde ise hem babasının hem de Neil’in aile birliğine verdikleri önem vurgulanmıştır.

Ölü Ozanlar Derneği adlı filmde dayanışma değeri; birlikte hareket etme, birbirine destek olma ve elindekileri paylaşma alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Dayanışma değerine yönelik örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Pery mağaraya gidilmesini önerir. Arkadaşları kabul eder. Cameron hariç. Cameron arkadaşına “Sence kaç disiplin puanı eder” diye sorar. Pery “Pekala kim geliyor?” der. Bunun üzerine arkadaşları Pery’i yalnız bırakmazlar. Bu sahnede arkadaşlarının Pery’i yalnız bırakmamaları dayanışma değerine bir örnek iken; Cameron adlı karakterin okul kurallarını sorgulaması ise sorumluluklarının farkında olduğunun, yani sorumluluk değerine vurgu yapıldığının bir göstergesidir.

Neil adlı karakterin arkadaşı Cameron: “Neil, birlikte ders çalışalım mı, eski günlere devam değil mi?”

Neil adlı karakterin arkadaşı Charlie Dalton: “Meeks, İngilizceden A aldı. Ben de İngilizcede iyiyim. İsterseniz bir çalışma grubu oluştururuz.” der.

Öğrencilerin akşamları toplanıp kendi aralarında ders çalışmaları.

Herkes mağarada yemek için bir şeyler getirir.

Filmde vurgulanan bir başka değer olan bilimsellik; eğitimde farklı yöntemler kullanma, bilgiyi sorgulama ve bilimsel tanımlama yapma alt boyutlarıyla ifade edilmiştir. Bilimsellik değerine ait bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Bütün öğretmenler sayfalarca ödev verip, notla korkuturken Bay Keating öğrencilerin önce öğrencilerin dikkatini çeker sonra onları koridora, eski öğrenciler için düzenlenmiş dolapların yanına çıkarır.

Keating masaya çıkarak “Sıraya çıktım çünkü her şeye farklı bir açıdan bakmayı anımsamak istiyorum. Dünya burdan farklı görünüyor. Bana inanıyor musunuz? Gelip kendiniz bakın.” diyerek onları da sıraya çıkarır. “Bir şey bildiğinizi sandığınız zaman ona başka bir açıdan bakın, çok yanlış ya da aptalca görünse bile. Sadece yazarın ne düşündüğüne bakmayın, kendi düşüncenizi değerlendirin. Kendi sesinizi bulmaya çalışın. Bu arayışa ne kadar geç başlarsanız bulma ihtimaliniz o kadar azalır.” der.

“Ne kadar aerodinamik yapısı var, değil mi?”

Öğretmen Keating, Perry’e Dr. Pritchard’ın “şiiri anlamak” isimli bir paragrafı okumasını ister. Kitapta şiiri anlamak ve büyüklüğünü belirlemek için şiirin mükemmelliği bir grafiğin yatay eksenine ve önemi düşey eksenine atfedip çizilerek şiirin anlamının hesaplanarak ne kadar başarılı olduğunun ölçülebileceği yazar. Bu sahnede bilimsel tanımlamaya başvurulduğu için bilimsellik değerine vurgu yapıldığı söylenebilir. Bunun üzerine öğretmen, “saçmalık, ben bay Evins Prichert’ı böyle değerlendiriyorum. Burda boru döşemiyor, şiirden söz ediyoruz. Şimdi o sayfayı yırtmanızı istiyorum, sayfayı tamamen yırtın. Sadece o sayfayı değil bütün giriş bölümünü yırtın. Bu kutsal bir kitap değil, cehenneme gitmezsiniz.” der. Bunun üzerine bütün öğrenciler kitap sayfalarını tek tek yırtar. Bu sahneyle de estetik güzelliğin sınırlandırılmayacağı vurgulanarak estetik değerine başvurulmuştur.

Estetik değerinin vurgulandığı bir başka sahnede ise “Keating: “Şiir size hitap eden her konu hakkında olabilir. Yeter ki yazdıklarınız sıradan olmasın.” diyerek şiirdeki estetik güzellikten bahsetmiştir.

Başka bir sahnede Keating: “Biz hoş olduğu için şiir okuyup yazmıyoruz. İnsan ırkının birer ferdi olduğumuz için şiir yazıyoruz. Çünkü insan ırkının içinde coşkular vardır. Tıp, hukuk, ticaret, mühendislik yaşamak için gerekli olan asil birer meslektir. Ama şiir güzellik, aşk, sevgi. Biz bunlar için hayattayız.” ifadelerini kullanarak yine şiirde estetik güzellikten bahsetmiş, aynı zamanda aşk ve sevgiyi hayatta olma sebebi olarak görmesiyle de sevgi değerine dikkat çekilmiştir.

Filmde duyarlılık değeri; doğal çevreye duyarlılık, çevresinde olup bitenlere duyarlılık ve geleneklere duyarlılık alt boyutlarıyla verilmiştir. Duyarlılık değerinin vurgulandığı sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

“Vakit varken tomurcukları topla, bu duygunun latince ifadesi ‘carpe diem’, yaşadığın günü kavra. Yazar bunu neden yazmış? Çünkü hepimiz solucan yemi olacağız. İster inanın ister inanmayın her birimiz bir gün nefes almayı kesecek, kasılacak ve öleceğiz.” der öğretmen Keating.

“Şimdi öne doğru birer adım atın ve geçmişten gelen bu yüzleri biraz inceleyin çocuklar. Burdan birçok kere geçtiniz. Evet birçok kere geçtiniz ama onlara daha önce ciddi olarak bakmadınız, sizden pek farklı değiller. Aynı saç modeli, tıpkı sizler gibi coşku dolular, sizler gibi yenilmez hissedyolarlar. Dünya onlar için bir istiridye, çok büyük şeyler başaracaklarına inanıyorlar. Sizler gibi gözleri umutla dolu, peki yapabileceklerini yapmak için yaşamaya acaba çok mu geç başladılar? Çünkü beyler, bu oğlanlar artık çiçeklere gübre oldu. Ama eğer dikkatle dinlerseniz size fısıldadıklarını duyarsınız. Dinleyin duyuyor musunuz? “Carpe diem” yaşadığınız günü kavrayın çocuklar, hayatınızı olağan dışı yapın.” der Keating.

“Mutt'a selam söyle, tamam mı?”

Bütün öğrencilerin yemek öncesi ayağa kalkıp “Bize sunduğun bu nimetler için sana minnettarız Yüce Tanrım.” diyerek yemek duasıyla yemeğe başlarlar. Bu sahnede duyarlılığın yanı sıra geleneklere saygıdan da bahsedilebilir.

Filmde özgürlük değeri; özgürce dilediği gibi yaşamak alt boyutuyla vurgulanmıştır. Özgürlük değerine yönelik örnek aşağıda verilmiştir.

“Şiirin 500 yılı. Ormana gittim çünkü bilinçli yaşamak istiyordum. Hayatın ilğini emerek yaşamak istiyordum. Hayat olmayan her şeyi geride bırakıp ölüm anım geldiğinde, aslında yaşamadığımı öğrenmek istemiyordum.”

Filmde vurgulanan bir başka değer olan dürüstlük; doğruları söylemek alt boyutuyla vurgulanmıştır. Dürüstlük değerinin örneği ise aşağıda belirtilmiştir.

Cameron: “Belki bilmiyorsun ama bu okulda bir kural vardır. Eğer hoca bir soru sorarsa, doğruyu söylersin.”

Filmde sevgi değeri; karşı cinse duyulan sevgi, aşk olarak vurgulanmıştır. Sevgi değerine ait sahne aşağıda örneklenmiştir.

Todd’un sevdiği kız için “Önemli olan onun da beni düşünmesi.” demesi.

3.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular

3.4.1. “Yerdeki Yıldızlar” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular

Orijinal Adı: Taare Zameen Par

Yönetmen: Aamir Khan

Yapım Yılı: 2007

Ülke: Hindistan

Tür: Dram

Filmin Konusu: Hikaye Ishaan'ın okulunda başlar, ödevlerini yapmayı çok önceleri bırakmıştır. Kafasında sadece hayal ettiği kendi dünyası vardır. Öğretmenleri, arkadaşları ondan şikayetçidir. Geçen sene 3. sınıfta kaldığı için bu yıl tekrarını okumak zorunda kalır ama hiçbir ilerleme kaydetmez. Sınıfının birincisi olan abisi Yohaana bakıldığında ikisinin kardeş olduğuna kimse inanmaz. Prensipli baba ise bir türlü yola getiremez oğlunu. Çaresiz annesinin elinden ise sadece gözyaşı dökmek gelir. Geriye bıraktığı kariyeri, senelerdir verdiği emeği para etmemiş. Bir gün, uslanmaz oğlunun

bunca yapıp ettiğinin üzerine okuldan kaçtığını da duyduklarında, ağzına kadar dolan bardakları taşıverir ebeveynlerin. Artık Ishaan'ın terbiye olma vakti gelmiştir. Baba bağlantılı olduğu bir tanıdığına ulaşır, Ishaan'ın önüne "yatılı okulun yolu" açılır (beyazperde.com).

Araştırmanın dördüncü problem cümlesi olan ““Yerdeki Yıldızlar” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” sorusuna cevap olarak filmdeki görsel ve sözel öğelerden yararlanılarak Tablo 5 oluşturulmuştur.

Tablo 5: Yerdeki Yıldızlar filminde değerlerin yer alma sıklığı ve yüzdesi

DEĞERLER	Frekans	Yüzde
Çalışkanlık	13	19,11
Özgürlük	12	17,64
Sevgi	9	13,23
Aile Birliğine Önem Verme	7	10,29
Estetik	7	10,29
Bilimsellik	4	5,88
Eşitlik	3	4,41
Yardımseverlik	3	4,41
Duyarlılık	2	2,94
Saygı	2	2,94
Tasarruf	2	2,94
Barış	1	1,47
Dayanışma	1	1,47
Sorumluluk	1	1,47
Vatanseverlik	1	1,47
Adalet	-	-
Bağımsızlık	-	-
Dürüstlük	-	-
Toplam	68	100

Tablo 5 analiz edildiğinde “Çalışkanlık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 13, yüzdesi ise %19,11; “Özgürlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 12, yüzdesi %17,64; “Sevgi” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 9, yüzdesi ise %13,23; “Aile Birliğine Önem Verme” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %10,29; “Estetik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %10,29; “Bilimsellik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise % 5,88; “Eşitlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,41; “Yardımseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,41; “Duyarlılık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %2,94;

“Saygı” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %2,94; “Tasarruf” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %2,94; “Barış” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,47; “Dayanışma” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,47; “Sorumluluk” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,47; “Vatanseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,47 olarak tespit edilmiştir.

Yerdeki Yıldızlar filmi verilerine göre en çok yer verilen değerler “Çalışkanlık” ve “Özgürlük” iken; filmde “Adalet”, “Bağımsızlık” ve “Dürüstlük” değerlerine rastlanmamıştır.

Yerdeki Yıldızlar adlı filmde en çok vurgulanan değer olan çalışkanlık; daha çok başarılı olmak, sıkı çalışmak, hedeflerinden şaşmamak ve kendi başına yeter hale gelmek alt boyutlarıyla verilmiştir. Çalışkanlık değerinin filmde sahnelendiği örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Ana karakter Ishaan'ın abisi “Bütün derslerde zirvedeyim, anne. Cebir, geometri, fizik, kimya, biyoloji, tarih, İngilizce, coğrafyada”. der.

Ana karakter Ishaan'ın abisi saatini kurarak erken kalkar ve ders çalışır.

Ishaan: “Uğraşıyorum. Gerçekten, Anne, çok uğraşıyorum. Daha fazla öğrenebilirim.”

Ishaan yatılı yurda giderken ailesine bir defter bırakır. Sayfaları hızlıca geçtikçe ailesinden ayrılışını resmetmiştir.

Okuluun ilkesi, "Düzen, disiplin, emek"tir.

Ishaan kalem ve odun parçalarıyla suda kendiliğinden hareket eden ağaç yapraklarından kanatları olan bir araç icat etmeyi başarır.

Ishaan artık kendi kendine düğmelerini ilikleyebiliyor ve ayakkabılarının bağcıklarını bağlayabiliyor hale gelir.

“Yeni bir resim öğretmeni aramamıza gerek yok. Tulips'in yanı sıra, Nikumbh bizim okulumuzda da öğretmenlik yapmaya devam edecek.”

Filmin sonunda oğulları Ishaan'ın göstermiş olduğu ilerlemeden dolayı ailesi okul müdürüne teşekkür eder. Müdür ise: "Bize değil. Nikumbh'a teşekkür edin. Adeta Fareli Köyün Kavalcısı. Çocuğu resmen tam aksine çevirdi." ifadelerini kullanır.

Filmde geçen *"Sorumluluklarınızı omuzlayın."* ifadesi sorumluluk değeri ile ilişkilendirilirken; sahnenin devamındaki *"Kendi davamızdan vazgeçmeyeceğiz. Dünya böyle işliyor, böyle devam edin. Hedefiniz sizi çağırıyor, devam edin. Sımsıkı çalışın. Size söylenenin aynısını yapın. Hedeften şaşmayın."* sözleri çalışkanlık değerinin bir örneğidir.

Filmde çok vurgulanan bir başka değer olan özgürlük; düşünce özgürlüğü, özgürce hareket edebilmek, hayaller kurmak, düşüncelerine sınır koymamak, farklı bir pencereden bakabilmek, dilediğini yapabilmek ve duygularını rahtça ifade edebilmek alt boyutlarıyla sahnelenmiştir. Özgürlük değerine ait bulgular aşağıda belirtilmiştir.

"Bütün ihtiyacım özgür olmak. Beyaz bulutların ötesindeki bir kazak kadar sıcak düşler dokusudur benim dünyam. Şaşkın bir vaziyette diğer tarafa doğru koşuyorum. Böylece bir kuş gibi süzülüyorum. Tıpkı olmak istediğim gibi. Binlerce kanat var uçmak için keşfetmek için semaları. Dönülecek birçok viraj, takip edilecek birçok yol var. Bu kısacık çocukluk günleri asla geri gelmeyecek. Bu yüzden gününü gün et."

"Ne anlam veriyorsanız öyledir dünya. Bakan kişinin gözlerindedir anlamı. Bu yüzden, rahat bırak zihnini. Hadi yeni hayaller kuralım!"

"Ufkunuzu genişletin. Boyayın, çizin. Ne isterseniz onu yapın."

"Ne çizeceğiz, hocam? Masanın üstünde hiçbir şey yok ki. Bu masanın mı? Bu masa çok küçük, dostum. Mükemmel hayal dünyanı içermeyecek kadar küçük. Zihninizin vitrinine bir göz atın ve güzel bir resim arayın. Sonra onu çekip çıkarıp kağıdın üzerine yapıştırın! Hadi, keyfine bak. Buradaki kimse seni durdurmayacak."

"Tanrı aşkına bir düşünün. Her çocuğun kendi yetenekleri, arzuları ve hayalleri var. Her çocuğun kendi becerileri olduğunu ne zaman öğreneceğiz?"

"Sanatın gayesi nedir? İçimizdeki fikir ve duyguları ifade edebilmektir."

“Hadi baştan yaratalım gök kubbeyi. Neden bu kadar endişelisin? Doğanın emrinde, bir misafirsin sen burada. Dünya sadece senin için var. Keşfet kendini. Öğren kim olduğunu. Sen güneşsin. Işık saç. Sen nehirsin, bilmiyor musun? Nehir gibi ak, yükseklerle uç. Mutluluğu bulduğun yerde gayeni de bulacaksın. Neden bu kadar endişelisin? Doğanın emrinde, bir misafirsin sen burada.”

“Özgürsün. Havada durmadan süzûlebilmek için. Sen güneşsin. Işık saç. Hayatın amacını mutlu olduğun yerde ara. Gökkuşağının çizdiği rotayı takip edin. Orada kaybolan minik yıldızı bulacaksın. Dünya bu yıldızların ışıyla aydınlanıyor. Evren parlıyor. Havada süzûlüyorsan artık özgürsün.”

“Aramızda dünyanın seyrini değiştiren değerli insanlar bulundu. Çünkü onlar dünyaya daha farklı bir pencereden bakabiliyorlardı. Kutunun dışındakileri düşünebiliyorlardı ve onları herkes anlayamazdı. Onlarla alay edildi. Ama buna rağmen, azimle devam ettiler. Ve dünya onları yüceltip takdir etti.” repliğinin dünyaya daha farklı bir pencereden bakmak ifadesi özgürlük değeriyle ilişkilendirilirken, azim ve başarıdan bahsedilmesi çalışkanlık değeri ile de ilgili olduğunu gösterir.

“Bir savaş tasviri. Asker siper kazıyor ve arka sayfada ise kaçıyor. Ne kadar güzel bir yorumlama. Kararlı fırça darbelerine bakın. Ne kadar da cesurca kullanılmış renkler. Özgürce! Henüz 8 yaşlarında olan bir çocuk için ne kadar büyük bir yaratıcılık.” ifadeleri özgürlük değerinin yanı sıra; savaştan bahsedildiği için vatanseverlik, resimdeki estetik güzellikten bahsedildiği içinse estetik değeriyle ilişkilidir.

“Hayat, pamuk helva gibidir. Umut ve hayallerden yapılmış. Kimsenin yoluna çıkmasına izin verme. Potansiyelin uçsuz bucaksız, tıpkı gökyüzü gibi.” repliklerinde yoluna çıkanlara izin verilmemesi özgürlük; uçsuz bucaksız potansiyelinin varlığı ise dolaylı olarak çalışkanlık değerine yapılmış vurgulardır.

“Sizin çocuğun çok üstün birisi olduğunu söylemeliyim. İlk başta, bir problemi olduğunu düşündük. Ama sonra, çok büyük bir gelişme gösterdi. Takdire şayan! Çok iyi! Çok özgür bir bakış açısı var. İşte gelişim raporu. Bir göz atın. Gerçek bir ilerleme. Matematik, dil bilgisi ve harika bir ressam!” ifadeleri özgürlük değerinin yanı sıra;

Ishaan'ın katettiği başarı çalışkanlık, harika ressam oluşu ise estetik değeri ile bağlantılıdır.

Yerdeki Yıldızlar adlı filmde vurgulanan değerlerden biri olan sevgi; hayvan sevgisi, anne sevgisi, çocuk sevgisi ve mesleğe duyulan sevgi alt boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Sevgi değerine yönelik bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Ishaan yolda gördüğü köpekleri sever onlarla oynar.

Ishaan sokaktaki köpeğin birini kucağında uyuturken diğerinin de üstündeki böcekleri temizler.

“Hiçbir zaman söylemedim sana karanlıktan ne kadar korktuğumu. Hiçbir zaman söylemedim sana seni ne kadar sevdiğimi. Ama sen biliyorsun, değil mi anne? Sen her şeyi bilirsin.”

“Çocuklar mutluysa ben de mutluyum.”

Öğretmen Ishaan'ın durumuna üzülüp ağlar.

Rajan, Ishaan birinci olunca sevinçten ağlar.

Ishaan koşarak öğretmenin yanına gider ve sarılır. İkisi de ağlar.

“İlgilenmek gerçekten çok önemli, Bay Awasthi. İyileştirecek güce sahip olmalı. Tıpkı acıyı yatıştıran bir merhem gibi. Birileri, kendisiyle ilgilendiğinde güvende hisseder çocuk. İlgilendiğini göstermek için fırsat buldukça sarılmak ya da sevgiyle öpmek, "Oğlum, seni seviyorum. Başın bir belaya girerse bana gel. Bir gün ayağın kayar, yüzüne gözüne bulaştırırsan işleri ben orada olacağım." Güvende hissettirmek budur. İlgilenmek budur.”

Ishaan, ailesiyle birlikte ayrılırken koşarak öğretmenin yanına gider ve sarılır.

Filmde aile birliğine önem verme değeri; aile bireyleri arasındaki bağlılık, sadakat ve fedakarlık alt boyutlarıyla yansıtılmıştır. Aile birliğine önem verme değerine yönelik bulgular aşağıda örneklendirilmiştir.

Ishaan'ın annesi farklı aralıklarla kalkan aile bireylerinin hepsine tek tek kahvaltı hazırlar.

“Yolda mı? Tek başına mı?- Tek başıma. -Ne kadar tehlikeli olduğunu biliyor musun bunun? Her şey olabilirdi. Bir kazayla karşı karşıya kalabilir ya da kaçırılabilirdin.”

Babasının işten döndüğünü gören Ishaan babasına sarılır.

“Caddede tek başına dolanıyormuş! Başına neler gelebilirdi biliyor musun? Neler oluyor? Farkında mısın olanların? Eğer kaybolsaydı, aramak için nereye gidecektik?”

“Babam salıncakta çok yükseklerle sallarken beni gözlerim seni arar. Gelip beni güvenli bir şekilde tutmanı umarım.”

“Final maçında olamayacağın için seni çok özleyeceğim, Inu.”

Babası öğretmenin yanından ayrılıp giderken okulun bahçesinde tahtadaki yazıları okuyan Ishaan'ı görür. Mutluluktan ağlar.

Filmde bilimsellik değeri; bilimsel tanımlama, bilgiye önem verme ve bilgi sahibi olma alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Bilimsellik değerine ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Dil bilgisi öğretmeni kelimeleri bilimsel anlamlarıyla birlikte verir.

Her çocuğun kendine öz bir yeteneği vardır. Oscar Wilde'nin de dediği gibi, "Nankör insan her şeyin fiyatını bilen, fakat hiçbir şeyin değerini bilmeyen insandır."

Solomon Adaları'ndaki kabileler, ormanı temizleyip kendilerine tarla yapmak istediklerinde ağaçları kesmezler. Toplanıp bir araya gelirler. Ve ağaçlara küfürler savurup, lanet okurlar. Yavaş da olsa bir süre sonra, muhakkak ağaçlar sararıp solmaya başlar. Kendi kendilerine ölüp giderler.

“Eşim, son zamanlarda internette çok vakit harcadı. Disleksi hakkında epey bir şey okudu.”

Filmde estetik değeri; doğanın estetik güzelliği ve resimde estetik güzellik alt boyutlarıyla karşılanmıştır. Estetik değerine yönelik bulgular ise aşağıda verilmiştir.

“Rahat bırak zihnini. Evrenimiz çok güzel. Yaratıcısının ressam olmasından şüpheleniyorum.”

“Şunlara bakın. Tıpkı yaprakların ayalarına sığınmış taze çiğ damlaları gibi. Cennetten düşmüşler gibi adeta. Tıpkı bir kış günü avluyu altın sarısına boyayan güneş ışığı gibi. Kalplerimizden karanlığı kovup içimizi ısıtıyorlar. Asla kaybetmeyelim. Yerdeki küçük yıldızları.”

“Zamanın rengarenk mozaiklerinde dolaşırken çocukluğuma döndüm yeniden. Başkalarının çocukluklarına da döndüm. Nikumbh Hoca'dan ders alması için George'a söz verdirdim.”

“İşte onun resmi. Baksanıza, ne büyük bir şaheser! Çok yetenekli bir öğrenci ve okulumda olduğu için çok mutluyum. Gidip öğretmenlerle görüşün. Ne kadar ilerlediğini gösterecekler size.”

Yerdeki Yıldızlar adlı filmde eşitlik değeri; aynı ülkede yaşayan kişilerin eşit haklara sahi olması, şartların eşit olması ve eğitimde eşitlik alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Eşitlik ilkesinin vurgu yapıldığı sahneler aşağıda örneklenmiştir.

“Ortalamanın üstünde bir zekaya sahip o. Normal bir okulda olabilmek için her türlü hakka sahip.”

“Öğretmen, Ishaan ile ek dersler yaparak onun da arkadaşlarıyla eşitlenmesine yardımcı olur.”

“Dünyanın her yerinde bütün çocuklar, problemleri ne olursa olsun, normal bir okulda okuyabilirler. Hatta Tulips'te okuyan öğrencilerim de normal bir okulda olabilmek hakkına sahip. Sadece anayasanın söylediklerini belirtiyorum. Milli Eğitim'in eşitlik ve genellik ilkesi. "Herkes İçin Eğitim" Projesi, bütün çocuklara bu hakkı veriyor.”

Filmde yardımseverlik değeri; yardıma ihtiyacı olanlara yardım etme alt boyutuyla birlikte verilmiştir. Yardımseverlik değerine yönelik bulgular ise aşağıda belirtilmiştir.

Ishaan öğretmeninin söylediği sayfayı bulamayınca Adit Lamba ona yardım eder.

Koltuk değnekleriyle yürüyen arkadaşı düşünce Ishaan yardım ederek onu kaldırır.

Öğretmen, yürüyemeyen öğrencisi Rajan'ı kucağına alarak yerine götürür.

Filmde tasarruf değeri; israfı önleme, boşa harcamama alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Tasarruf değerinin vurgulandığı sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

Ishaan ellerini yıkadıktan sonra suyu açık bırakır, annesi kapatır.

Ishaan odadan çıkarken ışıkları kapatır.

Filmde duyarlılık değeri; çevreye duyarlılık ve temizliğe duyarlılık olmak üzere iki alt boyut olarak işlenmiştir. Duyarlılık değerine yönelik sahneler ise aşağıda belirtilmiştir.

Okul müdürü “Büyüklerimizin de söylediği gibi temizliğin imandan geldiğini unutmamalıyız. Okulumuzu temiz ve düzenli tutmak bizim görevimizdir.” der.

“Çabuk ellerinizi yıkayın, yemek hazır!”

Filmde dayanışma değeri; birbirine destek olma ve bağlılık alt boyutuyla vurgulanmıştır. Dayanışma değerinin sahnelendiği tek örnek aşağıda verilmiştir.

Ishaan kavgaya karışınca köpekler ona yardıma gelir.

Filmde barış değeri; af dilemek alt boyutuyla sahnelenmiştir. Barış değerine yönelik tek örnek aşağıda belirtilmiştir.

Ishaan yaptığı yaramazlık sonrası babasından özür dileyip bir daha yapmayacağını söyler.

3.5. Beşinci Alt Probleme Dair Bulgular

3.5.1. “Kara” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular

Orijinal Adı: Black

Yönetmen: Sanjay Leela Bhansali

Yapım Yılı: 2004

Ülke: Hindistan

Tür: Dram

Filmin Konusu: Paul ve eşi Catherine evlenmişler ve mutlu bir yuva kurmuşlardır. Kısa bir süre sonra Michelle adını verdikleri bir kız çocukları olur. Ama ailenin mutluluğu uzun sürmez zira Michellle ne görebilir ne de duyabilir. Anne baba Michelle’i dış dünyanın etkilerinden ne kadar korumaya çalışırlarsa çalışsınlar küçük kız büyüdükçe hırçınlaşmaktadır. Catherine bir kez daha hamile kalır ve Sara’yı doğurur. Bu sefer baba Paul Michelle’i bir kliniğe kapatmak ister. Tam da bu günlerde ailenin hayatına Debraj Sahai adında özel bir eğitmen girer. Hem sağır hem kör hem de dilsiz olan Michelle’i eğitmeye gönüllü olur. Küçük kız onun ellerinde hırçınlığını yavaş yavaş bir kenara bırakarak, eğitim almaya hatta normal çocuklar gibi okula gitmeye bile başlar (beyazperde.com).

Araştırmanın beşinci problem cümlesi olan ““Kara” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” sorusuna cevap olarak filmdeki görsel ve sözel öğelerden yararlanılarak Tablo 6 oluşturulmuştur.

Tablo 6: Kara filminde değerlerin yer alma sıklığı ve yüzdesi

DEĞERLER	Frekans	Yüzde
Çalışkanlık	22	29,72
Özgürlük	11	14,86
Sorumluluk	8	10,81
Sevgi	7	9,45
Saygı	6	8,10
Aile Birliğine Önem Verme	4	5,40
Bilimsellik	4	5,40
Yardımseverlik	4	5,40
Dayanışma	3	4,05
Duyarlılık	2	2,70
Adalet	1	1,35
Eşitlik	1	1,35
Estetik	1	1,35
Barış	-	-
Bağımsızlık	-	-
Dürüstlük	-	-
Tasarruf	-	-
Vatanseverlik	-	-
Toplam	74	100

Tablo 6 incelendiğinde “Çalışkanlık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 22, yüzdesi ise %29,72, “Özgürlük” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 11, yüzdesi ise %14,86; “Sorumluluk” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 8, yüzdesi ise %10,81; “Sevgi” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 7, yüzdesi ise %9,45; “ Saygı” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 6, yüzdesi ise %8,10; “Aile Birliğine Önem Verme” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise %5,40; “Bilimsellik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise %5,40; “Yardımseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise %5,40; “Dayanışma” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 3, yüzdesi ise %4,05; “Duyarlılık” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %2,70; “Adalet” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,35; “Eşitlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,35; “Estetik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %1,35 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma sonuçlarından hareketle, Kara filminde en sık tekrarlanan değerler “Çalışkanlık” ve “Özgürlük” olmuştur. Filmde “Barış”, “Bağımsızlık”, “Dürüstlük”, “Tasarruf” ve “Vatanseverlik” değerlerine ise değinilmemiştir.

Kara adlı filmde en çok vurgulanan değer olan çalışkanlık; çaba göstermek, imkansızı başarmak, azimli olmak, yılmamak ve umutsuzluğa düşmemek alt boyutlarıyla verilmiştir. Çalışkanlık değerine yönelik bulgular ise aşağıda örneklenmiştir.

Benim adım Michelle McNally. Shimla'da bulunan Anglo-Hint bir ailenin büyük çocuğuyum. Bu hikaye, benim ve öğretmenim hakkındadır. Tanrı'nın kusurlu bıraktığı iki insana dair bir hikaye. Kaderle savaştan ve imkansızı mümkün kılan. Bu karanlıkta 40 yıl yaşadım. Son sınavımı 4 yılda verdim. 12 yıl boyunca, her Pazar bu kiliseye gittim. Ama o pazar özeldi. Tanrı'nın dualarıma yanıt vereceğini hissettim. Tek duam öğretmenimin bana geri dönmesiydi. Dualarımın Tanrı'ya ulaşması da uzun sürüyor kabul edilmesi de.”

Sahai alzheimer hastası olur ve her şeyi unutur. Michelle Ona, kabartma harflerle yazdığı hayat hikayesini okumak ister. Belki bu sözcükler ona bir şeyler hatırlatacağına bu mucizenin gerçekleşeceğine inanmaktadır. Ve bir şeyler hatırlayana kadar da durmayacaktır. Doktora bunların imkansız olduğunu söylemesi üzerine annesi “İmkansız, Bay Sahai'nin Michelle'e hiç öğretmediği bir sözcük ve Michelle imkansız dediğinizi mümkün kılacak” der.

Kızın her tabaktan eliyle yemek almasına engel olarak sadece kendi tabağından yemeyi öğretir. Bunun üzerine Sahai: “Bugün ilk dersini öğrendi. Görgü kuralları, terbiye.” der.

Sahai, Michelle'e kek getirir ve kek hecesini ve ona dokunmadan durmayı öğretir.

Michelle sudan korkar der annesi. Buna karşılık Sahai: “Ben de bu korkuyu onun aklından çıkarmak istiyorum. Beş gün içinde yüzüyor olacak.”

Michelle, zamanla anlamlarını bilmese de sözcükleri öğrenmeye başlar.

Sahai: “Anlamaya çalış Michelle, her sözcüğün bir anlamı vardır. Sözcükler olmadan, karanlıktan çıkamazsın.”

Sahai: “Peçeteyi boynuna asacaksın ve yemek için kaşık kullanacaksın.” der ve öğretir de.

Micelle'nin babası: "Dün yemek masasında oturamayan bir kız bugün üniversitede bir sandalye sahibi. İnanılmaz."

Michelle, zamanla anlamlarını bilmediği kelimelerin anlamlarını da öğrenir.

Michelle: "Dondurma yerken, bana örümceğin öyküsünü anlattın. Birçok defa denedikten sonra evine varabilen örümcek. Ne de olsa, başarısızlık, başarıya doğru ilk adımdır ama benim için bu adımların sonu gelmiyordu."

Sahai: "Başarısızlıktan kaçmayacaksın. Anlaşıldı mı? Kaçmayacaksın!"

Sahai: "62 sözcük 2 dakikadan az bir sürede."

"On iki yıl boyunca, bana gösterdiğin yolda yürüdüm."

Okul müdürü: "Bugün aramızda, bir metanet ve güç örneği sergilemiş, imkansız olan hiçbir şey olmadığını ispatlayan bir öğrenci var. Kendisi üniversitemizin gururudur. Ve bu ender görülen başarı üstüne bir şeyle söylemesini istiyorum. Michelle McNally. Birçok kez denedikten sonra pek çok kereler düşmesine rağmen örümcek sonunda evine vardı. Karınca dağa tırmandı. Kaplumbağa çölü geçti ve bugün, Michelle sonunda mezun oldu."

Michelle azmederek okuldan mezun olmayı başarır.

Bir başka sahnede; Sahai: "Canım Michelle. Bastonunu unutmadığın gibi, bir şeyi daha unutma. Karanlık, umutsuzca seni yutmak istiyor ama her zaman ışığa doğru yürümelisin. Umutla dolu her adımın, beni yaşatacak Michelle." ifadelerini kullanır. Burada hem çalışkanlık hem de özgürlük değerleri birlikte vurgulanmıştır.

Filmde özgürlük değeri; özgür olmak, kimseye bağımlı olmamak, kendi kendine yeter hale gelmek ve esaretten kurtulmak alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Özgürlük değerine ait bulgular aşağıda verilmiştir.

"Okulun öğrencileri sayesinde cesaretin gerçek anlamını öğrendik."

"Küçük kız kayıp bir ruh, kaybolmuş. Ona sözcüklerden bir kanat takacağım Bayan Nair. Ona uçmayı öğreteceğim."

Michelle'in bağımsız olmasını istediğini söyler öğretmen. “Bunun için de zamana ihtiyacım var.” der.

-“Neden okumak istiyorsun?” –“Okumak ve öğrenmek istiyorum onurlu ve bağımsız yaşamak için ve hayatta kalmak için.”

Öğretmen, Michelle'ye üniversiteye alındığı için bir baston hediye eder. Michelle “Buna ihtiyacım yok. Buna bağımlı olmak istemiyorum.” der. Bunun üzerine öğretmen “Bu, seni bağımlı yapmayacak. Seni bağımsızlaştıracak.” der.

“Yalnız yürümeni istiyorum, yardım almadan.”

“Düş gören gözler değildir, akıldır. Gözlerim görmüyor, yine de düşünüyorum.” deyince bütün sınıf onu alkışlar.

Bay Sahai'ye engel olabilmek için doktorlar onu yatağa zincirler. Michelle ise onu bu esaretten kurtarmaya çalışır.

Filmde sorumluluk değeri; sorumluluklarının farkında olma ve yerine getirme, işini ertelememe, birinin sorumluluğunu alma ve birine karşı kendini sorumlu hissetmek alt boyutlarıyla verilmiştir. Sorumluluk değerine vurgu yapılan sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

Sahai: “İşimi tamamlamadan gitmeyeceğim.”

“Kızım benim sorumluluğumda.” diyen babasına öğretmen: Benim de öyle, Bay McNally.” der.

Sahai: “Asla işimi yarım bırakmam.”

Sahai: “Michelle sağır ve kör Bayan McNally! Zihinsel engelli değil! Sözcükleri tanınması gerek dokunduğu, yediği her şeyin bir adı, bir anlamı var. Ona işaretler yoluyla konuşmayı öğreteceğim. Evinde güvende olduğu sürece, bu mümkün değil. Bu yüzden öncelikle evin bu bölümünü değiştirmek zorundayım. Her şey onun için yeni olmalı. Kağıt yok, kitap yok. Sadece boş duvarlar. Bu odanın kokusunu bile değiştireceğim. İkinci olarak, Michelle'in üstünde sadece ben söz sahibi olacağım. Sadece bana güvenecek! Üçüncü olarak, siz dahil, kimse buraya girmeyecek. Zor olacak, ama

Michelle için bunun yapılması gerek. Dördüncü olarak, bütün istediğim zaman ve güven. Maaş, ödenek, hiçbir şey istemiyorum.”

Sahai: “Onun hayatını değiştireceğim.”

-“Hiç Michelle gibi bir kızın, normal bir üniversiteye kabul edildiğini gördünüz mü?” –“Hayır, ama bunu isterdim.” -“Dersleri nasıl anlayacak?” -“Sınıfta onun yanında oturacağım. Her şeyi işaretler yoluyla öğrenecek. Her kelimeyi, her harfi.”

Öğretmen, Michelle birlikte bütün derslere katılarak derslerde anlatılanları ona işaret diliyle anlatır.

“Bir şey değil. Bu benim görevim, mutluluğum, gururum.”

Filmde bilimsellik değeri; bilgiye önem verme, bilimsel bilgiden faydalanma ve bilgiyi kullanma alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Bilimsellik değerinin örneklediği sahneler aşağıda verilmiştir.

Sahai: “Gözler, ışığa kıyasla önemli değildir. Michelle'e öğretirken bunu öğrendim. Karanlıkta, gözlerin bile bir faydası yoktur.”

-“Biz Hindistan'daysak, Amerika ne tarafta olur?” –“Dünya yuvarlaktır. Yani Amerika her yerde olabilir.”

Sahai: “Yanıtları bilmek yeterli değil. Onları kağıda da dökmelisin, anladın mı?”

Kara adlı filmde dayanışma değeri; birlik olma, beraber hareket etme ve birbirine destek olma alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Dayanışma değerine ait bulgular aşağıda belirtilmiştir.

“Yalnız pek az şey, birlikte çok şey başarabiliriz!” Helen Keller.

Michelle: “O gün karanlığuma karşı ilk savaşımı kazanmıştın. Ama bugün hiçbir şey hatırlamıyorsun. Artık ben senin karanlığınla savaşacağım. Bana öğrettiğin her şeyi sana öğreteceğim. Su. Bana öğrettiğin ilk sözcük. Ondan sonra da her küçük detayı elime yazmıştın senfonisini çalan bir orkestra şefi gibi.”

Filmde saygı değeri; öğretmenlik mesleğine duyulan saygı ve kitaba saygı alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Saygı değerinin vurgulandığı sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

“Bay Sahai, bu üniversitenin normal öğrencilere göre olduğunu biliyorsunuz. Ama Michelle'e olan inancınızdan dolayı ve iyi bir öğretmen olduğunuza inandığımız için Michelle ile mülakat yapacağız”.

“Michelle, bu ne şimdi? Kitaba nasıl saygısızlık edersin?”

Filmde sevgi değeri; bir kişiye duyulan hissedilen sevgi ve Allah sevgisi olarak vurgulanmıştır. Sevgi değerine yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

“Şükürler olsun Tanrım, tabağımızdaki ekmek, soluduğumuz temiz hava için. Merhametin ve güvenin için sana şükrediyoruz. Hayatın hazinelerini ve sevdiklerimizi aziz tutuyoruz.”

Michelle'e “Seni seviyorum bebeğim.” der annesi.

Filmde duyarlılık değeri; çevresinde olup bitenlere karşı duyarlılık alt boyutuyla verilmiştir. Duyarlılık değerinin vurgulandığı sahne aşağıda belirtilmiştir.

Nair: “Kendin için bir şey yapamadin ve başkalarının hayatını değiştireceksin.” der.

Filmde eşitlik değeri; mevcut şartların eşitlenmesi alt boyutuyla vurgulanmıştır. Eşitlik değerine ait ifadeler aşağıda örneklendirilmiştir.

“Bu fırsatı kaçırmadığınız için mutluyum. Artık kimse Michelle'i ilerlemekten alıkoyamaz. Teşekkür ederim.”

Filmde yardımseverlik değeri; iyilik yapmak, yardım etmek, destek olmak alt boyutlarıyla verilmiştir. Yardımseverlik değerine yönelik sahneler aşağıda örneklendirilmiştir.

“İyilik yapmak için elimize çok az fırsat geçer. Umarım, bu fırsatı kaçırmazsınız der öğretmen.”

Michelle odasındaki eşyalara çarparak düşer. Annesi koşarak yardım etmek ister ama öğretmeni “Onu yalnız bırakın. Her düştüğünde, daha yukarı kalkacaktır.” diyerek kendi kendine kalkmasını ister. Bu sahnede annesinin Michelle düşünce onun kalkmasına yardım etmek istemesi yardımseverlik değeriyle alakalı iken; Sahai’nin buna engel olarak Michelle’in birine bağlı kalmadan kendi kendine kalkmasını istemesi özgürlük değeriyle ilişkilidir.

Okul müdürü: “Bay Sahai, Michelle iki yıldır aynı sınıfta okuyor. Ben de ona yardım etmek için bir şeyler yapmayı düşündüm. Sanat, birinci sınıf, tamamen kabartma yazıyla. Bir keresinde iyilik yapmak için çok az fırsatımız olur demiştiniz.” diyerek öğretmene kabartma yazılı kitaplar verir. Bu sahnede müdürün Michelle’e yardım etmesi, onun yardımseverliğin yanı sıra çevresinde olup bitenlere karşı duyarlı olduğunun da göstergesidir. Yani bu sahnede hem yardımseverlik hem de duyarlılık değeri vurgulanmıştır.

Filmde aile birliğine önem verme değeri; yuva kurmaya önem verme ve aile bireyleri arasındaki bağlılık olarak verilmiştir. Aile birliğine önem verme değerine yönelik bulgular aşağıda örneklenmiştir.

Sara ve Marc evlenip yuva kurar.

“Sizin gibi bir anne babaya sahip olduğum için çok şanslıyım ve Michelle gibi bir kardeşe. Belki çok iyi bir kız ve kardeş olamadım ama hepinize, sizi çok sevdiğimi söylemek istiyorum. Bu evi de seviyorum.” der Sara. Bu sahnede hem aile birliğine önem verme hem de sevgi değeri vurgulanmıştır.

“Hayatın güzel anlarını hiç yaşayamayacağımı hissediyordum. Sonra annem Sara’yı ilk defa kucağıma verdi. Güzelliğe dokundum.” ifadesi estetik bir güzellikten bahsederek estetik değerinin vurgulanmıştır. Sahnenin devamındaki “Minik gözlerine dokundum ve sonra dünyayı Sara’nın gözlerinden göreceğimi anladım. Annem bütün gün gülümsemekten kendimi alamadığımı söylerdi. Sara, benimle bütün mutluluğunu paylaşırdı. Elimden tutup beni her yere götürürdü. Annem etrafta değilse, beni beslerdi. Geceleri, beni uyandırıp, su isteyip istemediğimi sorardı. Sen sessiz parmaklarımın sesiydin. Düğün gününü iple çekiyorum. O gün güzelce giyineceğim. Hiç gelin

olamayabilirim, ama yine de nedime olacağım.” ifadelerinde ise aile birliğine önem verme, sevgi ve dayanışma değerinin örnekleri birlikte verilmiştir.

-“Bilgi senin için ne ifade ediyor?” –“Bilgi her şeydir. Bilgi ruh, bilgelik, cesaret, ışık ve sestir. Bilgi benim İncil'im, Tanrı'm, bilgi öğretmenimdir.” Bu sahnede bilgiden bahsedildiği için bilimsellik, Michelle'in öğretmene olan duygusu sevgi, cesaret vurgusu yapıldığı içinse özgürlük değeriyle ilişkilidir. Michelle'in bu cevaplarını vermesiyle üniversiteye kabul edilmeyi başarması ise çalışkanlık değerinin bir örneğidir.

Michelle'in mezun olunca yaptığı konuşma sahnesi, birçok değeri içinde barındırmaktadır:

Michelle'in “Ama sizinle benim aramda bir fark var. Sizin 20 yılda yaptığınızı yapmak, benim 40 yılımı aldı. Ama sonunda başardım! Küçükken, hep diğer çocukların gerisinde kalırdım. Ailem hep benden utanırdı. Her yıl evi arayıp, "Anne, kaldım" derdim. Ama bugün "Anne, geçtim" diyebilirim.” ifadelerini kullanması azmederek başarması çalışkanlık değerine yapılmış bir vurgudur. Sahnenin devamında Michelle'in “Ailemin benimle gurur duyduğunu biliyorum. Gururla dünyaya, kızları olduğumu söylüyorlar. Teşekkür ederim anne, baba.” diyerek onlara teşekkür etmesi aile birliğine verdiği önemin bir göstergesidir. “Çocukken, hep bir arayış içindeydim. Ama sonunda, sadece karanlık buldum. Bir gün, annem beni bilmediğim bir kucağa koydu. O herkesten farklıydı. O bir sihirbazdı. Yıllar boyunca, beni karanlıktan ışığa sürükledi. Tanrı söz konusuysa, hepimiz körüz. Onu ne gördünüz, ne de duydunuz. Ama ben Tanrı'ya dokundum. Varlığını hissettim. Ona Ö diyorum. Öğretmen.” sözleri ise Michelle'in öğretmenine duyduğu sevgiyi ifade etmektedir. “Benim için her şey siyahı ama öğretmenim bana siyahın yeni anlamını öğretti.” ifadeleriyle başarı, dolayısıyla da çalışkanlık değeri vurgulanmıştır. “Siyah sadece karanlık ve boğulma değil. Başarının rengi. Bilginin rengi. Mezuniyet cüppesinin rengi. Bugün hepimizin paylaştığı renk. Ama sizinle benim aramda bir fark var. Bugün hepiniz mezuniyet kutlaması için bunu giyiyorsunuz. Ama ben giymiyorum. Çünkü beni bu siyah cüppeyle gören ilk kişinin öğretmenim olmasını istiyorum.” Bu sahneyle Michelle'in öğretmenine duyduğu saygı ve ona karşı göstermiş olduğu duyarlılık örneği belirtilmiştir. “Her mezuniyet gününde, beni buraya getirirdi. Her yıl, şu kapının yanında dururduk ve her yıl, elime şöyle yazardı: ‘Bir gün, seni o sahnede görmek istiyorum Michelle.’ Onun rüyasını

gerçekleştirmek 40 yılını aldı.” azmin sonunda başarıya ulaşıldığının göstergesi olan bu sahne çalışkanlık vurgusunun yapıldığını ifade etmektedir. “Ve bugün, hayatımda ilk kez, görme yeteneğimin eksikliğini hissediyorum. Çünkü, öğretmenimin, gururla, kapıda durup rüyamızı gerçekleştirdiğimi görmesini görmek isterdim. Sevgili Bayan Nair, aydınlığa çıktığımızı duyduğunuza sevineceksiniz. O dünyadaki en büyük öğretmen dünyada imkansız diye bir şeyin olmadığını yeniden kanıtlayan başka biri için yaşamamanın ne güzel bir şey olduğunu bana öğreten öğretmen.” ifadeleri ise hem çalışkanlık hem de saygı değeri içermektedir.

3.6. Altıncı Alt Probleme Dair Bulgular

3.6.1. “İki Dil Bir Bavul” Filminde Yer Alan Değerlere Ait Bulgular

Orijinal Adı: İki Dil Bir Bavul

Yönetmen: Orhan Eskiköy, Özgür Doğan

Yapım Yılı: 2009

Ülke: Türkiye, Hollanda

Tür: Belgesel, Dram

Filmin Konusu: İki Dil Bir Bavul, üniversiteden yeni mezun olmuş ve uzak bir Kürt köyüne atanmış Türk öğretmenin bir yılını, onun okula yeni başlayan ve Türkçe bilmeyen çocuklarla yaşadıklarını anlatır. 2008 yapımı olan filmde, bir yıl boyunca öğretmenin farklı bir topluluk ve kültür içindeki yalnızlığına, çocuklar ve köylülerle yaşadığı iletişim problemine, çocuklardaki değişime dikkat çekilmiştir. Bu süreç boyunca öğretmen ve çocuklar birbirlerini yavaş yavaş tanımaya ve anlamaya başlarlar (beyazperde.com).

Araştırmanın altıncı problem cümlesi olan ““İki Dil Bir Bavul” filminde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin yer alma durumu nedir?” sorusuna cevap olarak filmdeki görsel ve sözel öğelerden yararlanılarak Tablo 7 oluşturulmuştur.

Tablo 7: İki Dil Bir Bavul filminde değerlerin yer alma sıklığı ve yüzdesi

DEĞERLER	Frekans	Yüzde
Saygı	5	27,77
Yardımseverlik	4	22,22
Aile Birliğine Önem Verme	2	11,11
Sorumluluk	2	11,11
Vatanseverlik	2	11,11
Barış	1	5,55
Bilimsellik	1	5,55
Dayanışma	1	5,55
Adalet	-	-
Bağımsızlık	-	-
Çalışkanlık	-	-
Duyarlılık	-	-
Dürüstlük	-	-
Eşitlik	-	-
Estetik	-	-
Özgürlük	-	-
Sevgi	-	-
Tasarruf	-	-
Toplam	18	100

Tablo 7 analiz edildiğinde “Saygı” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 5, yüzdesi ise %27,77; “Yardımseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 4, yüzdesi ise %22,22; “ Aile Birliğine Önem Verme” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %11,11; “ Sorumluluk” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %11,11; “Vatanseverlik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 2, yüzdesi ise %11,11; “Barış” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %5,55; “Bilimsellik” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %5,55; “Dayanışma” değerini içeren ifade ve davranışların frekansı 1, yüzdesi ise %5,55 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma verileri incelendiğinde İki Dil Bir Bavul filminde en çok vurgulanan değerlerin “Saygı” ve “Yardımseverlik” olduğu görülmüştür. Filmde “Adalet”, “Bağımsızlık”, “Çalışkanlık”, “Duyarlılık”, “Dürüstlük”, “Eşitlik”, “Estetik”, “Özgürlük”, “Sevgi” ve “Tasarruf” değerlerine rastlanmamıştır.

Filmde en çok vurgulanan değerlerden biri olan saygı; büyüklere saygı ve öğretmene saygı olarak sahnelenmiştir. Saygı değerinin filmde ifade edildiği bulgular aşağıda örneklenmiştir.

Öğrenciler, öğretmenleri tatile giderken yanına gelir ve “Öğretmenim annenizin ve babanızın ellerinden öperim.” der.

Ailelerin veli toplantısında çocukları öğretmene emanet ettiklerini ifade etmeleri ve bir kusurumuz varsa affola demeleri öğretmene olan saygının yanı sıra; af dilemeleri barış değeri ile de ilişkilendirilebilir.

İki Dil Bir Bavul filminde yardımseverlik değeri; destek olma, yardım etme ve ihtiyacı olanın ihtiyacını karşılama alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Filmdeki yardımseverlik değerlerinin örnekleri aşağıda sıralanmıştır.

Ablasının kardeşinin okumasına yardım eder.

Küçük bir kızın kıyafetleri yıkaması ve kardeşinin kıyafetlerini değiştirmesine yardımcı olur..

Öğretmenin silgisi olmayan bir öğrenciye silgi vererek “Bu senin olsun.” der.

Baba çocuğunun ödevlerine yardımcı olur.

Filmde vatanseverlik vurgusu; vatan sevgisi ve milli bayramlara önem verilmesi alt boyutlarıyla yapılmıştır. Vatanseverlik değerine ait bulgular aşağıda örneklenmiştir.

Andımıza yer verilmesi.

23 nisan kutlamalarının yapılması.

İki Dil Bir Bavul filminde sorumluluk değeri; ödevlerini yerine getirmek ve sorumluluklarının farkında olmak alt boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Sorumluluk değerine yönelik bulgular aşağıda örneklendirilmiştir.

Öğrenciler sorumluluklarının farkında olup eve gittiklerinde ödevlerini yaparlar.

Öğretmen, okula gelmeyen öğrencilerin tek tek evlerine giderek onların okula gelmelerini sağlar.

Filmde aile birliğine önem verme değeri; aile bireylerine bağlılık ve sadakat alt boyutlarıyla vurgulanmıştır. Aile birliğine önem verme değerine ait sahneler aşağıda verilmiştir.

Öğretmen sık sık annesini arar ve annesinin hatırını sorar.

Öğretmen annesini arayarak şarjı biterse merak etmesin diye haber verir.

Filmde bilimsellik değeri; bilimsel bilgiyi kullanmak ve uygulamak alt boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bilimsellik değerine yönelik tek örnek aşağıda verilmiştir.

Öğretmen telefonda annesine gün içerisinde yaşadığı olayı anlatırken yaralanan öğrencisine yaptığı müdahalede “Ben oksijenli su döktüm, mikrop kapmasın diye tentürdiyot döktüm.” ifadesini kullanır.

İki Dil Bir Bavul adlı filmde dayanışma değeri; birlik olmak ve birbirlerine destek olmak alt boyutlarıyla birlikte verilmiştir. Dayanışma değerine ait örnek aşağıda belirtilmiştir.

Öğrenciler, ğretmenlerinin yardımıyla okul bahçesine ağaç diker.

4. BÖLÜM

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Eğitim içerikli filmlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerlere göre incelendiği bu çalışmada; Milli Eğitim Bakanlığı'nın tavsiye ettiği filmler arasından “Üç Aptal”, “İmparatorlar Kulübü”, “Ölü Ozanlar Derneği”, “Yerdeki Yıldızlar”, “Kara” ve “İki Dil Bir Bavul” adlı filmler örneklem olarak seçilmiştir. Nitel bir çalışma olan araştırmada verilerin toplanmasında doküman incelemesi tekniği kullanılmış, filmlerde değerlerin yer aldığı sözel ve görsel sahneler tespit edilmiştir. Elde edilen bulguların çözümlenmesinde içerik analiz yöntemi kullanılmış, verilere yönelik frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur. Araştırma sonuçları analiz edildiğinde; altı filmde toplam 336 değere rastlanmıştır. Bu değerler arasında en çok vurgulanan değer %17,85 oranı ile “çalışkanlık” değeri olmuştur. Bu değeri sırasıyla %13,69 ile “özgürlük”, %9,52 ile “sevgi”, %8,92 ile “saygı”, %7,44 ile “aile birliğine önem verme”, %7,14 ile “bilimsellik”, %6,54 ile “dayanışma”, %5,35 ile “yardımseverlik” ve “sorumluluk”, %4,16 ile “duyarlılık”, %3,57 ile “estetik”, %2,38 ile “dürüstlük”, %2,08 ile “adalet” ve “vatanseverlik”, %1,48 ile “eşitlik”, %1,19 ile “barış” ve “tasarruf” değerleri takip etmiştir. İzlenen altı filmde de vurgulanmayan tek değer “bağımsızlık” olmuştur. Bunun nedeninin ise filmlerin konusundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Filmlerin genel olarak komedi ve dram türünde olması bağımsızlık değerine yer verilmeme nedeni olabilmektedir.

Filmler arasında en fazla değer vurgusu yapılan film “Kara” adlı filmidir. Kara filminde değerlerin yer alma oranı %22,02 olarak hesaplanmıştır. Filmlerin değer vurgusu yapma oranları sırasıyla %20,53 ile “Üç Aptal”, %20,23 ile “Yerdeki Yıldızlar”, %19,04 ile “Ölü Ozanlar Derneği”, %12,50 ile “İmparatorlar Kulübü” ve %5,35 ile “İki Dil Bir Bavul” şeklindedir. Filmlerde en çok ve en az vurgulanan değerlere bakıldığında; “Üç Aptal” filminde en çok vurgulan değer %15,94 ile çalışkanlık ve sevgidir, filmde bağımsızlık, barış, sorumluluk ve vatanseverlik değerlerine ait bulgulara rastlanmamıştır. “İmparatorlar Kulübü” adlı filmde en çok %19,04 ile çalışkanlık vurgusu yapılırken; bağımsızlık, estetik, eşitlik, sorumluluk ve tasarruf değerine yönelik örneklerle yer verilmemiştir. “Ölü Ozanlar Derneği” filminde en çok %20,31 ile özgürlük değerine vurgu yapılırken; adalet, bağımsızlık, eşitlik, tasarruf ve vatanseverlik değerlerine

değinilmemiştir. “Yerdeki Yıldızlar” adlı filmde en sık tekrarlanan değer %19,11 ile çalışkanlık olurken; adalet, bağımsızlık ve dürüstlük yer verilmeyen değerler olmuştur. “Kara” filminde en çok vurgulanan %29,72 ile çalışkanlık değeriye; barış, bağımsızlık, dürüstlük, tasarruf ve vatanseverlik vurgusu yapılmamıştır. “İki Dil Bir Bavul” adlı filmde en çok vurgulanan değer %27,77 ile sevgi değeri olmuştur. Bütün filmlerde yer verilen değerler ise; aile birliğine önem verme, bilimsellik, dayanışma, saygı ve yardımseverliktir. Bütün bu sonuçlar dikkate alındığında; filmlerin daha çok komedi ve dram türünde olması nedeniyle bağımsızlık değerine rastlanmadığı, okul ve öğrenci içerikli olduğu için en çok vurgunun çalışkanlık değerine yapıldığı ve yine bu sebepten dolayı her filmde aile birliğine önem verme, bilimsellik, dayanışma, saygı ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği söylenebilir.

Alan yazın tarandığında, filmlerin değer eğiminde kullanımına ilişkin birçok örneğe rastlanmıştır. İnan (2016), TRT Çocuk kanalında yayınlanan 11 farklı çizgi filmle yaptığı çalışmada, Canım Kardeşim, Ciciki, Laura’nın Yıldızı, Elif’in Düşleri, Doru, Pepe, Harika Kanatlar, Arı Maya, İbi, Bulmaca Kulesi ve Rafadan Tayfa adlı çizgi filmleri Evrensel ve Yerel Değerler Kontrol Listesi’ne göre incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre en sık vurgulanan değerler sırasıyla yardımlaşma, işini en iyi şekilde yapma, çalışkanlık, dayanışma, sevgi, uyum, sosyallik, dostluk, sorumluluk, azimli olma, başladığı işi bitirme, cesaret, doğru karar verme, iletişim ve empati, anlayış, ılımlılık, özverili ve fedakar olma, başkalarına ilgi, paylaşma, hayvan sevgisi ve saygı olduğu görülmüştür. İnan (2016)’ın elde ettiği sonuçlar ile bu araştırmadan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında, benzer sonuçlara ulaşıldığı, bu çalışmada her filmde ortak vurgulanan yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin İnan’ın (2016) en sık vurgulanan değerleri arasında yer aldığı görülmüştür. Beldağ (2017) ise, Arabalar I animasyon çizgi filmini Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan 20 değer ve UNESCO yaşayan değerler listesine göre incelenmiştir. Beldağ (2017), değerler eğitimi alanında yaşanan materyal eksikliğinin giderilmesine katkı sağlayacağı ve içerdiği mesajlar gereği ailelere ve eğitimcilere yol gösterici mesajlar verileceğine vurgu yapmaktadır. Değişen ihtiyaçlar ve gelişen teknoloji ışığında yeni materyal arayışına alternatif olarak filmlerin önerilmesi yönünden bu araştırmanın amacıyla örtüşmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde ise, Arabalar I animasyon çizgi filminde, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan 22 değerden 16 tanesine ve UNESCO yaşayan değerler

listesindeki değerlerinin ise tamamına yer verildiği tespit edilmiştir. Filmde en çok vurgulanan değerler saygı, duyarlılık, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik olurken; hoşgörü, bağımsızlık, aile birliğine önem verme, bilimsellik, özgürlük ve vatanseverlik değerlerine filmde yer verilmemiştir. Bağımsızlık değerine bu araştırmada da değinilmemesi Beldağ'ın (2017) sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlardan hareketle, bu değere yer verilmeme sebebinin tarih içerikli olmamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Özgökbil Bilis (2014) yaptığı “Rol Modelleri Ve Toplumsal Değerler Açısından “Uçaklar” Adlı Animasyon Filmi Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında, toplumsal değerler ve rol modelleri üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda günümüz animasyon yapımlarında çocuklar ve gençlerin rol modelleri bulma konusundaki yönelimlerinin karşılanmasını sağlayacak büyük bir alanın varlığına işaret ettiği, medyada temsil edilen rol modelleri vasıtasıyla oluşturulan değerler sisteminin toplumsal değişimin yönünü belirlediği tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ile bu araştırmayla ulaşılan toplam 336 değer örneği büyük oranda örtüşmektedir. Ayrıca Uçaklar filminde aktarılan arkadaşlık, dürüstlük, yardımseverlik, barış ortamı, özgürlük ve güven değerlerinin bu araştırmada da sıklıkla rastlanan değerler olduğu görülmüştür. Akkaya ve Doğan (2017) yayınlanan bildirilerinde Buz Devri animasyon çizgi filmini, Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerleri de kapsayan Schwartz değerler listesine göre incelemiş ve filmde listedeki bütün değerlere rastladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bildiride öneri olarak çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkileri dikkate alındığında, değer aktarımında animasyon çizgi filmler alternatif bir yöntem olarak kullanılabileceği ifade edilmiştir. Filmlerin alternatif bir materyal olarak değer eğitiminde faydanılma düşüncesi bu çalışmanın da önerilerinden birini oluşturmaktadır.

Oruç ve Sarıbudak (2015), yaptıkları çalışmada eğitim içerikli filmlerin eğitim ortamına etkilerine yönelik eğitimcilerin ve okul yöneticilerin görüşlerine başvurmuşlardır. Çalışmalarındaki örneklem grubunun en çok önerdikleri film Ölü Ozanlar Derneği adlı film olmuştur. Bu çalışmada Ölü Ozanlar Derneği adlı film değer açısından %12,50 oranına sahip bulunmuştur ve filmde 64 değere rastlanmıştır. Filmde yer alan değer sayısı oranının yükselişi bu çalışmayı destekler niteliktedir. Oruç ve Sarıbudak'ın (2015) örneklem grubu, Yerdeki Yıldızlar filminin sorunlu öğrenci davranışları, öğrenme güçlüğü ve dışlanmış çocukların durumu ele alınması, yanlış ve

doğru eğitim yöntemlerinin karşılaştırılması ve sonuç olarak her çocuğun kendine özel yeteneklerinin olabileceği vurgu yapması açısından önemli bulmuşlardır. Bu çalışmada da Yerdeki Yıldızlar filmi örneklem olarak seçilmiş ve filmde 68 değer ögesine rastlanmıştır. Oruç ve Sarıbudak (2015), eğitimcilerin en çok sevdiği ilk üç filmde birinin Üç Aptal filminde; sıra dışı düşünen bir öğrenci aracılığıyla, kendi mutluluğu için öğrenmenin, başarının temelini oluşturduğunu vurgulamıştır. Bu sonuç göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmayla Üç Aptal filminde en çok başvuru alan değerin %15,94 oranıyla çalışkanlık değeri olması çalışmayı desteklemektedir. Oruç ve Sarıbudak'ın (2015) örneklem grubu özellikle Doğu'da öğretmenlik yapmış olanların önemle önerdikleri İki Dil Bir Bavul filmidir. Bu çalışmada da yine aynı filme yer verilmiş ve 18 değere rastlanmıştır. Aynı örneklem grubu Kara filminde; görme ve işitme engelli bir kızın, çok idealist ve sıra dışı bir öğretmenle beraber gösterdiği, eğitim ve öğrenme mücadelesi anlatıldığını; kızın ailesinin, yanlış eğitim yöntemleri karşısında, öğretmenin kıza karşı olumlu tavrı ve etkili eğitim uygulamaları ele alındığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada Kara filminde 74 değer bulunmuştur. Bu sayı izlenen diğer filmler arasında en yükseğidir. Bu da çalışmayı desteklemektedir.

Yorulmaz (2013), yaptığı çalışmada Caillou çizgi filmini incelemiş ve incelenen bölümlerin büyük çoğunluğunda değerleri geliştirici sözel ve görsel iletiler tespit etmiştir. Özellikle görsel iletilerin yoğunluğu izleyicilerin olumlu davranışları model almalarını sağlamada etkin rol oynadığını dile getirmiştir. Çizgi filmlerde değerler eğitime yönelik bir başka çalışma da Yaman ve diğerlerinin (2015) Dede Korkut çizgi filmi ile ilgili çalışmalarıdır. Dede Korkut çizgi filminde özellikle dostluk, doğruluk, saygı, ahlak kuralları, dinî değerleri geliştirici iletiler, yardımseverlik, özgüven, sabır, empati, toplumsal kurallar, liderlik ve sorumluluk değerleri ön planda tutulduğunu, izlenen her bölümde çocukların değer gelişimini olumlu etkileyecek bulgular olduğunu tespit etmişlerdir. Elde edilen sonuçlarla bu araştırmanın sonuçları karşılaştırıldığında benzerlikler görülmüştür.

Hobbs (1998), yayınladığı makalesinde televizyonun, modern yetişkinlerin okul kitabı olduğu kadar, çocuklarımız için de tek yetkili okul kitabı olduğunu belirtmiştir. Marcus (2005), çalışmasında Hollywood filminin öğrencilerde tarih anlayışına katkı sağladığını ifade etmiştir. Woelders (2007) makalesinde, sınıfta film kullanımının öğrencilerin bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırdığını ve onları olumlu yönden etkilediğini

belirtmiştir. Russell (2009), yaptığı çalışmada filmlerin, öğrencilerde görsel imgeler sağlayarak içeriği daha iyi anlamalarına yardımcı olabileceğini ileri sürmüştür. Russell (2012) yaptığı başka bir çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin amacının, öğrencileri farklı bir müfredat ve öğretim uygulamaları kullanarak 21. yüzyılın etkili vatandaşları haline getirmek olduğunu; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu hedefi gerçekleştirme potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için filmi etkin ve yasal olarak kullanmaları gerektiğini savunmuştur. Bu nedenle, tüm öğretmenlerin sonunda bir öğretim stratejisi olarak filmi kullanacağını düşünerek, mevcut ve gelecekteki öğretmenler için filmle örgün eğitimin yapılmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Bütün bunlar bu çalışmayla eğitim içerikli filmlerin eğitimde kullanılabilirliğinin önerilmesini destekler niteliktedir.

Öztaş (2008) çalışmasında, tarih öğretiminde film kullanılması konusunda yapılan araştırmaların, tarih öğretiminde film kullanılarak yapılan dersin etkili olduğunu ve öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Kaya ve Çengelci (2011) makalelerinde öğretmen adaylarının filmlerin öğrenme-öğretme sürecinde birden çok duyu organına hitap eden, kalıcı ve eğlenceli bir öğrenmeye destek sağladığının altını çizdiklerini söylemişlerdir. Kaşkaya ve diğerlerinin (2011) yaptıkları çalışmada, öğretmen ve okul içerikli filmlerin mesleğe yönelik tutumlarda öğrencilerde “sevgi, değer, uyum” boyutlarında gelişim gözlemlemişlerdir. Ayrıca öğrencilerin öz yeterlik algılarında da olumlu yönde geliştiğini ifade etmişlerdir. Bütün bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda; filmlerin eğitim amaçlı kullanılmasının öğrencilerde olumlu etkiler sağlayacağı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarından hareketle aşağıdaki öneriler yapılabilir:

Öğretmenler, filmleri ya da yapımları objektif ve doğru bir biçimde analiz etmek için derslerinin birkaç saatlik bölümünü ayırabilir. Bunu yaparken öğrenciler bilinçlendirilmeli ve öğrencilerin filmlerdeki görüntüleri nasıl sorgulayacağı gösterilmelidir. Örneğin bir filmde kullanılan müziğin ya da ses efektlerinin nasıl önyargılar ve yanlış değerlendirmelere sebep olabileceği ya da yapımcıların imkânlarını ve kendi film yapım ortamlarını kullanarak nasıl tarihî bir olayı gerçekçi gösterebileceği, tarihî konulara ilişkin soruları gerçekçi sahnelerle nasıl aydınlayabileceği gösterilmelidir (O'Connor, 1987: 4-5).

“Birey ve Toplum” öğrenme alanında 5.sınıflarda kazandırılması öngörülen “bilimsellik” ve “aile birliğine önem verme” değerlerinin incelenen filmlerde ortak olarak verildiği görülmüştür. bu öğrenme alanında bu filmlerden yararlanılabilir.

“Kültür ve Miras” öğrenme alanında 4.sınıf öğrencilerine verilmek istenen “aile birliğine önem verme, kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik” değerlerinin öğretiminde bu üç değere de vurgu yapan “İmparatorlar Kulübü” ve “Yerdeki Yıldızlar” adlı filmler kullanılabilir.

5.sınıflar için “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki “estetik” değerinin kazandırılmasında “Ölü Ozanlar Derneği” ve “Yerdeki Yıldızlar” adlı filmler izletilebilir.

“İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında 7.sınıfta kazandırılmak istenen “özgürlük” değeri için “İki Dil Bir Bavul” filmi hariç örneklem olarak seçilen bütün filmlerden faydalanılabilir.

“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanının 6.sınıf öğrencileri için verilmesi öngörülen “vatanseverlik, doğal çevreye duyarlılık ve sorumluluk” değerlerinin kazanımı için “Yerdeki Yıldızlar” filmi kullanılabilir.

“Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında 5.sınıflarda yer verilen “çalışkanlık” değeri için özellikle “Kara, Yerdeki Yıldızlar, Üç Aptal ve İmparatorlar Kulübü” filmlerinde en çok vurgulanan değer olmasından dolayı izletilebilir. Bu öğrenme alanında 7.sınıflara kazandırılmak istenen “bilimsellik ve özgürlük” değerleri için “Üç Aptal, Yerdeki Yıldızlar, Ölü Ozanlar Derneği ve Kara” adlı filmlerden yararlanılabilir.

“Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında 7.sınıfta kazandırılmak istenen “barış ve saygı” değerlerini vermek için “İki Dil Bir Bavul, İmparatorlar Kulübü, Ölü Ozanlar Derneği ve Yerdeki Yıldızlar” filmlerinden faydalanılabilir.

Öğrencilerin filmde izledikleri ile öğretim programı bütünleştirilebilmek adına planlı etkinlikler yapılabilir. İzletilen filmde istenilen verimin alınabilmesi için, film izletildikten sonra film çalışma kağıdı düzenlenebilir, öğrenciler izledikleri üzerine konuşturulabilir, filmdeki karakterlere yönelik sorular sorulabilir, film hakkında öğrencilerden yorumlar yapmaları ya da filmde değer vurgusunun yapıldığı herhangi bir

sahneyi canlandırmaları istenebilir. Yani film sadece izletip geçilmemeli film sonrası etkinlikler yapılarak değerlere yönelik sahnelerin kalıcılığı sağlanabilir ve davranışa dönüştürülmesi kolaylaştırılabilir.

Filmlerin hem göze hem de kulağa hitap etmeleri, buna bağlı olarak hatırlanma oranlarının daha yüksek olacağı ve çocukların filmlere olan ilgileri düşünüldüğünde, değer öğretiminde filmlerden yararlanmanın kalıcı öğrenmelere yarar sağlayacağı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, derste film kullanımının verimliliğe etkisi hakkında bilgiler verilebilir. Ayrıca öğretmenlerin filmlerden yararlanma yollarına yönelik seminerler ya da hizmet içi eğitimler düzenlenebilir ve derslerde filmlerden daha etkili bir şekilde yararlanmaları sağlanabilir.

Öğrenciler arasında film senaryosu oluşturma etkinliği düzenlenebilir.

Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün farklı alanlarda hazırladığı belgesel filmler mevcuttur. Bu filmler okullara ücretsiz ya da örnek olarak gönderilebilir. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünce kurgu filmler arasından derslerde kullanıma uygun olanlar incelenip tespit edilebilir ve gerekli yasal prosedürler yerine getirilerek satışa çıkarılabilir ya da okullara ücretsiz gönderimi sağlanabilir.

Değer eğitimi sürecinde kullanılan yaklaşımlar ve yöntemler, yeni çalışmalarda da uygulanarak, bu yöntemlerin hangisi veya hangilerinin öğrenciler üzerindeki etkisinin daha başarılı olduğunu belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Bütün sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda; çalışmada izlenen filmlerin değer eğitime katkı sağlayacağı söylenebilir. Olumlu ya da olumsuz değerler filmlerdeki karakterler aracılığıyla öğrencilere gösterilebilir. Sadece öğrencilerin değil eğitimcilerin ve yöneticilerin de bakış açılarını olumlu yönde etkileyebilir.

Bu araştırma, sadece sosyal bilgiler dersi ile ilgili sınırlı tutulmuştur. Değer eğitiminin sosyal bilgiler dersinin dışındaki diğer derslerdeki etkisinin de incelenmesi, faydalı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Abisel, N. (1995). *Popüler Sinema ve Türler*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.
- Akbaş, O. (2014). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. B. Tay ve A. Öcal (Editörler). (Üçüncü baskı). Sosyal Bilgilerde Değerler Ve Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi, 343–370.
- Akkaya, M. ve Doğan, M. (2017). *Değer Eğitiminde Animasyon Çizgi Filmlerinin Rolü: Buz Devri Örneği*. International Symposium of Education and Values (ISOEVA) Bildiri Özetleri Kitabı, 5-8 Ekim/ 2017, ISBN: 978-605-68062-1-6, 165-166.
- Aktaş, Ö. (2015). Tarih Derslerinde Yararlanabilecek Savaş Filmleri Üzerine Değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 126-132.
- Aktepe, V. (2014). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. R. Turan ve K. Ulusoy (Editörler). Ailede Değerler Eğitimi Ve Program İhtiyacı. Ankara: Pegem Akademi, 77-94.
- Aladağ, S. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Bilişsel Düzeyde Kazanmalarına Etkisi. *TSA*, 16 (1), 123-146.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Adapazarı: Sakarya.
- Arslan, F. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersinde Doğrudan Verilecek Değerlerin Kazandırılmasında Sinema Filmlerinin Etkililiğinin Araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim Ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Barth, J. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Yayınları.

Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Bektaş Öztaşkın, Ö. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde Belgesel Film Kullanımının Akademik Başarıya ve Bilinçli Farkındalık Düzeylerine Etkisi. *Eğitim Bilimleri ve Araştırma Dergisi*, 3(2), 147-162

Beldağ, A. (2012). *İlköğretim Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum İli Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Beldağ, A. & Yazar Kaptan, S. (2017). Arabalar Filminin İçerdiği Değerlere İlişkin Bir İnceleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 487-499.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem Ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Birkök, M. C. (2008). Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Eğitimde Alternatif Medya Kullanımı: Sinema Filmleri Bildirisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-10.

Brimi, H. (2008). Academic İnstructors Or Moral Guides? Moral Education İn America And Teacher's Dilemma. *The Claering House*, 82(3), 125-130.

Budak, M. (1986). *Sinema Yazıları*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.

Chansel, D. (2004). *Beyaz Perdedeki Avrupa Tarih Öğretimi ve Sinema*. Nurettin Elhüseyni (Çev.). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.

Çamlıbel İrkin, A. (2012). *Çocukların Gelişim Süreci ve Televizyonun Etkileri*. Uzmanlık Tezi. (<https://www.rtuk.gov.tr/uzmanlik-tezleri/3728/932/uzmanlik-tezleri.html> sayfasından 17.08.2018 tarihinde erişilmiştir.)

Çilenti, K. (1979). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Deveci, H. Ve Dal, S. (2008). “Primary School Teachers’ Opinions on the Efficacy of Social Studies Program in Value Gain”. *Humanity & Social Sciences Journal*, 3-1, (1-11).

Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlâki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Doğanay, A. (2012). *Değerler Eğitimi*. (Editör: Cemil Öztürk), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 255-286.

Dorsay, A. (1984). *Sinema ve Çağımız-1*. İstanbul: Hil Yayınları.

Eğitim Sen Yayınları, (2015). *Değerler Eğitimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?* Ankara.

Efe, Ü. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Ercan, İ. (2001). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programlarında Ulusal ve Evrensel Değerler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Erden, M., ve Akman, Y. (1998). *Gelişim, Öğrenme, Öğretme*. Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Erden, M. (tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Alkım Yayınevi, İstanbul.

Erdoğan, S. (2010). Erken Çocukluk Döneminde Televizyonun Sosyal Gelişime Ve Değerler Eğitimine Etkisi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 November, Antalya.

Ertunç, F. (2011). *Çocuk Dünyasında Reklamın Rolü: Televizyon Reklamlarında Çocuklara Yönelik Düzenlemeler*. Uzmanlık Tezi. (<https://www.rtuk.gov.tr/uzmanlik-tezleri/3728/932/uzmanlik-tezleri.html> sayfasından 17.08.2018 tarihinde erişilmiştir.)

Eser, F. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 14(166), 18-22.

Eskandari, M. (2007). *İran'da TV'de Yayınlanan Çizgi Filmlerin İlkokul Öğrencilerinin Eğitimine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Feather, N. T. (1996). *Values, Deservingness, And Attitudes Toward High Achievers: Research On Tall Poppies*. In C. Seligman, J. M. Olson, and M. P. Zanna (Eds.), *The Ontario Symposium: The Psychology Of Values* (Vol. 8,). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc, s. 215–251.

Fichter, J. (2006). *Sosyoloji Nedir?*. Çev. Nilgün Çelebi, Anı Yayıncılık, Ankara.

Fidan, N. ve Erden, M. (2001). *Eğitime Giriş*. Alkım Yayınları, İstanbul.

Gaikward, P. (2004). Curriculum, Pedegogy And Values: Revealing The Invisible. *Adventist International Institute of Advanced Studies*, 7(2), 5-16.

Genç, S., Z. (2017). *Değişen Değerler Ve Yeni Eğitim Paradigması*. Pegem Akademi, Ankara.

Goldenberg, M., Lee, J., W., & O'Bannon, T. (2008). Enhancing Recreation, Parks And Tourism Courses: Using Movies As Teaching Tools. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 9(2), 4-16. USA.

Gökdemir, N. ve Kurtoğlu, R. (2013). Küreselleşmenin Dünya Film Endüstrisine Etkisi Ve Hollywood Film Endüstrisindeki Yeni Eğilimler. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi (İAÜD)*, 5(19), 27-56.

Gökmen, M. (1989). *Başlangıçtan 1950'ye kadar Türk Sinema Tarihi ve Eski İstanbul Sinemaları*. Denetim Ajans Basımevi, İstanbul.

Gömleksiz, M.N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-132.

Halstead, J. M. and Taylor, M., J. (1996). *Values in Education and Education in Values*. The Falmer Press.

Halstead, J. M. and Taylor, M. J. (2000). "Learning and Teaching about Values: A Review of Recent Research". *Cambridge Journal of Education*, 30-2, (169-203).

Hauser, A. (1984). *Sanatın Toplumsal Tarihi. Rokoko, Klasizm, Romantizm, Naturalizm, Empresyonizm ve Film Çağı*. Yıldız Gölünü (Çev.). Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Hill, B. V. (2004). Values Education In Schools: Issues And Challenges. *Primary and Middle Years Educator*, 2(2).

Hobbs, R. (1998). Teaching With and About Film and Television: Integrating Media Literacy Concepts Into Management Education. *The Educational Resources Information Center (ERIC)*, 1-17.

Huitt, W. (2004). *Values Educational Psychology Interactive*. Valdosta State University. Retrieved September, 04, 2011.

Husu, J. and Tirri, K. (2007). "Developing Whole School Pedagogical Values-A Case of Going through the Ethos of Good Schooling". *Teaching and Teacher Education*, 23, 390-401.

İnan, T. (2012). Çocuk Medyasında Evrensel Ve Yerel Değerlerin Aktarımı: Trt Çocuk Kanalı Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (25), 200-212.

İnce Yakar, H. G. (2013). Sinema Filmlerinin Eğitim Amaçlı Kullanımı: Tarihsel Bir Değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1)-19, 21-36.

İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Janis, I. L. (1943). Meaning And The Study Of Symbolic Behavior. *Psychiatry*, 6, 425-439.

Kaba, F. (1992). *Animasyonun Eğitim Amaçlı Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Karakuş, N. (2015). Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitime Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, (12) 30, s. 251-277.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Yirmiyedinci Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Kaşkaya, A., Ünlü, İ., Akar, M. S. ve Özturan Sağırlı, M. (2011). Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Tutumlarına ve Öz Yeterlik Algılarına Etkisi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11, 1765-1783.

Kaya, E. ve Çengelci, T. (2011). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Filmlerden Yararlanılmasına İlişkin Görüşleri. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(1), 116-135.

Kılıçoğlu, G.(2012). *Sosyal Bilgiler Tanımı, Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi*. M. Safran (Ed.) Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: PEGEM Akademi.

Kerschensteiner, G. (1954). *Karakter Kavramı Ve Karakter Terbiyesi* (çev: H. Fikret Kanad). Örnek Matbaası, Ankara.

Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 Ve 2004 Programlarının Araştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kolker, R. (2009). *Film Biçim ve Kültür*. Fırat Ertınaz, Ali Güney, Zeynep Özen,(Çev.). De Ki Basım Yayım, Ankara.

Kluckhohn, C. (1951). *Values And Value Orientations In The Theory Of Action: An Exploration In Definition And Classification*. Editos: T. Parsons and E. Shils, Toward A General Theory Of Action, Cambridge, MA: Harvard University Press, 388–433.

Kurtdede Fidan, N. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi: Nitel Bir Araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388.

Kuş, D. (2009). *İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve*

Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kuşdil, M. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-76.

Küçükahmet, L. (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Leming, J. (2000). Tell Me A Story: An Evalation Of A Literature-Based Character Education Program. *Journal of Moral Education*, 29(4), 413-427.

Marcus, A. S. (2004). Hollywood History İn High School: ‘Using Feature Films To Support Students’ Historical Understanding. *Report on Grant Progress*. Spring, 2007. TNE Report. Retrieved July 9, 2014.

MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*, Ankara.

MEB (2015). *Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Programı*, Ankara.

MEB (2017). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*, Ankara.

Mikulics, M. P. (1998). *A systematic Classification of Approaches in Values/Ethics/Moral/Character Education*, (Doktora tezi, United States International University). ProQuest Dissertations and Thesis, AAT 9904085.

Miles, M. B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis : An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.

Naylor, D. T. and Diem, R. (1987). *Elementary and Middle School Social Studies*. Random House, United States Of America.

Neibaur, J. (2010). *The Fall Of Buster Keaton His Films for M-G-M*, Educational Pictures Colombia. United States of America: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.

Nevil, S. A. (2012). *Teachers’ Perspectives On Use Of Movies İn The Social Studies Classroom*. Unpublished Master's Thesis, Ohio University, USA.

O’connor, J. E. (1987). *Teaching History With Film and Television*. Washington: American Historical Association.

Onaran, Ş. A. (1968). *Sinematografik Hürriyet Özellikle Bu Hürriyetin Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolü Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış doktora tezi, T.C. İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayınları, Ankara.

Oruç, Ş. ve Sarıbudak, D . (2015). Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Eğitim İçerikli Filmlerin Eğitim Ortamlarına Etkisine İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi* , 1 (1), 19-41.

Özgüven, İ. E. (1999). *Psikolojik Testler*. Üçüncü Baskı. Ankara: PDREM Yayınları.

Özgökbil Bilis, P. (2014). Rol Modelleri Ve Toplumsal Değerler Açısından “Uçaklar” Adlı Animasyon Filmi Üzerine Bir İnceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8 (3), 201-227.

Öztaş, S. (2007). *Tarih Öğretimi Ve Filmler: “Tarih Öğretiminde Film Kullanılmasının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi”*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztaş, S. (2008). Tarih Öğretimi Ve Filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), s. 543-556.

Öztaş, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Film Analizleri Ve Filmler İle Uygulanabilecek Öğretim Etkinlikleri*. D. Dilek (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (ss. 635-654). Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, C. (2009). *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış*, (1-31), (Editör: Cemil Öztürk), Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Öztürk, S. (2005). *Erken Cumhuriyet Döneminde Sinema, Siyaset, Seyir*. Elips Kitap, Ankara.

Özyurt, S. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Adapazarı: Değişim Yayınları.

Pattison, L. (2006). Taking The Movies To School: Science, Efficiency, And The Motion Picture Project, 1929-1939. *History of Intellectual Culture*, 6 (1), 1-14.

Prencipe, A. (2001). *Children's Reasoning about the Teaching of Values*. (Yüksek lisans tezi, University of Toronto). ProQuest Dissertations and Thesis, AAT MQ58877.

Rainey, T. R. (1999). *Perceptions from a Select Sample of Rural, East-Central Illinois, High School Social Studies Teachers on Their Role as Value Educator*. (Doktora tezi, University of Illinois). ProQuest Dissertations and Thesis, AAT 9953117.

Rohan, M. (2000). A Rose by Any Name? The Values Construct. *Personality and Social Psychology Review*, 4 (3), 255-277.

Rokeach, M. (1973). *The Nature Of Human Values*. New York, NY: Free Press.

Ryan, K. (1991). *Moral And Values Education*. Ariei Lewy(Ed.). The International Encyclopedia of Curriculum, Advances in Education, Pergamon Press.

Ryan, K., and E. Bohlin, K. (1999). *Building Character In Schools*. California: Jossey-Bass Inc.

Safran, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış*, (1-19), (Editörler: Bayram Tay ve Adem Öcal), Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Sarıcan, E. (2006). 1998 İle 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Vatandaşlık Değerleri Açısından Karşılaştırılması, *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Savaş, B. ve Arslan, Ö. (2014). T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Filmlerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *21.yy'da Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3(8), 129-147.

Schwartz, S. and Bilsky, W. (1987). Toward A Universal Psychological Structure of Human Values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(3), 550-562.

Simon, S. B., Leland, W H., and Kirschenbaum, H. (1972). *Values Clarification A Handbook Of Practical Strategies For Teachers And Students*. New York: Hart Publishing Company, Inc.

Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Marcus, A. S. (2005). “It Is as It Was”: Feature Film in the History Classroom. *The Social Studies*, 61-67.

Muratoğlu, B. (2009). *Sosyal Sapkınlığın Medyadaki Temsilinin Çizgi Filmler Üzerinden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Oktay, H. T. (2011). *Televizyon Dizilerinin Toplumun Millî ve Manevi Değerleri Açısından Değerlendirilmesi; Aşk-ı Memnu Dizisi Örneği*. Uzmanlık Tezi. (<https://www.rtuk.gov.tr/uzmanlik-tezleri/3728/932/uzmanlik-tezleri.html> sayfasından 17.08.2018 tarihinde erişilmiştir.)

Pehlivan, H. (2006). *Eğitimde Temel Kavramlar*. Asil Yayınevi, Ankara.

Russell, W. (2009). *Teaching Social Issues With Film*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.

Şahin O. ve Sarıbudak, D. (2015). Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Eğitim İçerikli Filmlerin Eğitim Ortamlarına Etkisine İlişkin Görüşleri. *International Journal Of Field Education*. 1(1), 19-41.

Tahiroğlu, M. (2014). *Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi Etkinlik Örnekleri: İlkokul 4. Sınıf*. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi, Ankara: Pegem-A Yayıncılık, 339-366.

Temizel, G. (2012). *Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat ve Estetik Tutumlarına Görsel Kültürün Etkisi*. Palet Yayınları, Konya.

Tepecik, B. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tezcan, M. (1998). *Toplumsal Değişme ve Eğitim*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.

Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Tonga, D. (2013). *8. Sınıf Öğrencilerinin Vatandaşlık Bilinci Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2015). *Değerler Eğitimi*. (Üçüncü baskı). Pegem Akademi, Ankara.

Üstündağ, N. (2012). *Bir Ders Materyali Olarak Belgesel Sinemanın Eğitim İşlevinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Veugelers, W. and Kat, E. (2003). “Moral Task of the Teacher According to Students, Parents and Teachers”. *Educational Research and Evaluation*, 9 (1), 75-91.

Weber, R. P. (1989). *Basic Content Analysis*, Sage, London.

Welton, D. A., and Mallan, J. T.(1999). *Children And Their World*. Houghton Mifflin Company, Boston.

William B. Russell (2012). Teaching with Film: A Research Study of Secondary Social Studies Teachers Use of Film. *Journal of Social Studies Education Research*, 3(1), 1-14.

Woelders, A. (2005). “It Makes You Think More When You Watch Things”: Scaffolding for Historical Inquiry Using Film in the Middle School Classroom. *The Social Studies*, 145-152.

Yalın, H. İ. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Nobel Yayınları, Ankara.

Yakar, H.G. (2013). Sinema Filmlerinin Eğitim Amaçlı Kullanımı: Tarihsel Bir Değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 21-36.

Yaman, E., Bayburtlu, F., Tekir, B., Kırman, S. (2015). Dede Korkut Çizgi filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 245-269.

Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2009, November). “Views of Students’ Parents Regarding Values Education in Primary Education in Turkey”, *International Conference on Primary Education*, 25-27 November, Hong Kong.

Yel, S. ve Aladağ, S. (2012). *Sosyal Bilgilerde Değerlerin Öğretimi*, Sosyal Bilgiler Öğretimi. Pegem, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Onuncu baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim Ve Bilim*, 23 (112) , 1300-1337.

Yorulmaz, B. (2013). Din Ve Değerler Eğitimi Açısından Caillou Çizgi Filminin Değerlendirilmesi. *Diyanet İlmi Dergi* , (3) , 127-143.

Yüksel, S. (2005). Kohlberg Ve Ahlak Eğitiminde Örtük Program: Yeni İlköğretim Programlarında Yer Alan Ahlaki Değerleri Kazandırma İçin Bir Açılım. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 329-338.

İnternet Siteleri:

İki Dil Bir Bavul, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-186702/> (Erişim: 17.01.2019, 23:14).

İmparatorlar Kulübü, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-48219/> (Erişim: 17.01.2019, 23:03).

Kara, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-60969/> (Erişim: 17.01.2019, 23:12).

Ölü Ozanlar Derneği, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-5280/> (Erişim: 17.01.2019, 23:06).

Üç Aptal, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-176535/> (Erişim: 17.01.2019, 22:54).

Yerdeki Yıldızlar, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-147116/> (Erişim: 17.01.2019, 23:09).

EKLER

Ek 1: Örnek Film Listesi

1. 3 Idiots
2. AmericanTeacher
3. Asyanın Kandilleri (Belgesel)
4. Batıya Doğru Akan Nehir (Belgesel)
5. Billy Elliot
6. Birinci Sınıf / The First Grader
7. Can Dostum / Good Will Hunting
8. Canım Öğretmenim / Monsieur Lazhar
9. Hababam Sınıfı (1975)
10. Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor (1979)
11. Hababam Sınıfı Güle Güle (1981)
12. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1976)
13. Hababam Sınıfı Tatilde (1978)
14. Hababam Sınıfı Uyanıyor (1977)
15. İki Dil Bir Bavul
16. İmparatorlar Kulübü
17. Kara (Black)
18. Kara Tahta / Takhtesiah (Blackboards)
19. Koro / LesChoristes
20. Kör Nokta
21. Olmak ve Sahip Olmak / Être et Avoir / To Be and To Have
22. Ölü Ozanlar Derneği / Dead Poets Society
23. Özgürlük Yazarları
24. Patch Adams
25. Sevgili Öğretmenim / Mr. Holland's Opus
26. Sınıf / EntreLesMurs (The Class)
27. Süpermen'i Beklerken / Waiting For Superman
28. Tepetaklak Nelson / Half Nelson
29. The Blindside
30. Yerdeki Yıldızlar / Taare Zameen Par

Ek 2: ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Melike DOĞAN ŞEN

Doğum Yeri ve Tarihi: Osmaniye / 21.06.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Dokuz Eylül Üniversitesi / Buca Eğitim Fakültesi/
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği / 2014

Lisansüstü Öğrenimi: Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler
Enstitüsü/ Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD / Yüksek
Lisans / 2019

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce
Yökdil 71,25

Bilimsel Faaliyetleri

Bildiriler: **Uluslararası**, AKKAYA Mustafa, DOĞAN Melike,
Değer Eğitiminde Animasyon Çizgi Filmlerinin
Rolü: Buz Devri Örneği, 5-8 Ekim, International
Symposium Of Education And Values.

Uluslararası, AKKAYA Mustafa, DOĞAN Melike,
EROĞLU, Hasan, Osmanlı Sarayında Değerler: II.
Abdülhamit Örneği, 02,2018, International
Association Of Social Science Research.

Uluslararası, DOĞAN Melike, Eroğlu HASAN,
Recep İvedik Filmleri ve Değerler, 02,2018,
International Association Of Social Science
Research

İş Deneyimi

2012-2013 / Turgut Reis İlkokulu / Gönüllü
Öğretmen

2018-2019 / Ege Nazar Kişisel Gelişim Kursu /
Öğretmen

İletişim

E-posta Adresi:

mlkk.dgnn@gmail.com

